

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Dominica Passionis. Homilia Trigesimaqvarta. De Christi innocentia. Quis ex vobis arguet me de peccato? Ioan.8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53104)

Pror. 18.

non credit id quod cernit, nisi lux sit libidini
 conforme: Non recipit stultus verba prudentia
 nisi ea dixeris, que versantur in corde. Nilomi-
 nus illis satisfacit Christus probatque quod de
 seipso testimonium perhibens, recipi debeat:
 eo quod seipsum intimis & vsque vlla erroris
 suspitione cognoscat, quo suspitios confirmat
 probatque diuinitatem: Quis etenim potest
 illa in gloria assequamur Amen.

D. CHR.
 Hom. 51.
 in Ioan.
 Tom. 3.

S V M M A R I V M

HOMILIE TRIGESIMAE QUARTAE SEQUENTIS.

ELEBRAUIT Ecclesia mater quinque precedentes hebdomadas; velut vigiliam festi illius quod hodie exorditur Dominica Passionis. Quia vero hoc de illa primo sentiendum est, hanc fuisse propter peccata nostra: Hoc primum in hac festiuitate peragit, demonstrat videlicet, quod is qui moritur, in se fuerit ab omni peccato liberrimus. a. eo sine hodiernum proponit Euangelium,

a §. 1.

b §. 2.

c §. 3.

d §. 4.

e §. 5.

f §. 6.

g §. 7.

h §. 8.

i §. 9.

k §. 10, 11

l §. 12.

m §. 13.

n §. 14.

o §. 15-16

p §. 17-18

q §. 19.

r §. 20.

quod ad quatuor puncta reuocatur. Primum ostendit, Christum qui veridicum de sua testimonium perhibet innocentia, quod realiter nec peccatum habuerit, nec habere potuerit, b. & sic esse conuenienter. c. utque illud toti mundo innotesceret. d. Secundo proponitur expediens fuisse hanc facere testificationem coram sacerdotibus & plebe ob sex rationes. Prima, vt legi satisficeret. e. Secunda, veritati. f. Tertia, honori suo, quatenus mors eius esset gloriosa. g. Quarta, vt ius haberet reprehendendi illos sine replica. h. Quinta, vt doceret nos nostram praeuenire mortem. i. Sexta, vt ostenderet quod a Republicam institueret, vt homines essent sancti, cuius ipse caput erat, qui de nullo poterat peccato redargui. k. Tertium punctum complectitur, quod ex confirmatione sua innocentia Christus procedat, ad malitiae eorum comprobationem: dicenti namque illis veritatem, fidem noluerunt adhibere. l. Commune est hoc in mundo. m. Porro per hoc Dominus ostendit, illos esse filios diaboli. n. quod & ipsi confirmant, ipsa veritate irritati. o. Quarto refertur, quod suam Christus patecerit mansuetudinem, cum mansuetudine respondens. p. sed Deo supplicium remittens, & tales deserens, quia cum maxima se Christus illis misericordia manifestet, lapides arripiunt. q.

§. 1. Post praemissam vigiliam orditur Ecclesia Dominica Passionis solemnitate, & primo, vt illi crucem imponat, eius probat innocentiam.

§. 2. Non habuit Christus, nec habere potuit peccatum, ob id quod Angelus purissima Virgini, eiusque Matri declarauit.

§. 3. Conueniens erat vt Christus nullum haberet peccatum, essetq; sanguis eius ita purus, sicut cognouit Abraham videns diem eius in arce Sabech.

§. 4. Probare debebat Christus se mundum esse in oculis hominum, licet mundus esset in oculis Dei.

§. 5.

- §. 5. Dicebat turbis Iudæorum & Principibus sacerdotum. Conueniebat vt Christus hanc de sua puritate ratificationem institueret coram Principibus & populo iuxta de vacca rusa prescriptum.
- §. 6. Similiter expediebat, eius puritatis confirmationem fieri coram inimicis suis & ipsi lapidem ante reprobationem suo calculo approbarent.
- §. 7. Erat similiter hæc ratificatio necessaria, eius vt esset mors gloriosa, complens illud: Iudica me Deus.
- §. 8. Quis ex vobis arguet &c. Vt Christus illos argueret, primo conueniens erat, vt ipse argus non posset: est etenim culpa plumbum os obstruens.
- §. 9. Nos pariter Dominus instruit, nostram præuenire mortem ad exemplum Ruth & formica.
- §. 10. Instituit Christus Republicam, vt sint sancti, & talem se ipse representat, vt eiusdem caput.
- §. 11. Quis ex vobis arguet &c. Licet illi de Christo mala dicerent: non tamen illum potuerunt arguere, nec convincere: parui namque refert illud sine hoc.
- §. 12. Supponit Christus, quod dicat veritatem: tam ex eo quod ante probauerat, quam ex eo quod sequitur ex illo, quod modo confirmat.

- §. 13. Corruit in mundo veritas, sicut mulier Lenite in Gabaa, quam mali Christiani inhonorant.
- §. 14. Admiratur in illis incredulitatem cum talibus operibus qualia viderunt: & nostra admirantur illi opera cum tali credulitate: simul expenditur miraculum Tophet.
- §. 15. Qui ex Deo est &c. Ostendunt se Iudæi filios diaboli: illi etenim non quadrat veritas, que est velut surculus.
- §. 16. In ciuitate Dei moratur veritas, & mendacium in domo diaboli: ac propterea sciet adulteris: vt ait Hieremias.
- §. 17. Insurgunt Principes in eos, qui illos reprehendunt. Ex paradiso scripsit Elias Regi Ioram. Vrsis comparantur & vuis expressis.
- §. 18. Probant illi se de corpore esse Leuiathan, & ad supremum peruenisse malum per illud: Bene dicimus nos &c.
- §. 19. Non responderet Christus omnibus illis calumny sibi obiectis: Sapientis quippe est dissimulare in quibusdam.
- §. 20. Vindicat Deus iniurias filio suo suisque seruis illatas. Has Principum horum confundit Samaritana; & merito illos deserit Saluator noster.

HOMILIA XXXIV. DE CHRISTI INNOCENTIA.

Dominica Passionis.

Quis ex vobis arguet me de peccato. Ioan. 8.

Incipit S. Mater
nostra Ecclesia celebrare at-
que lugere mortem sponsi
sui charissimi, nobisque
patris nostri caelestis ama-
rissimam proponere passio-
nem: hoc autem primum
agit, labarum expandit &
vexillum plantat sanctissimae crucis, armis pas-
sionis insignitum: quod nos prouocet ut san-
guinolentum suscipiamus bellum ad mortis
huius iustissimam vindictam. Notum est Cicero
quod Romae vexillum erigere, idem esset ac
bellum proclamare: militesque hortari ut ad
illud sese praepararent. *Vexilla opus est & conuola-
bunt.* Aduertit autem Ceter. Tacit., quod etiam
scribit Iulius Caesar quod quamuis huic effe-
ctui multa deferrentur vexilla, vnum tamen
esset, quod ex occasione summa contumelia
Romanis illata erigebatur: Erat autem pur-
pureum. D. Hieronymus dicit fuisse coccineum,
quod quae de causa illud Romani nuncuparet,
Ruffatum Graeci *Phanicum* nos vero *Coccineum*:
Illi autem milites, qui sub eo militabant *Ruffa-
ti* dicebantur. Quando vexillum hoc dehibe-
batur, bellum indicabatur igne & sanguine ad in-
tegram vastationem, destructionem, ac inimico-
rum deletionem perfectissimam.
Nulla grauior potuit Ecclesiae irrogari iniu-
ria, quam sponsum suum diuinum interfici.
Nullam autem grauiorem nos filij possemus
accipere, quam supremum nostrum interfici
nobis patrem. Vult igitur, ut in illius arme-
mur vindictam. Eo sine vexillum erigit crucis
sanguineum & labarum profert, in quo nobis
restitam proponit purpuram: *Vexilla Regis pra-
dentur, fulget crucis mysterium.* Hoc nou te la-

teat caelestis insignia Regis erigi & splendidi-
sum fulgere crucis vexillum. Attende vexil-
lum erigi purpurea veste sanguinolentum. *Ar-
bor decora & fulgida ornata Regis purpura.*
Vult igitur ut nos in vindictam huius mortis
praeparemus armaque sumant in eos qui no-
bis patrem nostrum interemerunt & bellum
interneccium indicamus, na ut illos protinus
a facie terra deleamus. Si nosse desideres, qui-
nam illi sint, hoc tibi certo constet nostra esse
scelera: *Traditus est propter delicta nostra.* Rom. 4.
Stulta nostra acutissimus illum superbia spinis
coronauit: *Crudelis nostra illi manus affixit
avaritia:* Delectanda nostra luxuria illum fla-
gellis cecidit, & tribulis pretiosas eius tene-
raeque impleuit carnes: *superbia nostra bilis
probrosa illum stipite suspendit:* Rabida no-
stra inuidia cor illi lancea transiit: *Profana
gula nostra ori eius fel amarum acetumque
obtulit epotandum:* *Maledicta nostra a coe-
clis illi pedes perforauit, Perfidis illis inimi-
cis a nobis bellum est inferendum,* sicque ferro
flammaque decertandum, ut humilietur super-
bia, conteratur auaritia, inuletur impudici-
tia, peccataque cuncta deleantur.

Ut autem securos nos hac in veritate fa-
ciat, lectionem nobis proponit Evangelicam
iam decantatam in qua Christus suam te sta-
tur & sanctitatem & innocentiam: Et prius-
quam moriatur, ostendit nullis se propriis
sceleribus inquinatum: ut innolescat, quod
si moriatur, pro nostris ipse moriatur malis.
Ea intentione mortalibus suis inimici vitam
suam adusque explicat, & in eorum tribunali
proponit, qui pro more habent etiam minutissi-
mos atomos in ipso sole detegere & suo iudicio
in ipsis lucidissimis stellis fuliginem reperiunt
arguendam.

Exod. 8.
D. Ioan.

arguentiam. Vitam meam (ait Dominus acer-
 ritimis suis & excitatissimis inimicis) vestris
 exponam manibus illam explicare, videamus,
 Quis ex vobis arguet me de peccato? Non me
 arguere potestis de peccato ergo nec de mendat-
 cio: etenim omne mendacium, peccatum est.
 An me de peccato potestis arguere? Igitur ve-
 ritatem dico. Si vobis ergo veritatem loquor,
 cur non creditis mihi? Nihil illa certius quam
 quod Quis ex Deo est verba Dei audit. Propterea
 non auditis, quia ex Deo non istis. Quis illi
 Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es
 tu, Hæreticus, & damonium habes? Quid verò
 Dominus: Ego damonium non habeo sed honori-
 fico Patrem meum & non leuem mihi tantu-
 istis contumeliam, dum mihi hæc calumniato-
 res obieceris: Vobis autem prædico: hæc suo
 non carebat supplicio. His conformiter pro-
 cedit Dominus & velut sol diuinus clarissimos
 diffundit radios, quibus obfucati tenebrosi illi
 atque infernales, veipertitiones manus lapidi-
 bus intererunt, illis cum prælocatur: Verum-
 tamen non hoc illis permisit Dominus, sed de-
 relictis illis de templo liber excedit. Sua no-
 stras illuminet tenebras misericordia per illu-
 strem suæ gratiæ lucem, quam nobis, quæ lucem
 genuit impetrabit, si supplices illi manus ten-
 damus, dicentes: Ave Maria.

§. 1. Post præmissam vigiliam orditur Ecclē-
 sia Dominica Passionis solemnitate &
 primo, ut illi crucem imponat, eius probat
 innocentiam.

O Picantur D. Leo Pontifex nos hodie fe-
 ritum inchoare vigiliæ amplioris quinq;
 hebdomadarum, quæ ex quadragesima
 Sermon. 2. 4 antecefferunt. Noueritis igitur (inquit) Non
 & y qua- sine causa per doctrinam Spiritus S. ab Apostolis
 drag. maioribus fuisse instituta ieiunia, idque in exor-
 dio nascentes Ecclesiæ: sunt enim hæc Qua-
 dragesima ieiunia obseruantia eiusdem, si quæ
 alia, celeberrima. Hæc autem sunt eorum in-
 tentio, tam solemnè longæque vigiliæ Passio-
 nis Dominicæ præsertere solemnitate: Ut
 I. excellens super omnia Passionis Dominicæ Sacra-
 mentum purificans corporibus & animis cele-
 bremus. Hanc eandem rationem institutionis
 Quadragesimæ proferunt D. Hieron. s. & D.
 Rationis
 stitutio-
 nis qua-
 dragesi-
 maz.

Augustin. l. cuius rationem dat. Theologiæ
 Doctor primarius D. Thom. e. ex doctrina D.
 Bernardi, d. quod scilicet maiora festa maio-
 ribus sint celebranda vigiliis, & frequentanda
 ieiuniis. Etenim in primoribus festis maiora
 celebrat Ecclesiæ nostræ fidei mysteria, ut au-
 tem illa pro dignitate celebremus, necessarium
 est ut illa & intelligamus & ex eis proficiamus.
 Ad eum finem necesse est expendamus & ani-
 mæ nostræ dirigamus intellectum, carnales af-
 fectus nostrique corporis motus terrenos com-
 ponamus. Hoc in nobis peragitur ieiunium: sic
 enim nobis primo die Quadragesimæ signifi-
 cauit: Quis corporaliter ieiunium vitia comprimit,
 mentem eleuas. Hinc est, teste Angelico Do-
 ctore quod maiora festa maioribus sint præ-
 curranda ieiuniis & tantò maioribus, quanto
 fuerint festa celebrata.

Quod est festum omnium supremum, in quo
 profundissimum & maximum celebratur nostræ
 fidei mysterium, & ex quo beneficia recipimus
 ampliora: Passio & mors Christi Domini no-
 stræ: id mysterium sanè profundissimum! Hoc
 est, de quo præcius loquitur Isaias interprete
 D. Paulo Nec oculus vidit, nec auris audivit,
 nec in cor hominis ascendit &c. Imo idem Apo-
 stolus. Sapientiam loquimur inter perfectos, sa-
 pientiam autem non huius mundi, sed (sapien-
 tiam in mysterio absconditam, quam nemo prin-
 cipum huius sæculi cognouit. Sapientiam myste-
 rii demeritam, Sapientiam in mysterijs abscon-
 ditam. Christus mortuus, lapsus est manū sacra-
 mentorum & profundissimæ abyssi mysteriorum
 immeritus. O quanta profunditas!

Precepit itaque Dominus ut mysterium hoc
 hominibus indicaret: O Domine (replet ille)
 qui credit auditus nostris Et brachium Domini
 cui reuelatum est? Difficultatem habet non mi-
 nimam inquit Apostolus, cui hoc veredat præ-
 dicabimus! Illud annuncia Iudæis, qui tantis hoc
 sæculis quidam expectarunt: quoniam illud audie-
 runt sibi à Prophetis prænunciatum: Iam illis
 hoc prædicamus & offendiculum illuc, repugnant
 ac scandalum prædicamus Christum crucifixum
 Iudæis qui semper anabulum. Quando illis annun-
 tiamus Messiam, quem pro sua libertate, prospera-
 tate, diuinitis gloriaque expectabant, in cruce
 mortuum eorumque manibus occisum, hoc of-
 fenduntur. Quod si in eo, quod illa dicimus
 scandalizentur, quod hic esset Messias, grauius
 adhuc irritantur, quando illis indicamus, quod
 propriis Dei filium manibus occiderunt, quem
 illis

a In cap.
 9. Mar.
 b Sermon.
 71. ex di-
 uers.
 Tom. 10.
 c 2. 2. 9.
 117. n.
 tie. 5.
 d Sermon in
 vigiliis. S.
 Andrea.

II.
 Mysterium
 omnium
 supremum
 est Christi.
 Hi p. 50.
 1. Jai. 64. 6

1. Cor. 2. 7

1. Jai. 53. 1

1. Cor. 1. 13

illis Dominus misit redemptorem. Illud igitur annuntia gentibus. Habent hoc ut stultitiam: *Gentibus stultitiam.* Quando illis intimamus, quod Deus quem ex natura sciunt immortalem, cuiusque vita plures refert quam totius in unum mundi, mortuus sit in quo pro vili mancipio, obiciunt: & amentia est. O altitudo & profunditas mysteriorum Dei! *Domine qui credit auditui nostro &c.*

Mysteria sunt omnino singularia in corporis nostri & anime peccata remedium. Aequitas exposcit, quareous illa celebremus & intelligamus, ut corpus & animam solemnè longoque leionio præparemus; quatenus per illud nos ter dirigatur intellectus, sitque ad ea intelligendum liber, nostrisque caro ad fructum eorum receptionem sine dignèque composita. Mater Ecclesia aduentum filii Dei in hunc mundum celebratura, quatuor Aduentus Hebdomada nos congruè præparavit: Tempus hoc est adeo festiuitatem, adeo dignum quale hoc esse nouimus: est etenim mysterium eximium omnino, quod Deus fiat homo, nostri que carne vestitus in mundo pauper appareat: *Verbum caro factum est & habitauit in nobis.* Grande mysterium, cuius aitudinem & eminentiam, dum hoc audimus, protestamur, in terra corpora nostra prosternendo.

Cæterum multo præclarior est, ac profundius hoc mortis eius mysterium: quando quidem aduentus eius ad hoc ordinaretur: *Veni ut faciam voluntatem tuam.* Ad hoc descendit, ad hoc venit ut moreretur, seipsum in ara crucis offerens holocaustum; proinde pro sui celebratione vigiliis, ac ieiunia requirit ampliora. Quando carnem induit hominè natus est, licet mysterium fuerit supremum & absconditum, sicut de facto esse cognoscimus, nasci Deum in stabulo, frigore tremulum, in præse, i reclinatam, iacentem inter animalia: illi d enim à longe hæc prophetica iacens Vates Abacue totus stupore percolus & extraneo similis exclamat: *Domine audini auditum tuum & timui: consideravi opera tua & exspauit: In medio duorum animalium cognosceris.* Sic legitur septuaginta. Tamen lux apparuit quæ hinc celestis terram & præsertim pastores illuminans circumuicinos: *Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos.* Ecclesia vero canit quod ea tempestate *Lux magna descendit super terram.* In hoc autem mysterio Dominica Passionis sol obscuratur, eoque modo suos contrahit ra-

dios, ut tenebris terram inuoluat obcurisimis: *Obscuratus est sol & tenebra facta sunt super uniuersam terram,* in signum quod hoc mysterium sit adeo profundum, ut supremorum Seraphim intellectus, obæcentur, nec illud capere valeant, illudque dici possit ex psalterio: *Posuit tenebras latibulum suum: Deum crucifixus, mortuus, ut malefactor, Deus est absconditus, & tenebris circumdatus obscuris inis.* Cum hoc mysterium sit adeo sublime, & sacramentum hoc adeo venerandum, ratio postulat, ut ad illud omnium celeberrimo atque amplissimo non solum seipsum disponamus.

Aduenit hic idem Angelicus Doctor, in eo quod ait Euag. Ioan. quod Iudei illud celebrant Pascha, quod agni sacrificio consecrabant, Hierosolymam confluere, & ex omnibus singulis regionibus suis accurrere, pluresque eorum ante festi sollemnitate conueniebant, ubi templum erat locusque offerendis sacrificiis dedicatus, ut scriptis antecedentibus aliquot diebus præpararent operibus quibusdam intenti sanctioribus: nempe ieiunijs, elemosinis & sacrificiis. Hoc verbis illis indicat Euangelista: *Proximum erat Pascha Iudeorum & ascendunt multi de regione ante Pascha ut sanctificarent se ipsos.* Ascenderunt seipsum sanctificaturi. Quæ habet hoc ratio: Ieiunijs, vigilijs, pietatisque operibus. Quid hoc? ad agni vnius occisionem tanta præparatio? Vtique: est enim agnus mysticus, qui nobis in memoriam redicit agnum illum in Agypto sacrificatum, cuius nobis sanguis valuit, ut de dura illa Pharaonis liberi egredieremur seruitute: Illo namque conspersi ab Angelo percussente reddebamur immunes & in operam diu averti fumus, libertatem.

Quænam erit necessaria dispositio hoc Pascha nostrum celebraturis sacrificij agni nostri divini, cuius sanguine mundus uniuersus redendus est liber nec non diabolica erodendus seruitute: cuius sanguis à peccatis mundarum hominum aperit celos gloriæ patefacit & genus humanum Patri celesti reconciliat? Pascha Iudeorum erat, agnus hic, quam immolabant, & assatum comedebant. Hoc autem insinuat Euangelista de Iudæis locutus quod intrare noluerunt Pilati prætorum: *Vi non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Quod erat illud Pascha comedendum? Agnus immolatus. Illos nostrum est agnus noster Christus leuiticus, verus ac legitimus Dei filius, de quo Barptista

Luc. 23. 44.

Pf. 17. 13

3. 111. Iudei seipsum operibus ad Pascha præparabant. In 6. 11. Ioan. 11. 8. ad In. Ioan. 11. 55.

Ioan. 12. 38.

IV. 14.

Pf. 39. 7.

Abac. 3. 1.

Luc. 2. 9.

104. 29. pilla dixerat : *Eccc agnus Dei , ecce qui tollit peccata mundi .* sacrificatus & allatus in frizorio crucis amoris igne fermentissimo : *In veru crucis boni odoris affatio* (ait D. Amb.) *etenim Pascha nostrum immolatus est Christus .* canat Ecclesia . Igitur aquam foret prius nos sanctificari pio ieiunio , quod in telectum illustrat , humores nostra que nubes purificando , hanc autem mortificando , quatenus spiritus ad Pascha huius accipiendum fructus sit apte dignè que dispositus . Idcirco Quadragesimam orditur Ecclesia clamores voceque Prophetae Joel mutuata : *Canite tuba in sion , sanctificate ieiunium &c .* De quibus iam pridem egimus .

V. Allegoria Esdra de muliere lugente filium mortuū .
 Vehementer admiror , id quod Angelus Esdræ præcepit sacerdoti . Erat hic D. Gior sanctissimus , nimia deiectus tristitia ob calamitates , quas incessanter Dei populus patiebatur captivus in Babylonia & Chaldaea & summo opere desiderans certo que tam cognoscere , quando scilicet & qua ratione ab illa solutus captivitate in patriam restitueretur libertatem , cumque multis in eum finem precibus effudisset : Apparuit illi Angelus aitque . *Serue Dei , macte animo ; etenim addum ab Altissimo missus nuntius quædam tibi de his , que scire desideras , mysteria declaraturus .* Verum iam necesse est quatenus hæc tibi denuntiem , tuque possis ea capere , ut teipsum prius disponas utique hoc modo : *Abi in campum florum , ubi domus non est edificata , & manducabis solummodo de floribus campi & carnem non gustabis , & vinum non bibis , sed solummodo flores , & deprecare Altissimum sine intermissione & veniam & loquar tecum .* Igitur finem dierum cum floribus pascereur , & cibo adeo delicato esset spirituali satur , ad est illi Angelus Alia declaraturus mysteria : Mulierem igitur illi spectandam offert vultus elegantia formosissimam , sed pulvis iudicium , lachrimarum imbre perfusam , virgenti sui intempesta morte prostratam , que auream dixisset pinam , cæteris sapienterem , quo mundus nullum admiratus est modestiorè & atate raptum meliori .

4. Esdræ .
 VI. O sublime mysterium , ad cuius visionem tanta requiritur per orationes , abstinentiam , talesque cibos , qui flores erant preparatio ! O Christiani , quænam nobis extitit Deus in Ecclesia offerre spectanda mysteria , quam lugubri ceruimus veste contectam , cuius oculi fontes sunt lachrimarum , que mortem lugeat non filii , sed celestis sui sponsi , hominum omnium

formosissimi : *peciosus forma præ filiis hominum* Ps 44. 7. qui sapientia primus est : *in quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi* qui cæteros Atque filios modestia antecellit , & morum præcurrit integritate , de quo sic D. Petr. *Nec dolus inuentus est in ore eius .* Cernit illum in ætatis vere morientem , morte cæ dolorosissima tum ignominiosissima : qualem nullus in mundo , aut passus est aut patietur unquam : huius amare defset excessum , siquidem in eius obitu omnia nostræ vitæ iura continentur , in eius vinculis nostræ libertatis , in eius doloribus nostræ sunt iura gloriæ . Ad horum intellectum decernit ut pluribus ante diebus nos ipsos discutiamus , subtrahamus , & solis vesicamur floribus , utque sanctissimis .

4. Esdræ .
 VII. Varias
 Florens animo Quadragesimam instituit : quatenus impudicus suis valedicat lasciviis : *Duas auras vis iras late mittat :* suis mundanus renuntiet voluptatibus . Hoc themate prologum in hoc quadriætimæ ex Propheta Isaia : *Derelinquant impius vias suas , & vir iniquus cogitationes suas & revertatur ad Dominum &c* Ea mentione Domini , prima eduxit nos cum Christo in campum deserti , nosque voluit his nobis o floribus recreare & pascere filios . Quid Evangelia fuerunt quotidie nobis propolita , nisi flores Ecclesia quidam venustissimi : Hoc voluit , ut velut apes virtutes celestes Spiritus S. rorem exfugeremus illis in exercetiam . Quodam die docendo , qua ratione tibi das , sit institucendum ieiunium , non sicut hypocrite . Alio , qualiter tibi fides imitanda Centurionis : Illo , qua ratione diligere oporteat inimicos , Patrem imitando celestis . Alio , qua arte remos in tempestate oporteat moderari , sicut Apostolice consequenter

Vt nam apes fuissetis ; utinam his floribus pasci fuissetis , qua ratione precor ; dispositus fuisset intellectus vester , & voluntas , anima vestra , vestrum corpus ad diuina hæc capienda mysteria , & fructus carpandos in quem finem peracta esse nouimus ! Vereor ne illa non intelligatis , nec vllam ex his hauseritis utilitatem : ex eo quod tam parua vos dispositione preparaueritis , de mundi vos negotiis subtrahendo communibus , illosque decerpendo flores amantissimos . Num ita remisisti diuerticula ? Num tuas gæce impudicas abiurasti voluptates ? Nū tuas auare , vsuras reliquisti , & tuas mundane tu repulisti vanitates ? Nāquid manibus flores decerpisti virtutum ? Qui eleemosynas comemorasti particulares , corporis castigationes , superbia carnis

carnis tuae frangam, strictiora ieiunia, lachrimolosas confessiones, piisque communiones: Quid ieiunia quae iam exquisitis delictis & collationibus quae carnam explent, celebrasti? Quam adhibuisti diligentiam ut iniurias pauperibus iniustas redintegrare, & pernitiosas renocares murmuraciones? Quam inopiam viduarum spuelarum pauperum, & xenodochiorum, tua supplicii liberalitate? Certe parum ostendisti, te rationem cognoscere cuius intuitu tempus hoc sit institutum, tanti festi vigilia.

Nunc hodie haec incipit festiva solemnitas: ad hoc enim vocatur haec Dominica, Dominica passionis: quia hodie eam incipimus recollere: iam hodie apparent & tibi proponuntur vexilla crucis insignia Regis gloriae: iam pullae vestes, quibus altatum grata contegitur, formositas: iam cantus lugubres insonant, & ablato ab introitu cantico laetitiae Gloria Patri &c. missa celebratur. Ad huius celebrationem festivitatis mortis Domini hic primus ponendus est gressus quod mortem non subierit culpa reus alicuius, sed pro nostris Patri satisfactorus. Vbi mors, supplicium, poenaque ex iustitia infligitur, culpa praesupponitur, & est, quae & hic supponitur: Sicut autem dolores hi fuerunt omnium acerbissimi, etiam culpas supponit omnium atrocissimas. Verum non eius, qui moritur: hic enim sanctus, purus fuit, & mundus, ipsis oculis innocens, sed totius mundi: *Pro peccatis totius mundi*: ait D. Ioan. Nihil te moueant dolores hi acerbissimi, morisque ignominiosissima: etenim facti factionem tolerauit omnium peccatorum, quae mundus vnquam aut commisit, aut committere impensissima.

VIII.
Poena
supponit
culpam.

1. 2. 3. 2.

IX.
Christus
nullius
culpa
noxias
pro no-
stris pas-
sus est.

Ad huius veritatis assertionem nobis Ecclesia proponit Euangelium quod audistis in quo primum agit Saluator, ut suam asserat innocentiam & a peccato munditiam. Eo animo proponit & oculis subicit mortalium inimicorum vitae suae decursum: sunt etenim illi, qui minimos in iis quos detestantur defectus aperunt arguendos; illisque ait: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Vt confirmata hac veritate quod nullam admiserit culpam, intelligamus pro nostris, mortis ab eo toleratum fuisse supplicium. Itaque licet dicere hodie secram certamque fieri innocentiae Christi confirmationem, ut illi crux imponatur suprema, vel eam ipse accipiat non in pectore suo, sed in humeris suis: Vel si gratius sit non ut illi crucem

imponat, sed illam cruci, ut cum illa recipiat supremam Ecclesiae triumphantis & militantis potestatem eminentissimam: Vt dicere possit: *Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra.* O gloriosam & caelestem crucem: talis enim crux talem requirit innocentiam, talem vitam integritatem in eo, qui eam est portaturus. Crux est, quam qui ferre debet mundare debet omnes sanguineas mundi maculas, vnde necesse est sanguinem habere adeo purum ut ne minimum quidem puluerem aut fuliginem sordescere patiatur. Hoc est, quod hodie confirmatum vitam suam coram Iudeorum tribunali discutendam exponit, dum ait: *Quis ex vobis arguet me de peccato.*

Matt 28.
18.

Agit Dominus cum illis, dicitque id quod Iacob socero suo Laban, dum illum argueret perstitit suorumque furti idolorum. Eia age inquit publicam hic volo fieri coram praesentibus attestationem, En tibi tota mea substantia, cistis aperi & arceat, eolue sarcinas, omnia explicata impedimenta, perscrutare quidquid habeo, & strictam fac omnium inquisitionem: *Coram fratribus nostris scrutare quidquid tuum apud me inuenieris, & aufer.* Quidquid sum, habeo, & confere, tuo hic expono conspectui, omnia perscrutare. Hoc egit Iacob, sed quid amplius Saluator ostendit? Ille namque coram soceri sui se obtulit tribunali, & in praesentia parentum suorum tantummodo, & amicorum, qui si defectum aliquem inuenirent aut tacite conuincerent, aut amice excusarent: *Coram fratribus nostris scrutare.* Veritas: Sicut or nosse se sinit coram inimicis suis, quibus numquam quis passus est & maiores, & atrociores coram illis inquam, qui eum ad mortem usque oderant, quorum hoc erat primum studium ardenisque desiderium ut aliquem in illo deprehenderent defectum: Nullus etenim venator tanto seruet seram capiendi desiderio quanto illi ignore: Christum si non in aliquo alio, saltem vel in vico verbo comprehenderent. Illis igitur ait, en coram vobis adfuit, vestris oculis me expono vitam, eooluite, discutite, scrutamini &c. Num in manibus meis aliquid inueniatis delictum, vel aliquem in pedibus meis gressum in compositum, vel in ore meo verbum inordinatum? *Dicebat Iesus turbis Iudeorum & principibus Sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato.*

X.
Christi
Iacob
imitatur

Gen. 31.
32.

§. 2. Non habuit Christus, nec habere potuit peccatum, ob id quod Angelus purissime Virgini, eiusq; Mari declaravit.

Q Vi ex vobis arguet me de peccato. Quid hoc rei Domine? An vitam tuam in pratorio, & iudicio committis hominum? inquam, quos inordinata regis passio quique tui sunt hostes insensibilium: an non illi sunt quos quos prædixit Isaias, qui illos utique probe noverat: Qui dicunt malum bonum, & bonum malum, penentes lucem tenebras & tenebras lucem. Oculos habent lippos & perverfos, sic obsecratos, ut ipsa lux illos offendat, & malum beatificent, ut bonum, & bonum in malum vertit: tenebras indicant lucem & lucē tenebras, de quibus dici potest, quod olim Daniel malevolis dixit Sarrapis populi iudicibus. Iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens, & dimittens noxios. Satis aperte hoc in tua ipsa persona nec non in Barabba confirmatum: cum enim hic esset sentina quadam iniquitatum, proditionum & seditionum detestanda, iudicatum quod abfolvi mereretur; tu verò ipsa sanctitas, ipsa pura puritas, docent, tibi merito debent ut inter duos iam osissimos latrones suspendaris medius, velut eorum coriphæus & omnium malorum antesignanus. An non illi sunt filij adulteræ illius generationis, qui de illo maxime detraxerunt quem summopere laudare debuerant, qui *Posuerunt in calum os suū & male locuti sunt de Deo. Eum atque opera eius calumniari studuerunt, an illi tales non fuerunt, qui eo quod ipsum Deum arguerent, ad tantam rēam sæpius iram provocantur, ut eos delere & occidere minaretur, Moysiſque diceret: Viquequo detrahent tibi populus iste? Si talibus vitam tuam gestaſque exponas iudicijs, eorūque oculis proponas excutiendam, an non mille in nominis tui dedecus euoment iniquitates? An illis nouum est contra te proferre testimonia? An ignoras idioma illis esse domesticum famam tuam denigrare calumniando: Ecco homo vorax & potator vini, Publicanorum & peccatorum amicus.*

Grande latet hic mysterium, ad cuius expositionem tria sunt supponenda. Primum: quod Christus peccatum nec habuit nec habere potuit. Secundum: sic fuisse commensuratum atque necessarium. Tertium: hoc fuisse probatissimum & certissimum & nihilominus fuisse necessarium hanc à Christo fieri certificationem in Synagoga & iudicio principum, Sacerdotum, totiusque populi.

Hieron. Bapt. de Lanza Tom. III.

puli Iudæi: quocirca hoc introducit Evangelista: Dicebat Iesus turbis Iudæorum, & Principibus sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato? Hæc omnia ut probabimus, ita & declarabimus. Primum constat omnibus, quod Christus nec probatur habuit nec habere potuit peccatum. Conclusio Christus est hæc Theologica, quam luculenter ex suis impecapripijs elicit eiusdem Theologiae Professor bilis rprimarius D. Thom. Dicit in Christo naturas si-tione di-des profertur Catholica diuinam & humanam: vinitatis. quarum ratione verè & propriè dicitur Deus 3. p. q. 15. & homo: Hac est fides Catholica, ut credamus, & ar. 1. & 2. confiteamur: quia Dominus noster Iesus Christus, Deus & homo est, Deus ex substantia Patris &c. homo ex substantia Matris. Satis superque intelligitur, quod iuxta naturam diuinam vel id quod Deus sit, non peccauerit nec peccare poterit: etenim peccare, est à Deo se segregare, & hæc est definitio peccatoris: qui se à Deo elongat. Quis elongans se à te, aiebat David quodam loco, & iterum alio: Longe à peccatoribus salus. Ps. 72. 27. Ps. 118. 55. Quinimo ipse Deus de peccatoribus conuestus, ob hoc quod peccando faciebant, illud declarat dicens: Me dereliquerunt fontem aqua viua, & Hier. 2. i. foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas. Hoc e. 13. num agis dum peccas: Nam Deum deseris, illi terga vertis & faciem conuertis ad creaturam, ad delicias, ad diuitias, ad honores, ad quæque peritura. Si nosse desideres (quærit Diuus Augustinus) quid sit peccatum, est: Conuersio à Deo bono incommutabili ad creaturam, & bonum commutabile. Hinc est, quod poena potissima, qua Deus animaduertet in peccatores, ea erit, quædamni gratissima ut visio Dei præmium præstantissimum. Sicut præmium sanctorum hoc erit præstantissimum, quod electos sibi coniunget illisque seipsum per gloriam vniuet consummatam in præmium eius, quod in hac vita illi per gratiam vniuet concupiscunt, sanctissimam eius explentes voluntatem, cum Dauide modulati: *Mihi autem adbarere Deo bonum est.* Hoc summum est electorum bonum, omnes eorum diuitias, & quod bonum suum estimant primum: *Adbarere Deo.*

Itaque peccare est seipsum à Deo elongare. Tu quidem potes teipsum à Deo separare, & elongare, prodigum illum imitans filium, tantâ reprobum impudētia, ut patrem deleruerit, eiusque

Y y que

Luc. 2. 5. 13

Matt. 26. 14

Pf. 1. 34. 6. 14.

Obiectio soluitur.

V. Similitudo.

Pf. 77. 57.

que societati domūque valedixerit, sicut defa-
 ctio: *Abij: in regionem longinquam. ut sicut etiam*
 periturus ille discipulus, de quo testatur alij E-
 nangelista: quod Christo nunciū remittens ad
 Pharisæos confugerit: *Tunc abij: unus de duode-*
cim: de quo alius dicitur est: Tu quoque quotidie
tuas sectaris voluptates, Dei eiusque gratia ac
promissionum defertor impudentissimus. Sed
Deus non potest se à Deo separare aut elon-
gare, multo minus quam tu teipsum à teipso.
 Peccate est diuinæ cōtraire voluntati: hoc enim
 est peccatum: *Dictum factum, aut concupitum con-*
tra legem Dei. In tua positum est voluntate ac
 libertate, diuinam prætergredi voluntatem &
 vitiam illam non tam communiat prætergrede-
 reris: sed Deus suam non potest prætergredi vo-
 luntatem non enim potest agere contra id quod
 vult, sed solum hoc quod vult, & quomodo vult:
 cui proprie quadrat illud Davidicū: *Omnia que-*
cumque voluit fecit in celo & in terra & in om-
nibus abyssi. Obijciō: sicut hoc ita, quod Christus
 non potuerit peccare secundū hoc quod Deus:
 videtur tamen potuisse secundum hoc quod ho-
 mo: naturam enim habebat humanam similem
 nobis, ex se labilem & defectuosam. sicut quam-
 vis non poterit mori iuxta quod Deus, quia
 natura diuina per essentiam vita est, mori tamen
 potuit, & mortuus est, iuxta quod homo: quia
 natura humana mortalis est.
 Respondeo: quod nec quidem peccare pote-
 rit iuxta quod homo: quoniam enim natura hu-
 mana ex se errare potuerit in illo, tamen erat
 vnita diuinæ naturæ, & diuino coniuncta suppo-
 sito quod illam suscebat ita constantem, vt ad
 malum se non posset inclinare. Virgam summo
 vel iuncum teneriorem, clarum est, quod illum
 per se solum sumptum possis in quantum patre
 declinare: verum si firmiori illam alligaueris
 columnæ, idque nodo indissolubili, & vnione
 quadam inseparabili, tam inpossibile erit inuicū
 illius, quam columnam illam complicare, ob-
 vnionem, quam cum illa habet. Natura huma-
 na, ex se vitia est adeo flexibilis, ad quoduis
 vitium, vt quotidie illam complicit & inflectat
 diabolus, nostraque peruersa concupiscentia, vt
 exemplo patet in ijs de quibus ait David: *Con-*
uersi sunt in arcum prauum. Verū tamen in Chri-
 sto est & erat columnæ firmissimè vnita diuino,
 inquam, verbo, nodo tam indissolubili, vt eam
 nullæ possint vires ab ea separare nodumque
 dissoluere. Quocirca sicut impossibile censetur
 verbum diuinum ad malum inclinari, sic erat
 impossibile humanitatem eius inclinari sanctissi-

mam, ipseque erat qui per illam quodcumque
 volebat operabatur. Ex quibus hanc D. Ansel-
 mus collegit propositionem: *Primus homo Adam D. Ansel-*
mus peccabilis fuit quia homo: Christus fuit impeccabi-
lis, quia Deus & homo. Ferrum (hanc intellige Deus, no-
 similitudinem) contrahere potest æruginem & mo,
 contrahit sibi derehctum: autem enim ærugo ex
 humiditate & frigore, quod in se complicitur: Similitudo
 verum tamen si sit iniectum fornaci ipsique do,
 igni coniunctum, quod frigus consumit & hu-
 morem, impossibile est, vt illam contrahat æru-
 ginem. Natura humana ferrum est grauissimum,
 habet ex se quod per peccatum possit ærugi-
 nem contrahere ob intellectus sui hebetudinem
 & voluntatis sua infirmitatem, sed vnita diuinæ
 essentia fornaci quæ ignis est viuacissimus il-
 luminans intellectum, roboransque volunta-
 tem, nullam potuit æruginem contrahere pec-
 catorum.
 Diuinam habuit visionem Propheta Daniel, ^{¶ VII.}
 qua thronum conspexit excelsum, igne flagran- ^{Allegoria}
 tem ardentissimo, in formam curus, cui simile ^{de Chri-}
 vidit Ezechiel: cuius rotæ ignis erant viuacissi- ^{sto.}
 mus: *Thronus eius flamma ignis, rotæ eius ignis ar-*
densus. Antiquus dierum sedet: Vestimentum eius
candidū, quasi nix, & capilli capitis eius quasi lana
munda. Stupore dignum est quod sedentis in
 throno flammeo & consumente capilli capitis
 ac vestimentum albedine reniterent, quos ignis
 ille comburere vel saltem vitulari deberat. Ver-
 um tamen vnū ex ætero sequitur. Supremus
 thronus sedesque præstantissima. Dei designat
 diuinitatem: *Deus noster ignis consumentis est.* In illa ^{Dent. 4. 14}
 sede antiquus dierum reledit, id est, Christus,
 qui congruè dicitur an ignis dierum: Ipse nam-
 que in hodierno dicit Euangelio: *Amen dico vo-*
bis quis antequam Abraham fieret, ego sum. Tam
 antiquus est, vt eius esse nullum agnoscat tem-
 poris principium, de quo testatur Apostolus. *Iesus*
Christus heri & hodie, ipse & in secula. Sedet in
 diuina illa essentia: verus etenim est Deus. Quid
 inde sequitur? Quod velis eius, vt nix candue-
 rit, & capilli capitis eius lanæ mundissimæ re-
 ferant albedinem. Vestimentum eius sanctissi-
 mam eius ex primit humanitatis: *habitu inuentus* ^{Tbith. 2. 7}
vt homo. Quia vnus autem hoc ex se maculas &
 peccatorum admittat fuliginem nihilominus ex
 celestis illius ignis virtute tantum ab illis abe-
 rat, vt eius puritas Seraphinorum palmam eripe-
 peret puritati. Adeo vt capilli ipsi capitis eius,
 stellas puritate superaret vt cadere liceret Da-
 uidi: *Cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.* ^{Pf. 39. 6.}
 Hanc rationem figurat Doctor Angelicus eam
 esse ⁷

esse quam Archangelus Gabriel purissimæ virgini Domini nostri Mariæ indicavit, quãdo Dei nomine, nuntium illi attulit, quod Christus stissimis visceribus esset conceptura & pariturore filium, qui cum eius esset futurus filius, pariter esset & Dei filius: *Ecce concipies in utero & paries filium &c. & filius Altissimi vocabitur.*

Dum autem Virgo illa celestis in virginitate sua sistit incorrupta, & ab Angelo fideatur: *Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognoscit?* Respondet illi Gabriel, huius filij generatione non opere virili sed spiritus S. obumbratione perficiendam, modo adeo stricto, ut & quod in ipsis conciperetur sanctum esset, & proprie, ac verè filius Dei vocaretur: *Ideoque & quod nascitur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* Inergram huius nominis sanctum expendamus. Non dixit: *Qui nascetur ex te sanctus*, in masculino: licet nonnulli sic legant ut D. Cyrillus: ut enim ponderat

D. Hieronymus valde fuscè multi sunt sancti & fuerunt, defectibus peccatis, culpisque inquinati, quia viri sanctitas, licet adeo sit excellens, qualem in Apost. agnoscimus secè tamen qualdã patitur imperfectiones ac peccata venialia, imo & aliquando mortalia: Sed ait: *Quod nascetur ex te sanctum.* In neutro, quod exprimit aliquid omnino sanctum, & ex omni parte perfectum, imo sanctitatis cuiusdam cumulum, in quo id omne quod sanctitatem spirat, continetur. Et hoc vnde procedit? Ex illa unione, quam humanitas habet cum verbo diuino, adeo magna, ut ille homo futurus filius Dei: *Ideo toto ore & omnibus manibus sanctus erit. Sanctum* in conceptione sua, in sua natiuitate, in vita, in cogitationibus, in verbis, in operibus.

IX. Iterum enucleemus illud: *Ex te quod nascetur* & *ex te.* Quamvis enim quidam moderni auctores hoc eradere studuerunt dicentes in græco textu non reperiri, verum communi sanctorum repugnat opinioni, quos refert Toletus. Duo hæc verba *Ex te* eximia valde declarant mysteria. Primum est veritas Catholica, quod realiter Filius Dei ex visceribus sanctissimæ Virginitatis sanguinem suum sumpserit purissimum, ex quo sibi carnem corpusque formavit sanctissimum: vnde summa veritate ac proprietate ipsa mater eius com. ellatur: hoc enim idem est quod scripsit Apostolus: *Miserit Deus Filium suum factum ex Muliere.* Circa quæ verba notat venerabilis Beda non esse legendum cum aliquibus: *Natum ex muliere.*

hæc etenim lectio hæresi Valentini, Euthychis, & aliorum suffragatur, qui docuerunt carnem Christi non fuisse veram nec nostræ similem passibile, sed de cælo formatam quæ per Virgine transiuit, sicut per canalem seu tubum nihil ex illa sumens. Error hic est nulli tolerandus: *Factum ex Muliere* ait Apost. *Nascetur ex te* prædicit Angelus: *Homo est ex substantia matris.* Proficitur Athanasius.

Secundum mysterium his verbis insertum explicat D. Greg. Nazian. quod Christus futurus esset nedom in omnibus, & per omnia sanctus, secundum quod Deus, sed etiam secundum quod homo, & secundum eam naturam quam ex virgine assumerat: *Hoc est Nascetur ex te sanctum.* q. d. Non tantum est filius Dei sanctus, iuxta quod procedit à Patre: sicut enim procedit Deus de Deo: lux de luce, æternus ab æterno, sic procedit sanctus à sancto: Sed etiam secundum quod à te procedet factus homo. Tali etenim modo erit homo, ut verè ac realiter futurus sit & vocandus Filius Dei: *Quod enim nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Fundamentum hic addisce Christi sanctitas: licet enim homo sit, porro talis est homo, ut realiter sit Filius Dei, & sicut implicat peccate Dei filium, sic & implicat hominem hunc peccate: idem enim est in supposito & persona. Ex prædictis elicit D. Hieronymus discrimen quod dicebamus inter esse sanctitatem Christi, aliorumque sanctorum: nempe quod hæc eorum, errores admitteret & imperfectiones, verum illa Christi, nequam. Notat autem, quod idcirco secundum rationem sacerdotes Græci Christum hoc nomine compellarint *θουογος ἀμαρτωλός*, id est: *Solut sine peccato.* Quod nec habuit nec habere potuit.

Disceit Rupert. Abb. illud Exodi quoad fabricam propitiatorij iubente Deo per Moysen extractam: *Facies ei propitiatorium de auro mundissimo.* Erat autem propitiatorium Dei sedes super arcam, quod in illa erat necessarium. Propitiatorij hoc (ex mente D. Th.) Christum designat redemptorem, quod præclaris & admodum fuis. coniecturis suo dignis confirmat ingenio. Imo iam illud Apostolus Ioannes inuenerat: *Ipsè est propitiatio pro peccatis nostris.* Equale respondebat arce propitiatorij: *Cuius longitudo habebat duos & semis cubitos, latitudo cubitum & dimidium, eandem mensuram habebat propitiatorij: Duos cubitos & dimidium tenebat longitudo eius, & cubitum ac semissem latitudo.* Loquitur nunc Rupert. *Quod totum mystice nobis innuit* quia

X. Christus dicitur sanctum enim secundum humanitatem. Orat. 49. quæ est de fide.

Lib. 2. cit.

Exod. 25. 17.

XI. Præsignatur in propitiatorio ex auro mundissimo. 1. 2. q. 102. ar. 4. ad 6. 1. Ioa. 2. 2. Exod. 25. 10. Rv. 2. 2. quia

Quia in carnata diuinitas omnibus modis mensura
 id est capacitatis hominis benigna se charitate indul-
 sit. Quam accuratè se Christus omnibus attem-
 perauit: Pauperibus, diuitibus, ignorantibus, sa-
 pientibus, sanis, infirmis, omnibus & per omnia
 seipsum attemperauit: Deus appropinquans in
 terra uisus & cum hominibus: conuersatus est, ocu-
 lis hominum oppositus, auribus hominum propo-
 situs, manibus hominum appositus. Sic etiam loqui-
 tur D. Ioan. Quod sicut ab initio, quod audiuimus,

I. Iean.
 1. 1.
 XII.

Chri-
 stus se
 nobis
 attem-
 pera-
 uit.

de uerbo uita. Quam ad nostram se uoluit for-
 mare mensuram. Melius multo quam Elizeus
 cum puerulo: ut enim ad mortuis puerum exci-
 taret. Incubuit super eum. Et oculos suos, os, ma-
 nus, & pedes uates hic Sanctissimus membris
 composuit infantilibus. Sed multo praclarus
 Dei filius incarnatus: quandoquidem de nostra
 carne totum hoc assumpserit, quod ad naturam
 humane spectat ueritatem: sic illi se uiuit, ut se
 unum cum ipsa fecerit, & ut suos assumpsit o-
 culos, os, manus, pedes cunctaque corporis me-
 bra, ex quibus coagulatur, formaturque corpus
 hominis. Tu considera quam spre se nobis Do-
 minus hic recomponere dignatus sit. Quæritur
 ex qua materia formatum sit propitiatorium
 De astro mundissimo. Aurum diuina in Christo
 substantia significat prærium. Signanter & expresse
 dixit mundissimo: quia uidebatur ex eo quod Deus
 ab omni sordo est mundissimus, ex eo inquam pro-
 pitiorum factus est nobis Christus Filius Dei, ex
 eo peccata mundi tollere potuit. Agnus Dei, San-
 ctus, innocens, segregatus à peccatoribus & excelsor
 caelis factus. Quem ut talem duo Cherubim id
 est duo testamenta uetus nouumque contem-
 plantur. Talem antiquum figurauit & talem
 nouum esse constituit.

RYPER
 Tom. 1.

§. 3. Conueniens erat ut Christus nullum ha-
 beret peccatum, essetque sanguis eius uerus purus,
 sicut cognouit Abraham uolens diem eius in
 ariete Sabeb.

3. p. 9. 15.
 et.

N Edum profitemur nullo Christum peccato, nulla fuisse macula conspersum, sed
 etiam hoc fuisse necessarium (ut docet
 Maximus ille Doctor D. Thom.) ut ijs satisfac-
 eret condignè officijs quæ in se susceperat im-
 plenda. Hæc autem duo fuerunt, ut alias dixi-
 mus, redemptoris qui nos de Satanæ redimeret
 seruitute Deoque Patri reconciliaret; & magi-
 stri qui nos uiam doceret cæli, eoque comes de-

duceret. Ut ambobus his satisfaceret officijs
 opus erat ut esse sine peccato: Primum namque
 congruus nobis non esset Magister peccando
 nec per hoc dirigeret nos ad cælum, sed in tar-
 tara præcipitaret: ut enim heri declarauimus dia-
 bolus ut omnes si posse eò deduceret: hoc pos-
 sibilissimum procurauit, ut hominibus in Deos ac
 magistros præficeret, homines flagitiose ac
 nebulones, quorum insistentes uelut in perdi-
 tionem merent sempiternam. Nobis ne-
 cessarius erat Magister passibus a deo rectis
 incedens ut illum sequentes quocumque & qua-
 cumque pergeret rectam teneremus uiam: unde
 heri dicere potuit omnibus: *Qui sequitur me non
 ambulat in tenebris sed habebit lumen uita.* Simi-
 liter & hoc requirebatur ut perfectè Redemp-
 toris expleret officium nosque Deo reconcilia-
 tum. Egregiè hoc dixit Apostolus Paulus: *Talis dempto-
 decubus ut nobis esset Pontifex, Sanctus, innocens, ris inter-
 impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsor gra re-
 caelis factus, qui non habet necessitatem, quousque quiritur
 prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro por-
 sandignas.* Quot terminos hic ponit & nomina multu-
 plicat, & bene quidem, nam quantalibet hic sunt
 non sufficiunt ut munditiam & puritatem expo-
 nant necessarium, quo perfectè officio fungatur
 redemptoris. Talis Sacerdos & talis sequetur
 nobis erat necessarius, Sanctus, innocens impel-
 latus, à numero & consortio peccatorum legiti-
 gatus, purior ipsisque Cælis excelsor factus. Si ci-
 uitas regi perduellis, in eam armata tumeret: eaq-
 de causa, omnes conditionis rei censentur atque
 in eos fatale mortis decreti præconis uoce
 publicarentur, comeniens non esset, ut à Rege
 delicti ueniam impetraret & apud Regiam ma-
 iestatem sequenter intercederet ex eorum nume-
 ro proditor aliquis: Tantum enim adest ut illam
 pro alijs valeat obtinere, ut ipse de seipso non
 parum esset sollicitus, nec sibi uideretur exiguum
 absoluisse negotium, si hæc sibi impetrare pos-
 set indulgentiam. Hoc autem illis incumberet
 agendum: ut mediatorum inquirerent, qui Regis
 oculis ita gratus foret, ut nullam in se nec per
 se offensam contra Regiam commisisset proditor
 maiestatem. Siquidem difficulter alijs posset
 ille ipsam lucri remissionem, qui eam sibi ipsi
 sciret esse necessariam.

III.
 Hoc consilio prudentes fuerunt Anthiochemi Confir-
 matus, ut refert D. Chryl. cum enim contra Imp. mat. ex
 Theodosium non parua hæc in urbe esset com- factio An-
 mora seditio, & enorme cõtra Regiam maiesta- tiohen-
 tem eius prædecesores Imperatores commissum sum.
 delictum: pro quo cum omnes mortis sententiã Hom. 20.
 incur- ad pop.

incurrissent, vt tanto huic malo remedium in-
quirent, sapienter intellexerunt, nullatenus ex-
pedire, vt ad veniam impetrandam, aliquis de ci-
uitate illa mitteretur Mediator: etenim difficili
ille negotio pro alijs posset intercedere, furorem
mitigare Imperatoris, eiusque ciuibus conciliare
beneuolentiam, qui culpæ reus Imperatoris iustā
incurerat indignationem: quocirca prudentissi-
me decreuerunt Episcopum eligere mediatorē,
sanctum, innocentem, qui huic crimini ne vel in
minimo esset obnoxius, & qui coram Imperato-
re prostratus nihil haberet, vnde sibi timeret, aut
suspicaretur, ne pro alijs supplex intercedens, ob
propria culpā ipse prius mortē damnetur. Di-
uinam mundus incurerat indignationē, omnes
eius incolæ proscripti traditores, mortēque ad-
iudicati æternæ, nedū temporali. Et ip' o quo quis
liuido, nature humanæ ciuis erat, vt traditor audierat.

IV. Applicatur nobis hæc similitudo. *Ephe. 2. 3. Eramus natura filij iræ.* Quis obtinebit indulgentiam, quis sequetur erit qui nos lupremo Regi reconciliet. inimicos: eligantur Sacerdotes, Mediatore, quandoquidē (teste Apost.) hoc propriū sit Sacerdotibus, & eo sine consecratur: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur &c.* Quo fit vt nō vnū sed plures inuenient homo mediatore, cum non parua esset multitudo Sacerdotum. Fat. or inquit Apost. sed nullus erat negotio conueniens, vt hoc perfectē aimpleret: Erant etenim & ipsi de Reorū dam-

Hebr. 7. 28. natorumq; numero: *Lex homines constituit Sacerdotes infirmitatē habentes.* Requitebatur igitur, & necessarius erat Sacerdos impollutus, innocens Christus diuinog; conspectu ita acceptus, vt quantū ad se nihil haberet quo nullū offendisset, nec de numero esset noxiorū sine rebellū: *Talis dicebat vt esset nobis Pontifex sanctus innocens, impollutus, solum mediator*

V. *Solus Christus diuinog; conspectu ita acceptus, vt quantū ad se nihil haberet quo nullū offendisset, nec de numero esset noxiorū sine rebellū: Talis dicebat vt esset nobis Pontifex sanctus innocens, impollutus, solum mediator* *gratus à peccatoribus.* Hic autē (sic testatur Apost.) erat Christus Sacerdos, nō à lege constitutus, nō eius ceremonijs, nō virtute consecratus: hæc etenim omnia infirmitas erant, & quotquot tales erant milleis infirmitatibus, milleis erāt obnoxij defectibus sicut ceteri: *Sacerdotes infirmitatē habentes, sed ab æterno Patre vt legitimus missus nobis mediator: Sed filij in æternum perfectum.* Hæc minime verba prætereamus: In æternum perfectum. Filium vt sacerdotem consecrauit & sequestrem, talem autem, vt nullum in æternum defectum incurreret, sed integra & perfecta placeret Deo Patri perfectione.

¶ Congruè declarat D. Hiero. illa verba quæ in persona Christi dixit apud Oseam Prophetam: *Deus ego sum, & non homo: in medio tui sanctus, & non ingrediar ciuitatem.* Qua veritate dicit quod

Deus sit & non homo: *Deus ego sum & nō homo:* numquid fides nos instruit Catholica quod cum VI. Deus esset, factus sit homo, ita vt pauper sit Deus Homo & homo? Deinde quomodo dicit non ingrediar pro peccatorum ciuitate, si in ipsa natus sit vixit, & ueritate factus sit, tandemque mortuus? hæc duo cōiuncta capitur: nobis refert Euangelista Ioan. *Verbum caro factum est & habitauit in nobis.* Notandum ex D. Hier. *Li. 2. cont.* quod crebro in sacris litteris hoc nomen *Homo, Pelag. p.* pro eo sumatur qui varijs subiacet imperfectio- 221. nibus, & defectibus, cū sit ita cunctis commune talibus subiacere defectibus. Sic ait Apost. *Corinthijs: Cū sit inter vos Zelus & contentio, nonne 1. Cor. 3. 3. homines estis & secundū carnem ambulatis?* Posteriora verba declarant prima: Illos etenim homines nuncupauit, qui carnis sua pernicios testantur a petitis. Eo modo Christus non erat homo, & dicere potuit: *Deus ego sum & nō homo.* Sed & VII. ait: *Ego in medio tui sanctus.* In omni hominum multitudine nullus erat à peccatis immunis scelerisque purus. Propheta Michæas per totū circuitū a forderum cumquaque mundū suos de flexit oculos, ita se reperit imperfectones, totque scelera vt altius exclamauit: *Perij sanctus de terra, rectus in hominibus non est, omnes in sanguine insidiatur, qui optimus inter eos est, quasi palmarum, & qui rectus, quasi spina de sepe. Non est homo qui non peccet dixit. Salomon. Quinimo D. Ioa. merito inter sanctitate primarios colendus, asseueranter de se ait aitque de ijs qui donorū sancti S. primitias acceperunt: *Si dixerimus quoniam peccatū nō habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Ipse est, qui in omnibus & per omnia est sanctitate præstantissimus, aitque: *Ego in medio tui sanctus.* An ergo multi non fuerūt, nec sunt inter homines morū integritate spectabiles: Equidē: sed omnis eorū sanctitas defectibus vilescit, & imperfectiombus maculatur. solus Christus ipse est, qui illi in tam sublimi possidet gradu, vt nullus in eo notāsus sit defectus: erat etenim eius sanctitas, Dei sanctitas, cui canimus: *Tu solus Sanctus.**

Ad prædicta uerba Osee: verba Bap. videtur alludere Ioan. quando de Christo perhibens testimonium, ait: nō sum ego Messias. Si verò quis ille sit nosse desideretis, ipse est, qui *Medius instrū fletis:* adeo sanctus vt: *Non sum dignus corrigiam Iana. 1. 25. calc. monti eius soluere.* Maior est distantia de mea ad illius sanctitatem, quàm de pedibus ad VIII. caput, quod autem dicit: *Et non ingrediar ciuitatem.* Naturam, idem declarat: etenim ciuitatem appellat humanam naturam corruptā & peccato primo etiam in- rum bestiorum parentū inquinatā, cuius incolæ quina- samus, quotquot ab illis nascimur, vt natura eorū ita &

XIV. Cuius est ille dies Christi quem vidit Abraham? *Abraham vidit diem meum.* Quando diem hunc vidit? Quomodo in eius visione gaudius est? Totum hoc in hac Abrahæ historia declaratur. Dies Christi, dies fuit amarissimæ passionis eius ac mortis, quem Evangelistæ communiter kotam eius appellant: *Hora eius.* Ob rationes quas in Cœna Domini memorabimus. *Hunc diem* vidit Abraham filium suum immolaturus, dum illi Dominus arietem ostendit, voluitque ut ille iugularetur & offerretur, ut filius eius ab instanti morte liberaretur.

Lib. de quaest. heb. in Gen. l. de Abr. & Isa. de Sacer. doctio. l. quæ. 99. l. 7. in 1. 2. l. 2. Leuit. & Leont. suis. Figuram hic admirare mysteriosam. Quid est *Sabech*? Ridet D. Hieron. arctorem licet sanctissimum & sanctissimum nempe D. Euseb. Emiss. quia lingua Hebræica parum petius dicebat quod *Sabech* nomen esset arietis, quem Deus ostendit Abrahæ. Explodendum est hoc (ait iste) nou enim nisi nomen est arboris, quia aries cornibus simplex tenebatur. Die igitur quæ sit hæc arbor *Sabech*? In substantia ignoramus, cæterum quanto minus hoc nouimus, tanto per nomen suum nobis declarat mysteria præclariora si eius significationes expendamus. Dum huic insisto, duo reperio per hanc significari contraria. D. Hier. interpretatur: *Arbor vinculo- rum, legaminum, & retium,* quales sunt densiores rubi, sic ut aries medius circumquaque eius rebus seu vinculis inuolueretur. Sic teste D. Hier. hoc explicat Synmachus, qui legit: *Aries retentus in se i. cornibus suis.* Quem Abraham vidit spiritus eius quaque irretitum. D. Athanas. sic ait: *Iuxta Hebræos videtur Sabech remissio esse, & condonatio.* Itaque idem est virgultum *Sabech* quod arbor libertatis, remissionis, & condonationis: Quasi dicat: Vidit Abraham arietem ab arbore suspensum libertatis: ac remissionis, ex qua omnia vincula & retia dissoluuntur.

Obijcies: quomodo hæc sibi conueniunt, manumque sibi mutuo binæ hæc significationes? Si arbor sit vinculo- rum & ligaminum, quomodo libertatis arbor est, & indulgentiæ? Cæ-

lestè declarando mysterium. Est hæc arbor *Sabech* ex qua suspensus apparuit Aries, crucis sym- bolum cui Christus affixus fuit, & in qua pep- dit: quæ illi arbor fuit retium & ligaminum, quibus velut ligatus, intortus & irretitus erat, quan- daquidem quod illum adeo firmiter ligatum sed con- tenebat, & irretitum, vincula nostrorum fuerint grua peccatorum, & omnes spinæ nostrarumque rubi culparum. O quam alligatus, quam inuolutus, quam intricatus! *Posuit Dominus in eo iniquitatē Isa. 59. 6. omnium nostrum.* Et hæc eadem nobis arbor fuit remissionis ac libertatis: illius enim vincula nos- tra fuerunt libertas, & in eius carceribus nostra latebat redemptio, in eius spinis nostra gloria, & cum ipse nullius esset noxæ reus, *claudus* con- fixus & captus in cruce, nos absoluitur, & ab omnibus peccatis nostris culpique deligamur: hæc etenim est sanctorum vox laudantis ac Rede- mptoris: *Apoc. 5. 9. milti nos Deo in sanguine tuo.* Habet hic arborem *Sabech*, arborem remissionis.

Insuper ex his idem auctor quandam enodat dif- ficultatem circa illa Christi verba pendentes in cruce: *Eli Eli lamma Sabachthani* quod interprete ipso Evangelista significat *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.* Ne distitit inhareamus huius detel. Etionis explicationi, qua Pater filium in cruce pendulum deliruit, sufficiat nobis intel- ligere, quod Christus intendit declarare se à Patre, nullo accepto solamine, derelictum. Et derelictio non minus mysteriosa quam extraordinaria. Illud tantummodo perpendamus quod certum est Christum nunc ore proprio dicere voluisse, quod millemis ante centuris pro- tulerat Davidico, ac Prophetico psalmo videlicet 22. qui spirare magis Evangelistam quam Proph. videtur: *Deus Deus meus respice in me quare me dereliquisti.* Porro si verum sit hoc, non videtur verba Davidis integrè pronuntiasse: non enim dixit *David Sabachthani* sed *Hazaphiani* sicut autè diuersa verba *Sabach* & *Hazaph*: quia *Hazaph* absolute significat deserere seu relinquere. *Sabach* verò significat relinquere, non taliter qualiter, sed irretitum & alligatum, ut patet legenti thesaurum nostri Pagnini. Multa hic ille & alij congerunt, sed auctor ille credit hæc Christi verba *Eli Eli lamma Sabachthani* ex duobus locis esse sumpta, de quibus vram composuit sententiam, quod sacra scriptura est admodum familiaris: Prima verba *Eli Eli lamma* ex 22. Davidis psalmo sumuntur. Verbum autem *Sabachthani* sumitur ex historia huius arietis Abrahæ, qui suspensus dicitur ex arbore *Sabech*, de quo derivatus verbum *Sabach*. Itaque non fat illi fuit conueni se

XV. Opposita huius arboris ex- plicatio, quæ dicitur: *Arbor libertatis, remissionis, & condonationis.* *Apoc. 5. 9. milti nos Deo in sanguine tuo.* *Matt. 26. 46. XVII. Verba Christi in cruce querentis se derelictum enodant.* *Psal. 22. 1. 2.*

desertū à Patre cruci suspensum taliter qualiter, hoc enim indicare videbatur verbum *Hazaphthani* quo David vsus est, sed declarare voluit, quoniam hæc sit arbor & quomobrem in ea suspenderetur, Erat etenim arbor *Sabech* quæ libertatē vinculaque significat, vt arborem crucis denotaret, in qua detinebatur implexus, ligatus, & omnibus nostrorum scelerum rebus intricatus, quo nostram ipse remissionem operabatur & libertatem.

In hoc Deus Abraham diuina adeo luce mysterium illud passionis demonstravit dominicæ, vt dicere hodie potuerit: *Abraham vidit Deum* *mnū*. Quinimo hæc de causa si D. Aug. credimus appellauit Abraham nomen loci illius, *Dominus vidit*, q. d. Recordare, quod illud Deus agere dicitur quod ipse facit vt nos agamus. Ita quando eadē occasione dixit Abraham: *Nunc cognoui quod timeas Dominum* q. d. *Nunc feci te cognoscere* & c. hoc supposito: *Dominus vidit* q. d. *Dominus fecit videre sicut dictum est: Nunc sciu pro eo quod est, nunc scire feci, ita hic Dominus vidit, pro eo quod est, Dominus apparuit, hoc est, videri se fecit.* Ibi visus est ab Abraham Christus cruci affixus sub figura & simbolo illius arietis in arbore *Sabech*. Hinc Abraham montem illum: *Terram appellauit visionis*. Dicit sacra scriptura, quod dum illi Deus filij sui præcipit immolationem, dixerit vt in terram pergeret visionum: *Vade in terram visionis*.

XVIII. Quæ est hæc terra visionis? Mons est ille, in quo filium statuit offerendum, viditque arietem arbori *Sabech* intricatum: qua de causa vocatur *Terra visionis*? Nonnulli dicunt eo quod mons esset altissimus, ex quo in circumuicina pateret aspectus: Vnde idem fuit, ac si dicat, vade in terram altissimam omnium conspectui patentissimam. Sic Septuaginta legunt, vt notat D. Hiero. *Vade in terram excelsum*. Verum tamen apte dicit Abbas Rupert. hoc dictum fuisse per anticipationem: dum enim Deus Abraham loquebatur nondū mons hoc nomen fuerat sortitus, sed illi postmodum Abraham impoluit, quando in ipso visionem illam habuit adeo clarā & singularem de Christo pro nostra redemptione crucifixo, quasi propriis illum oculis intueretur. Vel dicere possumus quod sicut S. Simeoni Deus promiserat, ante mortem suam filij sui carne induti conspectū, quem diem somna expectauit perfusus alacritate, verum cū illum vidit tanto fuit gaudio delibutus, vt cecinerit: *Nunc dimittis* & c. Sic Abraham promiserat Deus, quod in morte filij sui illi remedium mundi præmonstraret. Quo

promisso tanta cepit gestire hilaritate, vt ipse Dominus dicat *Exultauit vt videret diem meum*: quando verò præcepit ei vt filium suum immolaret, dixit ei quod illa vice promissum expletur, nempe quod in monte illo concederet illi eum in spiritu videre, quem etiam realiter vidit, vt dictum est: tunc gaudium eius fuit ineffabile: *Vidit & gauisus est*.

Obiicies: si Christū ibidem viderit in spiritu crucifixum, tam horrendos perferentem crucia- curabatur, & morte expirantem adeo ignominiosa, qua ham non ratione gauisus? Quis alius dixerit eum nō gaudere ex dia sed lamenta decere: si enim nos qui tanto præciosa non feruimus spiritu, non amore incalcescimus, Christi in lacrymas planguntque effundimus, dum hæc passione nobis passo ad memoriam reuocatur: an non certum est, quod Abraham amplius contristaretur? si mulieres videntes ad mortem duci Salvatorem lamentabantur, eumque plangebant, quid ageret Abraham eum videntem in cruce dolorum spinis dumetisque penarum irretitum expirantem? Grande mysterium. Indubitatū est, quin ex vna parte lugeret, eius perpendicularis pennis acerbiore, quo nullus inter natos mulierum speciosior, illius inquam filij sui qui cum suis esset secundum quod homo, erat & Dei secundū quod Deus. Cæterum ex altera parte non modica perfunderetur læticia, considerans quod licet arbor illa, arbor illi esset spinarum & vinculorum, humano tamen generi arbor esset remissionis ac libertatis.

Contemplantur Dauidem; hic enim hoc mysterium perpendicularis nos omnes adhibilos, ad exultationem inuitat & gaudia: & pariter ad læticia, ad plangens prouocat & gemitus: *Venite exultemus Domino subilemus Deo saluari nostro. Venite adoremus, & ploremus coram Domino.* Quæ est hæc, o Propheta sancte, connexio? Venite exultemus: Venite ploremus coram Domino? Optima connexio: quamuis hæc sibi videantur verba repugnare: quia crux Christi arbor est *Sabech*, quæ significat ea quæ sibi videntur opposita, arbor penarum Christo, nobis autem arbor est remissionis. Vt integram haberemus remissionem requirebatur, vt ille qui solus est mundus, immaculatus, nulliq; peccato obnoxius, & agnus sine macula in arbore crucis pretiosū suū effunderet D. Auev. sanguinem. Hic tamen D. August. notanda venit *Li. de nauis* animaduersio, qui hoc tractans argumentum, iura & quod nullus hominum excepto Christo, a peccato fuerit immunis, de Deipara tamen virgine *Relat. ad dicit: Cum de peccatis agitur nullam prorsus de Thim. & sancta Maria virgine habere volo questionem, vnde Iac. c. 26. enim Tom 7.*

Lib. 16. de
ciui. c. 32.

Cur dicatur terra visionis.

Li. de qu. Hebraicis in Genesi.

XX. *animsimus quod ei plus gratia collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quia concipere ac parere meruit eum, quem non habuit nullam habuisse peccatum. Hac ergo virgine excepta si omnes illos sanctos & sanctas congregare possemus, & interrogare, utrum essent sine peccato: nonne una voce clamarent: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.*

§ 4. Probare debet Christus se mundum esse in oculis hominum, licet mundus esset in oculis Dei.

12 **Q**uis ex vobis arguet me de peccato? Licet praedicta certa sint, quod nullus Christus habuerit peccatum, non macula aliquam, non eius vestigium, quodque hoc requireretur & conueniret, ut dignè magistri & Redemptoris officium expleat, quod in se susceperat: erat tamen insuper necessarium, ut hoc hominibus constaret & hinc fieret in confessu totius mundi rata certificatio, qua ut Redemptor & magister agnosceretur. Trinitat D. Cyril. Alex. propositio conuenienter, quod Deus discessit in fabrica tabernaculi, ut enim notat Apostolus voluit ut ex duabus partibus erigeretur: una exteriori interiori altera, in exteriori & prima parte candelabrum erat luminis cum septem spicis earum singulis clarissima luce radiantibus, oleo fons purissimo, similiter & altare aureum in quo incensum & aromata, imo & illud suaue flagrans Thymiana adolebantur, tam suauis odore gratum ut commotum Deo peccata mitigaret; in interiori & secunda parte, arca iacebat mystica suo contexta propitiatorio, ex auro & Cherebinis, haec etenim erat Dei sedes in qua velut in Throno suae maiestatis excelso representabatur. Haec pars dicebatur: *Sancta Sanctorum* vel ut alij legunt: *Sanctitas Sanctitatum* id est fons & omnium origo Sanctitatum, Exterior vocabatur *Sancta* in neutro id est, quid ab omni parte Sanctum: cum enim haec pars exterior sic verita esset illi interiori *Sancta Sanctorum*, non dubium est quin illi ex ea redundare debebat, ut in omnibus, & per omnia foret sancta. Erat haec autem parua, eiusque lucis manifesta claritas, nec non odorum suauitas omnium oculis patentissima. Pars interior vero contexta latebat, ad quam nedum intrare nefas erat, sed nec illam videre licebat manifestè. Diuinum est hoc arcanum (teste D. Cyril.) & quodnam illud scilicet quod tabernaculum illud expressim praeferebat Messiae venturi Hieron. Bapt. de Lanna Tom. III.

Lib. 10. de adorac. in Spiritu.

I. Tabernaculum figura est Christi.

II. Duae partes interior & exterior Christi signabant diuinitatem & humanitatem.

ri figuram, in quo futuræ essent velut duæ partes. Vna *Sancta Sanctorum* vel *Sanctitas Sanctitatum* nempe Sanctissima Diuinitas, fons & fecunditudo cuiuscumque siue in caelo, siue in terra, Sanctitatis: Arca quoque thesaurorum Dei. Altera, *Sancta* eius nempe humanitas cum innoSantia, in corpore, in anima, cogitationibus, verbis, & operibus: Sanctitas, inquam, quæ illi dimanabat ex coniunctione & unione diuinitatis, ut ante dictum est, illique quadrat optimè nomen *Sancta* sicut declarauit Angelus, cum in illo quod ante declarauimus, Virgine Sanctissima dicitur: *Quod cum te nascetur, Sanctum*. Illa pars interior Luc. 1. 35. velo nostræ mortalitatis tecta latebat abscondita: *Per velamen id est carnem suam* ait Apostolus: *erat etenim Christi diuinitas invisibilis, & ita hominum oculis abscondita, ut vere dicere potuerit Vates Evangelicus: Verò tu es Deus absconditus.*

Si autem conueniebat ut Christus nostræ redemptionis opus perageret: illud enim fieri debebat per mortem eius: etenim si diuinitatem manifestasset, in eum manus mittere nemo poterat: *Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent.* Pars exterior quæ eius erat humanitas, omnium oculis debebat esse manifesta, quatenus completeretur illud Isaiæ Vatis oraculum: *Videbit omnis caro salutare Dei.* Nec non aperta patere debebat coram omnibus lucis eius claritas, odorumque suauitas: quæ Deo in sacrificium adolebatur. Duo conueniebant Messiae: verborum doctrinaeque lumen, quo nos illuminaret, Magister esset & doceret, nec non operum fragrantia, quibus nos redimeret. Eius doctrinam conueniebat esse adeo securam ac certam, ut ab omnibus agnosceretur quod nullum quo nos irretiret, mendacium, erroremque complecteretur. Eius autem opera adeo sancta ut nullis esset peccatis obnoxia, quibus non solum Deum nobis non reconciliaret, sed grauiter offenderet ac contra se pronocaret. His suppositis: expediens erat ut quatenus illum homines ut talem recipere, integram daret satisfactionem ita ut clarè nudèque cognoscerent, veram eius esse doctrinam, opera sancta & ab omni prorsus peccato aliena. Hoc à Christo requirebatur & hoc ipse perfecit.

Sic nobis declarat Evangelista Ioan. velut tabernaculum ex duabus partibus caeleste diuinitate & humanitate, dicendo: *Verbum caro factum est & addit dicens: partem suam humanitatis exteriori omnium oculis patefecisse: vidimus enim eum, inquit, plenum gratiæ & veritatis,*

Z z z ac

actualis quidem qualem quis ab eo sperare possit, qui Dei Filius esset: *Vidimus gloriam eius quasi unigeniti à Patre plenum gratia & veritate. Veritas, est sapientia & doctrina signata per tabernaculum: gratia, est sanctitas purissima, qua adeo plenus effulsit: ut quidquid egerit, diuino placuerit conspectu, velut atomam quolibet odore fragrantius. Porro hæc sanctitas requirebatur in ipso adeo patula, ut eam omnium oculi contingerentur.*

Isa. 62. 2.

Hoc innuit *Isaias: Videbunt gentes iustitiam tuam* Legunt alij: *Videbunt iustitiam tuam.* Ad litteram de Christo loquitur: ut enim Sanctitatem eius, ac iustitiam exponat, illum vocat ipsam iustitiam. Nec ait, videbunt Messiam, sed iustitiam tuam, quia iustitia eius ac sanctitas futura erat omnium oculis adeo manifesta, ut omnes cognoscerent eum tanta eminere iustitia, ut nihil sit quod eius inquinaret sanctitatem: ut hoc igitur ratum faceret Dominus iam morti proximus, securam, tutamque iustitiam huius veritatis confirmationem: qua toti mundo pateret, & vite lux mundities & doctrine sine errore integritas.

IV.

Veramque Christum confirmat, dum se lucem appellat. In eum finem longam insinuat in medio templi concionem coram inimicis suis acerbissimis, Principibus scilicet sacerdotum & Doctorem in totius populi synagoga, cuius partem hodiernum complectitur Evangelium: cuius prologus ex hesternis ordinibus Evangelio: *Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habet lumen vite.*

13

Lux munditiam significat & puritatem, eò quòd illam in se contineat in gradu adeo excellenti ut nihil sit quòd eam possit inquinare, tantumque abest ab omni tenebrarum receptione, ut illis totaliter opponatur, & ubi illa respicendit illæ nullatenus valeant consistere: unde dixit

2. Cor. 6.

Apostolus. *Qua conuentio luci ad tenebras? Quocirca Evangelista Ioannes ipsius Dei in se puritatem expositurus eodem vitur simbolo: Deus lux est & tenebræ in eo non sunt, vlla.* Per eandem se Christus representat, purissimam suam declaraturus munditiam, puritatemque mundissimam, dicendo: *Ego sum lux mundi.* Quod & ipsi eius inimici intellexerunt: quandoquidem confessim ut demones prodierint, dicendo: quòd ipse hoc de se testaretur, sed non probaret, nec debere dictis illius fidem adhiberi: *Tu de te ipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum.* Respondet illis Christus: *Primo demonstrans, suum per se se lum debere recipi testimonium ut heri diximus. Deinde dicendo quòd solus non esset ipse, qui hoc testaretur, sed hoc*

1. Ioa. 1. 5.

Patris sui roborari testimonio: *Ego testimonium perhibeo de me ipso & testimonium perhibet de me qui misit me Pater.* Duo sunt testes, totidemque testimonia, quibus probari indicari & examinari Dux sicut potest alicuius rei bonitas: Dei scilicet & hominis species. nū illud primū est, principale totū & infallibile testimonium: *Non enim qui seipsum commendat ille probatur Dei & hominis. Quocirca ad bonitatis sue ac Sanctitatis confirmationem Diuinum 2. Cor. 10. Christus prius profert iudicium, atque hoc sibi suffragari: Hoc de clarat dum se lucem inscribit: *Ego sum lux mundi; omnibus obuiū est creaturā ceteris perfectiorem inter visibiles, diuina manu procreatas, esse lucē ut heri probauimus, ut autem constaret quòd nullum in se pariat defectum, ipse voluit hoc Deus ratificare, & quasi ad tribunal productā eā circumquaque conspexit, viditque bonam: Dixit Deus sic lux & facta est lux. Et vidit Deus lucem quod esset bona.* Creauit eam, & intutus est diligenter, quasi subiciens Lux à examini, ad forte defectu aliquo vel macula laboraret (nostro loquēdi modo (sicut pictor qui batur bo- suo protraxit parumper ab illa discedit, ut examinet & recognoscat, quam sit ad attem cōposita, & aut bene est placet: sic etiam dicamus, quòd Deus producens lucem, eam inuener & ex indultria oculos suos in eam desecit, & ait: placet: nulla macula conspergitur, nullo est defectu reprehensibilis. Hoc spectat, ut opinor ipse Christus, dum ait: *Ego lux sum mundi.* Habet lux ad sui prædicationem oculorum Dei testimonium, & sapientissimi eius iudicij decreta: hoc & ego sentio vel ut melius dicamus; ad hoc alludit, quod de eodem Domino, qui sapientia est æterna scribebatur: *Ubiq; attingit propriam suam munditiam & candorem: sed ubi nihil inquinatum in eam intraret. Candor est lucis æterna & speculum sine macula.* Christus la Dei manifestatus & imago bonitatis illius. Nulla dicitur esse in eo macula, nulla sordes, fuligo nulla, est candor æternus. *Lucis. Sacra Scriptura ut aliquid indicet esse purissimum, nominat illud candidum: est enim color VIII. albus magis ex luce participas: unde etiam Math. Candor Evangelista testatur de vestimentis Christi: *Vestimenta autē eius facta sunt alba, sicut nix.* D. Luc. indicat. *testatur: Vestitus eius albus ac resplendet.* Quod E. Mat. 23. 2. uangelista D. Math. & Marc. referunt de Ange. Luc. 29. lo in resurrectione Domini: *Vestimentum eius sicut nix.* D. Luc. ponit: *In veste fulgeris.* Hoc da. Marc. 16. to dicere de Christo quòd candor sit lucis æternæ, significat quòd lux sit purissima, clarissima, Luc. 14. 4. diuino**

Amo splendore fulgentissima, ut nec caliginis alicuius admittat ipsa vestigium. Quam pura de se est ipsa lux? Aquas penetrat, & non madefcit: lutum & non inquinatur: sordes, & non contaminatur: carbones, & non denigratur, virorem, & non virefcit: talis Christus esse commendatur: etenim conuersatus est, & ambulauit inter peccatores, vlturios, lenones, Publicanos, sed mansit ipsis stellis soleque fulgentior. O mentis inopes, ait D. Cyril. quid obgaunitis? *Quare cum peccatoribus manducat magister vestes?* An non videtis quod lux sit, quæ inter spurcillimas immunditias purissimam suam conseruat munditiam? O te imprudentem, loquitur D. Pet. Chrysol. Simonem, qui tam stultis obmutuas rationibus, & peruerso Christum arguis iudicio, quod videas Christum sui corporis contactum permittere peccatrici. An non vides lucem hanc purissimam, quæ inter maxime horrentem plagam ac saniem, solem ipsum candore auerterat: *Candor est lucis æternæ, & nihil inquinatum in eam incurrit.*

L. de ador. in Spiritu. Mat. 9. 11. Serm. 93.

IX. Vltimus ait: *Speculum est sine macula Dei manifestatus.* q. d. Deus illum intuetur, & seipsum in illo velut in speculo contempletur, in quo nullam offendit maculam. Sunt autem Dei oculi adeo perspicaces, ut nulla sit creatura, in qua non aliquem inueniat defectum: *Nullus apud te per se innocens est,* aiebat Domino Moyses. Hoc ipsum Iob mortalibus cruciabat angustijs, sic ut diceret: *Si lotus fuero quasi aqua nix, & fulserim velut mundissima manus mea, tamen fordsibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea.* Hoc ipsum vehementer angebat Apost. cum ait: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui enim intuetur me, Dominus est.* Adeo limpidi sunt Dei oculi, ut etiam in Angelis suis repererit prauitatem eo modo, quo declarant Theologi, & verax ait Iob: *In Angelis suis reperit prauitatem.* Igitur videamus: an Deus oculos suos in Christum firmavit? tanto studio fecit hoc, quanto mulier speculum intuetur formæ suæ curiosissima: *Speculum est in quo contempletur seipsum & inquit ab æterno oculos suos defixit diuinitissimos.* An in eo defectum reperit? absit omnino? *Sine macula.* Audi Patris de eo testimonium altisona voce declamatum: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit.*

X. Ut finem his tandem imponamus, subiungit: *Etiam Imago bonitatis illius.* Est lux, ac consequenter bona. Quam bona? ut sit imago bonitatis Dei: *Libros cons. ripit D. Hieron. duos contra Pelag. Dei.*

gians, ut amplitudine ita profundissima doctrina spectatissimos magnum expendens discernens, quod est inter bonitatem ac sanctitatem hominum & Dei: illa etenim quosdam secum patitur defectus, & imperfectiones quæ etiam in illis, quos cæteris sanctitate præponimus, inueniuntur, attamen Dei bonitas, eiusque sanctitas, omnem respuit imperfectionem, signumque fuliginis, de qua ea de causa Saluator ait: *Nemo bonus nisi solus Deus,* hæc est illa puritas, & munditia Redemptoris: *Imago bonitatis illius.* Hoc igitur est primum verumque testimonium, quo suam Christus testatur puritatem, & probat innocentiam, suam scilicet æternique Patris testimonium: *Ego testimonium perhibeo de me ipso, & testimonium perhibet de me, qui misit me, Pater.* Testimonium est hoc securum & irrefragabile, & quod nullum concedat locum calumiatori. Mura hic occurrerent dicenda, ut declararem, quæ ratione Pater testimonium dederit, & Filius & Spiritus S. potissimum in Iordane, ubi se Pater in voce manifestauit, & Filius in humanitate, & Spiritus S. in columba, ut possemus effari: *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus S.* Quomodo dederit Pater testimonium, patet euidenter ex eo, quod tunc temporis dixerit: *Hic est Filius meus dilectus.* Qualiter hoc dederit Spiritus S. liquide constat, cum resederit super eum cum plenitudine in figura columba. Quomodo hæc Filius perhibuit? Hoc enim est de seipso testari. Dico quod Filius secundum quod Deus, de seipso testimonium dederit, secundum quod homo, ut SS. Patres exponunt.

Luc. 18. 19. 1. Ioa. 5. 7.

§. 5. Dicebat turbis Iudæorum & Principibus Sacerdotum. *Conueniebat ut Christus hanc de sua puritate ratificationem institueret coram principibus & populo, iuxta de vacca rufa præscriptum.*

Let sit certum, quod Dei testimonium, sufficeret, quo Dominus ratam & irrefragabilem suam testaretur innocentiam. ut tamen cunctis os inimicis obstrueret, strictam etiam coram illis ipsis instituit ratificationem, qui eum erant occisuri, & quibus, ut hanc illi mortem infligerent, primò debebat eius constare mundities. Hoc aggreditur in epologo suæ concionis, quam coram illis habuit, & qua præsens orditur Evangelium. *Dicebat Iesus turbis Iudæorum, & principibus Sacerdotum: quis*

ae vobis arguit me de peccato. Hanc certificationem instituit in templo, loco publico, in iudicio Principum Sacerdotum, & praesente totaliter omnium Synagoga. Numquid non Domine, tuam illi machinatur necem? An illi non sunt, qui te cruci, velut malefactorem, sunt affixuri? Vtique: imo hac de causa volo, ut ipsi illi puniti sint, quibus hanc innocentie meae & puritatis proponam certificationem: quatenus mors mea eo ipso ordine peragatur, quo in antiquis illis decretum est sacrificijs. Et haec prima est ratio cur vitam suam in tribunali omnium istorum examini iudicioque subijciat.

I. Hoc propositum congrue prosequitur Antequam signatus Theologorum D. Thom. declarat, de vacca rufa conditiones expendantur.

22. q. 102. ar. 5. ad 5.

Lib. 44. in Num. 33. Num. 19.

Hoc propositum congrue prosequitur Antequam signatus Theologorum D. Thom. declarat, de vacca rufa conditiones expendantur. Quamvis autem hoc ita sit, subtiliter tamen notat omnino singulare fuisse, & maxime celebres vaccae rufae sacrificium quod Deus specificè Moyse in libe Num. praecepit & idem notat D. Augu. expendens quod Deus hoc praecepturus sacrificium atque ad hoc Moysen ad se vocans, illi dixerit *Ista est religio vestra quam constituit Dominus* nam diversas conferens horum verborum lectiones, ait S. Doctor, Deum indicasse ut adverteret quod sacrificium illud à se ordinandum summa quaedam esset eorum quae religio divinaque fides docet, in quo omnia volebat significare mysteria, nescium legis antiquae sed insuper Christianae religionis: proinde plures voluit in illo servari conditiones, quae supremis scaterent arcaneis divinisque Sacramentis.

22. q. 102. ar. 3. ad 10.

Erat autem hoc sacrificium ceteris omnibus illustrius: Primò: in ratione sacrificij, secundo: ratione eius ob quod offerebatur. In ratione sacrificij: quia iuxta D. Thom. inter omnia sacrificia primum habebat locum holocaustum, quando sc. animal immolatum totum in Dei honorem cremabatur, & inter omnia illa holocausta, hoc reliquis caput dignitate atollebat. Quia tali modo volebat cunctis videntibus vaccam concremari, ut mandaret non solum carnem, sanguinem, ossa, sed etiam pellem, pilos & intestina, quinimo quicquid illis erat, concremari, omniaque tradi flammis exurenda. *Concremetur eam*

cunctis videntibus tam pelle, & carnis eius, quàm sanguine & fimo flamma traditis. Insuper volebat ignem hunc non esse communem & ordinarium, sed singularem ex ligno cedri, cui inycceretur herba Hyllopus & grana quaedam cocci his tincti. Quis inquam tale vidit genus ignis? In ratione vero causae ob quam offerebatur, etiam erat supremum: quia pro omnibus offerebatur peccatis & immundicijs legalibus, omnis generis hominum illius populi: itaque cum hoc ita sit, quod frequentiora sacrificia fiebant in particularium expiationem immunditiarum, quaedam pro illis, alia pro alijs, quaedam pro his personis alia pro alijs, erat hoc sacrificium quoddam univèrsale in expiationem omnis generis personarum, & immunditiarum.

Ut autem Deus intentionem suam manifestius exponat singulares quasdam decrevit circumstantias, & conditiones, tam in vacca ipsa, quam in illis, qui eam offerebant: sicut & in forma, qua illam volebat immolari. Primò: voluit vacca rufa secundo sic *asatis integra*. Id est perfecta sic ut possint eius actiones in suo genere esse perfectiores, tertio *qua non portaverit iugum*, quae iugo colla non subiecerit. Quarto: de civitate abducatur sacrificanda, & altare in quo debeat immolari sit in campo vel monte. *Educlum extra castra*. Quinto: ut iam immolata & concremata cineres colligantur, & extra plateas & habitacula populi projiciantur in locum mundissimum, in quo consecretur, donec fuerit necessarium illis ut in remedium & expiationem peccatorum totius populi in generali: ut ex illis, quod expediret assumatur, & pro singulis in particulari, per manus summi Sacerdotis aliorumque Sacerdotum: quatenus iniecta illis aqua populus aspergatur in purificationem filiorum Israel, pro quorum criminibus vacca consecratur. *Colliget vir mundus cineres vaccae, & effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudinis filiorum Israel in custodiam, & in aquam asperfusionis: quia pro peccato vacca combusta est.* Num 19.4

Sextò: isbeo, inquit Deus, ut quotquot fuerint ministri, & morti ac sacrificio vaccae huius intervenierint, immundi sint & contaminati usque ad vesperam. *Immundus erit usque ad vesperam*. Ceterum in quantum erit hoc sacrificium ad maculatum expiationem, haec praecipue iniungo, ut vacca sit immaculata. *In qua nulla sit macula*. Et ad maiorem maudo securitatem:

vt accedente tempore, quo debet immolari, eius examinetur puritas, & diligenter inspicatur, an nulla sit macula vituperabilis: Examen autem illud fiet per summum Sacerdotem Eleazarum & Sacerdotes, qui huic interesse debent sacrificio, & coram spectante populo vacca proponatur, ita vt illi cunctisque populus eam ex omni parte conspiciat, & certissime constet nullus in ea macula reperiri vestigium: Tradenti eam Eleazaro Sacerdoti &c.

Quis sapiens non intelligit in tot, tamque varijs circumstantijs Deum hic singularia prae notare mysteria, & in ipsis, ea quae sunt nostrae fidei ac religionis? *Hae est religio vestra.* Praesignate nobis voluit caeleste quoddam prototypon, seu imaginem diuini illius sacrificij, quod Christus Dominus in morte sua obtulit holocaustum. Hoc igitur est supremum omnium sacrificium, quod in se cuncta complectitur sacrificia: Est perfectum holocaustum oblatum in igne coeci bis tincti, id est amore Dei flagrantissimo, & hominibus in remedium peccatorum omnium vniuersale, vt notat Apostolus Paulus in epistola quam canauimus, vt enim aduertit Diu. Eusebius Emill. optimè sibi conueniunt Euangelium & Epistola. In ea D. Paulus adducit & representat vacca rufa sacrificium, & quid fieret cum eius cineribus in expiationem immunditatum illius populi: *Ciuis vitula aspersus inquinatos sacrificat ad emundationem carnis &c.* Et hinc transit ad excellentiam sacrificij Christi per illud vacca rufa figurari: *Quanto magis sanguis Christi per Spiritum Sanctum seipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis.* Sacrificium Christi per Spiritum S. inquit oblatum.

Heb. 9. 13.

1. 15

1. 10a. 2. 2.

Habes sic ignem ligni cedri, & coeci bistincti, sicut olum amoris, nomen proprium Spiritui S. Sacrificium est vniuersale quantum ad homines & quantum ad peccata, etenim oblatum fuit pro omnibus & omnium hominum sceleribus. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, ut pro nostris autem tantum, sed et totius mundi.* Et euidenter patet, quam ad perpendicularum hic omnes conueniant conditiones, quas Deus in sacrificio vitulae constituit. Prima vt rufa sit, An non conuenientior illi erat candor? Nequaquam, sed rufa sit, vt significetur, quod veram Christum habuerit carnem, cum vero sanguine, nostrae compatem: proinde doloribus pernicisque subiectam: vique per hoc haesum cucaret, quam

praesciebat orituram in Ecclesia multorum opera perduellium haereticorum, dicentium Christi carnem non esse veram, nec passibilem, sed de caelo formatam, atque fantasticam. Sic impius effatus est Valentinus, quod caro Christi spiritalis esset, cruciatum incapax, ob quam haesum D. Policarp. D. Ioann. Euangel. Discipulus & auditor epist. ad Philippenses eum fugillat Antichristum, ipsum D. Ioannem dictum imitatus: *Qui non confitetur Iesum Christum venisse in carnem hic seductor est, & Antichristus.* Eodem errore facile legus laborauit Marcion, teste D. Epiphano quem scriptis suis impugnat Tertullianus, illi obijciens, quod impia illa blasphemiam nobis omnem spem auferret, quam ex vera Christi passione, veris doloribus, veraque morte concipimus.

Hebr. 3. 1. 6. contra Marcionem. 2. Ioan. 7.

Ad huius veritatis expositionem eum sponsa vocat rubicundum: *Dilectus meus candidus, & rubicundus.* Est Deus verus diuinus & veris laudabilis proprietatibus: idcirco ab ea dicitur *Candidus.* Est verus homo veris ac humanis insignis proprietatibus: idcirco dicitur *Rubicundus.* Secunda: aetatis esse debebat integra: Christus enim sacrificandus erat in aetate triginta trium annorum: Hanc vero Apostolus dicit aetatem viri esse perfectam: *In virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.* Per hoc pariter designans, omnes eius virtutes, earumque opera esse perfectissima: qualia sunt aetatis perfecta. Tertia: nullum poterat vnquam portasse iugum. Expendit D. Augustinus, quod nostra lectio vulgata scribit: *Non portauit iugum ex alia lege: Non sit super eam superpositum iugum,* quatenus declaretur, inquit ipse, super Christum nullam superpositam fuisse motiendi obligationem: quam Deus omnibus hominibus propter peccatum superimposuit, dicit Spiritus sanctus quod *Grave iugum coecidit super filios Adam,* scilicet esse mortales & ad mortem nasci condemnatos in primaeui parentis nostri culpa supplicium. Hinc quam terribile, quam horridum iugum: *Morte morieris: Pulvis es & in puluerem reuerteris.* Omnes nascuntur morti adiuuati. Ita vt nostra mors iam sit debita, & omnes eam soluere teneamur, & hoc est quod communi loqueris adagio, viam deo Deo mortem. Hoc iugum super Christum non coecidit: quia particeps non fuit peccati: vnde ad mortem non tenebatur: quam obrem à David celebratur: *Inter mortuos liber.* Quod si moriatur, non ex debito, non ex obligatione moritur. Hoc ipse protestatur: *Nemo tollit animam meam à me, sed ego pono eam & pro-*

Cant. 5. 16

Eph. 4. 13.

2. Tim. 3. 10.

Eccle. 40. 3.

Gen. 3. 19.

Pf. 87. 2. 6.

Ioan. 10. 18.

L. 2. 2. 3. finem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

statem habeo iterum sumendi eam. Et hoc erat necessarium, ut enim Deo debitum solueret, requireretur ut per illud solueret, quod illi non debebat: male etenim tu debitum solueres, si in eius solutionem credideris tuo dares, quod illi iam dare tenebas. Mors omnium filiorum Adam iam erat Deo debita: unde nulla apta erat in solutionem mortis, quam omnes Deo debebant, sed mors requireretur indebita: illa autem erat Christi: idcirco dicitur quod super ceruices eius iugum non ceciderit.

Quarta: non vult ut in ciuitate offeratur, sicut cetera sacrificia, sed in altari erecto extra ciuitatem: quo præsignatur iuxta Apostolum quod Christus moriturus non esset seque Patri immolaturus in Hierusalem ubi legalia offerbantur, sacrificia, soli illi populo designata Iudaico, sed in ara crucis ruri in monte Caluarie: *Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.* Quo similiter indicaretur virtutem huius sacrificij intra muros Hierusalem non fore concludendam: quandoquidem per vniuersam terram esset extendenda, quoniam ipsa sidera penetratura.

Quinta: colligi debebant & seruari cineres in loco mundissimo extra populi tumultum, ut ex illis sumeretur iussu summi Sacerdotis aliorumque Sacerdotum & quod requireretur in expiationem peccatorum. Hic arcana latent mysteria: precepit Deus ut cineres in loco purissimo reponerentur, videtur debuisse statuere, ut in secretiori populi loco vel intra Sancta Sanctorum, seruarietur: Etenim quilibet locus foris, quantumvis mundissimus, tamen immundus erat, quia idolis & idololatrijs scedabatur. Declarate per hoc voluit virtutem sacrificij mortisque Christi seruandam fore extra populum Iudaicum (qui ut dicimus, totus mansit pollutus) in Ecclesia Christiana: Etenim ipsa est, quam sanguine suo lauit & purificauit, de qua & quo sic Apostolus. *Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam.* Hic posuit ac reliquit hanc virtutem in sanctissimis Sacramentis, caelestis gratiae vasa, & in thesauris Ecclesiae, cuius administrationem habet summus Pontifex, atque ex eius decreto & cum dependentia ab eo omnes Sacerdotes, qui Sacramenta administrant, & dispensant indulgentias, singulis applicant quod necessarium est ad eorum expiationem & emundationem.

Sexto: quod Sacerdotes contraherent immunditiam, ceterique omnes huic tædi & sacrificio ministrantes, non minorem habet mysterij diffi-

cultatem. Admirabile est (inquit D. Thom.) *Loc. cit.* quod sacrificium illud ad vniuersalem celebrationem expiationem ipsi ministrati ex hoc polluerentur, idque vsque ad vesperam. Si huius virtutis sacrificij mundabantur iuxta decretum legis immundi: quia ratio: seruientes illi polluebantur? Ut per hoc detur intelligi (ex mente D. Thom.) Sacerdotes, Principes, Phariseos & Iudæos mortis Christi cooperatores, immundos coram Deo totoque populo fuisse & maculatos: etenim sanguinem eius effundentes, Christumque interficientes, peccatum incurserunt mortiferum, quo nullum paratum est in mundo ceterius, & in hac perseverant, & perseverabunt immunditia vsque ad occasum solis, id est vsque ad finem mundi, cum Deus eorum reuehabet oculos culpam suam agnoscentes ad eum se conuertent atque baptismo lauantur, eiusdem virtutis sanguinis, quam ipsi profuderunt homicidæ.

Mysterium hoc aliquoties profequitur D. Paul. & celebravit Propheta Regius: *Conuertentur ad vesperam.* Verumtamen hoc nostro deservit proposito principaliter, id quod in vacca primum requireretur ut nullam haberet maculam: ut autem de cetero cõstaret, quando tempus iam imminabat, quo debebat immolari, illa coram summo Sacerdote Eleazaro alioque Sacerdotibus in totius populi Synagoga statuebatur, ut eam per singula membra conspicerent. Per hoc Christi declarate voluit innocentiam, in quem nullum caderet peccatum, nec alius culpæ macula qui in omnibus & per omnia foret impollutus, ut de illo hoc prædicaretur: *Qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius.* Unde sic expediebat, ut sacrificium esset ad eo gratum & acceptum, ut nulla posset ratione reprobati, sicut dictum est: *Ut autem hæc innocentia atque mundities toti mundo pateceret, intendit ut nunc accedente hora sacrificij, sistatur coram Principibus Sacerdotum in totius populi corona, ut eius hæc puritas discutatur, idcirco singulari consilio non decreuit Deus, ut vacca Aaroni qui summus erat Pontifex, sed Eleazaro eius filio traderetur: Tradent eum Eleazaro Sacerdoti.* Cur ita? Quia dum de Aarone loquitur, suam eomuniter intelligit personam, sed quando de Eleazaro eius filio, & in officio summi Sacerdotis successore Principes intelligit & supremos Sacerdotes Aaronis, successores. Ecce completum hic illud: etenim instante tempore mortis Christi, per quam erat immolandus, seipsum sistit ante summos Sacer-

Hebr. 13.1

Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Quo similiter indicaretur virtutem huius sacrificij intra muros Hierusalem non fore concludendam: quandoquidem per vniuersam terram esset extendenda, quoniam ipsa sidera penetratura.

Quinta: colligi debebant & seruari cineres in loco mundissimo extra populi tumultum, ut ex illis sumeretur iussu summi Sacerdotis aliorumque Sacerdotum & quod requireretur in expiationem peccatorum. Hic arcana latent mysteria: precepit Deus ut cineres in loco purissimo reponerentur, videtur debuisse statuere, ut in secretiori populi loco vel intra Sancta Sanctorum, seruarietur: Etenim quilibet locus foris, quantumvis mundissimus, tamen immundus erat, quia idolis & idololatrijs scedabatur. Declarate per hoc voluit virtutem sacrificij mortisque Christi seruandam fore extra populum Iudaicum (qui ut dicimus, totus mansit pollutus) in Ecclesia Christiana: Etenim ipsa est, quam sanguine suo lauit & purificauit, de qua & quo sic Apostolus. *Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam.* Hic posuit ac reliquit hanc virtutem in sanctissimis Sacramentis, caelestis gratiae vasa, & in thesauris Ecclesiae, cuius administrationem habet summus Pontifex, atque ex eius decreto & cum dependentia ab eo omnes Sacerdotes, qui Sacramenta administrant, & dispensant indulgentias, singulis applicant quod necessarium est ad eorum expiationem & emundationem.

Sexto: quod Sacerdotes contraherent immunditiam, ceterique omnes huic tædi & sacrificio ministrantes, non minorem habet mysterij diffi-

Iphes. 5. 37.

16

dores, & Principes Sacerdotum, & coram illis apparet conueniente pariter ad hoc tota populi Synagoga: hic coram illis totam suam explicat vitam eamque proponit, quatenus illi omninoque presentes, eam ite examinent & discutiunt, vide antequam nulla eum macula confiteri nec in eo aliquod posse deprehendi, quod impediat quo minus pro peccatis omnium in supremum possit offerri sacrificium. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* q. d. ante sacrificium vacce puritatis debet inlitiui verificatio, quae debet immolari: illa vero è vobis peragi debet in praesentia, & cum assententia reliqui populi, quia vos summi estis Sacerdotes. Coram vobis me sisto, me ipsum à capite ad calcem inueniunt in hoc inde concludunt, quod si moriar, pro meis non moriar peccatis, sed in totius mundi criminum expiationem: *Debat Iesus turbis Iudeorum & principibus Sacerdotum: quis ex vobis arguet me de peccato?* Videtur hoc continere illi, quod Hieremias Propheta Sacerdotibus dicebat eius necem machinantibus: *Eccc in manibus vestris sum: verum tamen scitote, & cognoscite: quod si occideritis me, sanguinem innocentem traditis contra vosmetipsos.* An sanguini meo insidiamini? Sit ita: Ieremum quod ego praetendo, & causa ob quam venit, ea est, vt à vobis & per manus vestras occidat, verum tamen praemitimus veram certamque attestationem, sitque evidens ac manifestum, quod si sanguinem meum fuderitis, sanguinem fundatis innocentem, & hominem occidatis innocium.

§. 6. *Similiter expedit eius puritatis confirmationem fieri coram inimicis suis, & ipsi lapidem ante reprobationem suo calculo approbarent.*

19 **S**ecunda ratio, ob quam vitam suam in confesso, & tabum committat iudicio, quales erant illi, cupiens vt illi strictum, & rigorosum vitae suae seruitium inirent, hac erat vt tanta liquiditas, & apertius coram toto mundo impolluta eius pareret innocentia. Iam illa testimonium habuerat veridicum, & irrefragabile à D. Ioanni. Bapuit nimirum, quod ipse agnus esset sine macula qui cuncta mundi scelera tolleret, & aboleret: quod in Iordane fuerat tota sanctissima Trinitate confirmante proclamatum. Iam Christus coram discipulis suis securam iussit uerat testificationem, quando prope Caesaream Philippi eos interrogauerat, quid de se homines opinarentur, & quale de ipso ferrent ipsi suffragium: cui D. Petrus omnium nomine respondit: *Tu es Christus filius Dei vivi.* Licet autem Christus Dominus eius approbauerit, suffragium, & opinionem dicendo: quod hac locutus non fuisset ex propria libidine, vel ex carnis aut sanguinis reuelatione, sed aeterni Patris doctus inspiratione, non tamen in hoc acquieuit: Poterat enim inuidios obijcere, hanc verificationem testimonii & amicorum dicto solummodo roboratam: quorum iudicia non sunt perfecte iudicia: facile namque est quempiam falli, dum perhibet pro amico testimonium.

Notat D. Hieron. Platonis vulgare & graecè dictum quod Cicero in lat. num. transtulit *A. Amicorum mantum ceca sunt iudicia.* Apparet parenti filius, iudicia vt pinus aurea, cum illo nihil sit deformius: caeca sunt. Tu autem saepe numero iudicas, maximam amici Ep. 67. ad tu soliditatem, ex inuicem memis esse prudentiam. Non sunt in amico lumina, quibus amici defectus agnoscat: vnde conformiter amorem depingebant, qui naturam eius penetrabant, oculis velatum: etenim realiter, qui diligit, illos habet obnubilatos, vt in illo què diligit, notet imperfectiones. Vnde prudens in illud Philosophorum consilium (inquit D. Hieronymus) quomonebant: *Numquam de amicorum iudicio gloriaris.* Suspensione laborat testificatio propinquorum & amicorum collecta suffragio: nec per hoc te credas iustificatum. Quod igitur erit omni vero verius ac concludens in fauorem alicuius testimonium? Inimici, respondet D. Hieronymus, ideo namque illum describunt oculis perpicacem linceis, qui defectus prodant etiam sepultos, à septem iura terra, viscera stationibus absconditos, imo illis plures admovebant faces quae rerum visum adaugent, ita vt cum illa parua sint, & modica, illas iudicent adeo magnas, vt nullae sint maiores: *Verum est testimonium quod ab inimica voce profertur: Alioquin si amicus pro te dixerit, non testis, aut iudex, sed fautor putabitur.*

Hoc est quod Spiritus S. ait & exposuimus *D. Hieron. Odium suscitatur: vniuersa autem delicta operit charitas.* Sibi opponuntur amor, & odium: sicut autem amor omnes operit imperfectiones, quantumuis magnas, easque reputat exiguas, quod videmus in parentibus intuitu filiorum & in amicis amicorum intuitu: sic odium omnes reuelat, & quantumuis parua sunt, illas sic exag-
gerat.

Matt. 6. 15

Pamph.

III.

Inimici testimonium verum esse creditur.

D. Hieron.

Tom. 2.

Frou. 10.

12.

Rom. 25.

nu. 11.

gerat.

gerat, vt magna esse videantur hoc ipso suprema de tua bonitate hanc erit confirmatio, quando eam capitalis faretur tuus inimicus: Vt enim hanc confessionem, non ex voluntate nascitur, certum est ex facti manere evidencia, qua eius conuincitur intellectus. Hanc Christus vult infirmere de bonitate sua. suaque innocentia, vt inullo possit modo reprobari.

IV. Admirantur omnes Dauidis propositum. Allegoria veri sui Regis Saul contumacem fugit persecutionem, nullis instructus armis, ad Sacerdotem Goliath accedit Achimelec: atque illi: en me, qualem vides, totum inuicem: si placet lanceam aut gladium mihi concedere quo me valeam tueri. Cui Sacerdos: in fide Sacerdotis nulla mihi sunt arma: non enim Sacerdoti arma conueniunt nec in omni hac domo vlla reperies nisi gladium Goliath gigantis quem victor percussisti, quemque vaginam eduxisti quo caput illi percussisti, pendet hic in tabernaculo, Deo oblatum, cuius virtute ac robore tuum superasti inimicum, talemque de hoste triumphum retulisti: hunc ne habes, ait Dauid? Da mihi illum, ad mei namque defensionem arma habere non possum fortiora, aut acie cadente tutiora. Non est huic alter similis da mihi eum. Gladius limatus, quem ego manibus eripui inimici, hic est cui nemo resistit, hic est, quo istum insigam tutiorem. Quae arma sunt in tuae bonitatis probationem potentiora, dum necesse fuerit stridam de illi institui verificationem? Quae testimonia? quae iudicia? Quae praedicatio? Illa quae viribus tuis de manibus tuleris inimici, quando ipse boni coactus evidencia, quae in te conspicit, in medium prodit praclarum de te promendo testimonium. Est hoc efficax testimonium non redarguendum: etenim manifestum est quod ille tuam non tulerit bonitatem, virtutem ac iustitiam, proprio conuictus motu, sed eius compulsum viribus, quae tanta sunt vt eam negare nequeat. Hoc est quod Christus intendit ad perfectam innocentiae suae confirmationem, eo animo seipsum totamque vitam suam hic coram omnibus exponit, in Iudices si deligens inimicos suos acerbissimos: Dicebat Iesus iudicibus Iudeorum & Principibus Sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato?

Ex diuino profluxit consilio, & dispositione suae sapientiae congrua vt cum Christo mortuus esset, & hostium suorum manibus occidendus eorum omnium sententia proscriptus, illi omnes, qui eundem fuerit erant auctores &

executores, nec non mortis eius ministri, atque illam decernerent & proloquerentur: examinant personam, vitam, actiones, Christi que processum, eumque ab omni peccato immunem & immaculatum pronuntiant: na vt eadem lingua quae decreuit: erant vt moreretur, prius eundem innocentiae pronuntiauerit sententiam, atque declararet, quod praemisso rigoroso examine, is quem de capite ad calcem summo studio considerasset, nulli rei, ob quam moreretur, esset obnoxius: ex quibus clara manaret demonstratio, esse mortem ei, non ob propria peccata, sed ob nostra insipientiam.

Credo Deum ipsum per Vatem Isaiam verbis mysticis hoc inuicem, quae saepe numero ad rem expenderunt Apostolorum corripit D. Petrus, & Paul. Ecce mitam in fundamento Sion lapidem probatum, angularem pretiosum, in fundamento fundamentum, &c. Qui erigere proponit aedificium sublimem, securum, & confans: hoc primum agit, vt lapidem iaciat fundamentalem, firmum, & immobitem, cum ex eius firmitate, tota aedificij fortitudo dependeat Sic notauit Spiritus S. dum enim Salomon praecelsam illam templi molitur machinam vt sapiens Architectus: Praecipit vt tollerent lapides, lapides pretiosos in fundamentum templi, & quadrarent eos. His confosmiter expendit Christus discrimen sapientis ac stulti, in domus erectione: hic enim de fundamento parum sollicitus est principali, ille vero huic primario adlaborat, vt lapidem ponat, quo potest, firmiorem. Vt sapiens aedificat super petram &c.

Erecturus erat aeternus Patet Ecclesiae praecellentissimum aedificium, quod caelos ipsos penetraret, & ipsum nostrae redemptionis adeo praclarum, vt illi tota beatorum felicitas inuiteretur. O quanta huius altitudo! O quanta opus est est fortitudine! Etenim totus illud impugnabit mundus imo & infernus omnia contra illud sua est tormenta directurus. Idcirco, inquit Deus, notandum, quod fundamentum collocem securum, solidam petram, cui innatur: Haec filius eius est vnigenitus, vt declarat Apost. Paul. aedificati supra fundamentum Apostolorum & Prophe-tarum, ipso summo angularem lapidem. Christo Iesu, super quem omnis aedificatio constructa crescit in templum &c. Qualis est lapis hic? Qualis tali beneficio requiritur. Ecce mitam in fundamentis Sion lapidem probatum, angularem pretiosum &c. Diuini plane: nominibus Christi declarat excellentiam: sed illi tantum inhaereamus, quod primo statuitur Lapidem probatum. Quid hoc est? Lapis probatus?

namque cum prius innocentem declarauerit, A. 4. 11. & D. Pet. 2. 9. Rom. 9. 33. VII. Christus lapis est fundamentalis. 3. Reg. 5. 17. Matth. 7. 24. Ephes. 2. 20.

VII. In hebræo, ut doctissimus nosset vocat Fortitur, nomen ponitur, quod examen vocat & probationem, quam iuxta Argentiarius seu publicus reipublicæ molestarius, ut dignoscat an aurum sit purum obrysum, purgatum: vel adulterinum, sophisticum & apparens, varia mixtione compositum & præmissio hoc strillo examine illud approbat. Huius intuitu prædixit Deus ponendum in operis huius supremo fundamentum, lapidem probatum, examinatum & vndeque summò studio consideratum: quodque ex præmissio examine vi securus, solidus, firmusque esse probaretur hoc est lapidem probatum.

VIII. Porro difficultas oritur: qua ratione, ac veritate, hæc de Christo possunt enuntiari, eum lapidis non fuerit probatus, sed reprobatus & reiectus ut r. probus, & infirmus, multumque contrarius illi, qui ponendus esset in solidum tanquam adificij fundamentum: qua ratione uedum illum non admittunt Principes ut talem: imo potius eum cruci affixerunt, & vi mortis eum in ea vitam illi ademunt: idcirco etiam cecinit David quod in se Christi s. compleuit: *Lapidem, quem reprobauerunt adificantes.* Et ipse Iaias huic conuenit, *Et eum iniquus deputatus est.* Nullo negotio respondet Apoll. Pet. & est principale responsum: lapidem illum diuinum, iniquis ab hominibus fuerit reprobatus, qui passionibus suis obnoxat iudicauerunt Christum reum esse mortis, & ab hominum consorcio repellendum, approbatus tamen fuit ab ipso Deo, qui certissimam dedit approbationem, quam ipse Diuus Petrus in monte telis audivit, proclamando: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit, ipsum audite.* *Lapide* ab hominibus quidem reprobatus, à Deo autem electum & honorificatum: Testatur Diuus Petrus. Nemo dubitat Deitestimonium sufficere. sic D. Iohannes testatur: *Si testimonium hominum accepimus, testimonium Dei maius est, &c. qui testificatus est de filio suo.* Diuina est hæc expositio. Alteram nihilominus possemus annexere, quod Deus indicauerit, quod lapis iste primò qui sem, ut in fundamento poneretur crucifixo, in qua fundatur & innititur omnis spes nostra, nostra charitas, nostra remissio, nostra grana, totaque nostra gloria approbandus esset eo modo, ut talis futura esset eius sanctitas, ita passim cogitata, & absque vlla pecca i macula, ut Deus ipse voluerit, ut illi ipsi, qui illum inuenire cupiebant, & eum essent reprobatoz morti adiuuicandos, prius illum examinarent, & præmissio riguroso

examine illum approbarent; ac reprobatoz præcederet approbatio ipsorum ore proclamata, nec non constaret euidenter: quod illum reprobarent ab omnibus sic approbatum ut illi ipsi, mortales eius inimici suis illum approbassent suffragijs.

Huius lapidis approbatio declarat eam quam Deus iustitiam voluit de illo toties repetito & propheta Zacharie præmonstrato. Vocauit olim lapidem Dominus Vatem Zachariam, & mirabilem illi sepem ostendit lapidem, quem statuerat ante Sacerdotem Iesum filium Iosedech lapidem mysticum, tem telisepem oculorum, quodam die elaborandum in quodam quodque quo die sculperetur, omnium forent Civitatis per eum mundi peccata condonata. *Eccè lapis Zach. 3.9.* quem dicitur Iesu, super lapidem unum septem oculi sunt. *Eccè ego calabo sculpsuram eius, & auferam iniquitatem terræ in die vna.* Sublimemysterium lapis adeo pretiosus ut eius sculptura, & propter eam, totius sint orbis peccata remittenda: Porro priusquam sculpsurus est, septem habet super se oculos q. d. summa suspiciendus est sollicitudine, & vndeque recognoscendus. Etenim numerus septenarius in SS. litteris designat vniuersitatem interprete D. Greg. In idem igitur coincidunt septem oculi, & omnes oculi.

Nihil minus opinor, numerum hunc hoc in loco Sacramento non vacare, quò Deus insinuat, quò in Christo futurum esset. Lapis hic diuinus elaborandus erat in passione sua, ita ex omni parte, ut nihil in eius sanctissima persona foret intactum, quòd sculpsuram non pateretur operarij. *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.* Capilli contorti, & euulsi, caput spinis terebratum, osselle poratum, oculi obuclati, corpus flagris concitum, manus clavis perforatæ, pedes perforatæ, &c. Quia ut aliàs diximus, sic eum Deus delinearat: *Ego calabo sculpsuram eius.* Sic enim peccatis nostris expediebat remittentis.

Veromtamem primo præcipit, ut eum oculi septem intueantur, & vndeque considerent, examinent, & attendant, quod nulla sit macula reprobatus, atque de eo ipso proprio ferant ore suffragium. Fuerunt autem omnes illi, qui condemnationi Christi ac reprobationi cooperati sunt: etenim priusquam illum reprobarent præhabita stricta discussione eundem communi calculo approbaverunt. Primi oculi fuerunt eorum 1. Oculi omnium, qui mundi fuerunt oculi summorum est Principum nimirum Sacerdotum ac Principum. Illi namque qui fuerunt primi eius condemnatores: Dece

Lech. II. 50

uit autem Deus vt eo anno ad generale conuenientes concilium, quod die veneris proximo celebrabitur, lapidem hunc excutiant, considerent, & examinent, quem inueniunt sanum, integrum solum impollutum: sic enim cuncti pronuntiant: *Quid facimus quia hic homo multa signa facit &c.* A planta pedis vsque ad verticem lapidem hunc inspicunt, eius examinant doctrinam, gestus, actiones, mores, vitam, nec inueniunt, nisi talem eum esse tantaque operati prodigia, vt is mundum trahat ad sui sequendam viuentium, & hac praemissa approbatione, concludunt eum non esse plebendum, ex sententia, quam protulit Caiphas, cui ceteri omnes subscripserunt consiliarij non in culpa propria supplicium, sed ad totius populi redemptionem: *Expedi vobis vt vnus moriatur homo pro populo.* Sententia fuit haec, vt illo die dicebatur, etiam Sanctissimae Trinitatis iudicio subligata.

2. Est Herodis.

Secundi oculi fuerunt impijs Regis Herodis: Cum enim Iudaei Christum tradidissent Pilato condemnandum, dicerentque natione Galileum illum Pilatus dimisit ad Herodem, cuius ditioni subiegebatur, eo quod Rex esset Galilaeae & eadem tempestate haereret in Ierusalem: Et cum ita sit quod coram illo Scribae & Pharisei grauissime instarent. *Stabant Principes Sacerdotum & Scribae conuenerunt accusantes eum: Concluserunt tamen Herodes nullam in eo culpam inueniri & eum virtum esse impollutum & innocentem.* Tertij oculi fuerunt Pilati Praesidis qui Romani imperij Iudex erat constitutus, & in hac causa criminali tulit sententiam. Attendit hic non semel lapidem hunc, ex quolibet eius parte, publice & secreto, in praetorio & extra & nunquam in eo quidquam inuenit arguendum, & antequam verbum aliquod ad Christi condemnationem pronuntiaret, pluribus pronuntiauit sententijs, eum a culpa immunem, sanctum, proflus innocentem: sic enim eum audio populo protestantem: *Ecce ego coram vobis interrogatus nullam causam inuenio in homine isto ex his in quibus eum accusatis.* q. d. Adestis hic eius aduersarij, & accusatores, coram vobis examen instituo vt palam sit, vestras me non tegeret non obscurare rationes, & omnibus rite perceptis, & sedulo discussis, nullam causam inuenio, & quo passu atque spiritu eum illi feruentius accusabam, eo clarius Iudex Pilatus declarabat: *Nihil inuenio in homine isto ex his in quibus eum accusatis,* & tandem pronuntiare volens de

3. Est Pilati.

Quinti oculi fuerunt ipsius Damonis Auctoris executionis passionis mortisque Christi: vt Diabolus enim vidit iam nunc executioni mandandum, quod tantopere fieri procurarat, vt nimirum Christus morte plecteretur, in somnis Pilati suscitauit vxorem, & flagitque acriter vt nuntium mitteret eum, qui dicit: *Nihil tibi est in isto.* Secede ab illo, iustum esse noueris & innocenter: prouide nullam habet ad eius condemnationem tua potestas auctoritatem. Sexti fuerunt Latronis, qui ex Iudaeorum malitia confusus fuit Christo collateralis qui saltem poenitentia uiuocatus, quas noxius patiebatur, propria tamen demerita proclamauit vt suo tempore dicens, priusquam Christus moreretur, praeco a te mundo notam faciens exclamauit: *Hic nihil mali fecit.* A planta pedis vsque ad verticem vndeque hunc consideram, sed nec in illo vel atomum inueni criminis vel minimam labem imperfectionis. Septimi fuerunt plebis infidelium, quorum personam referebat celeberrimus ille Centurio, qui vultus praefectus militumque dux adstabat Christum interuentum, quem cum diligenter vndeque ipse eiusque milites conspexissent, illum considerantes, qua patientia crucis tormenta toleraret acerbitissima, illaque voce exspiraret aeterna: *Esus in manu tuas, &c.* Nedum illum confestim integrum vitam scelerisque putum, at insuper & filium Dei verissimum: *Centurio & qui eum illo erant, viso terra motu, & his quae fiebant, deinde quod sic clamans exspirasset dixerunt verè hic homo iustus erat, Verè filius Dei erat iste.*

Saluatoris innocentia sententiam, non solum verbis, sed operibus, lotionem sc. manuum expressè protestatus est & de Christi puritate atque innocentia publicum dedit coram populo testimonium. Quarta oculi fuerunt discipuli proditoris qui tradidit illum: hic enim tremio illi comes conuixerat & nihil omiserat non sedulo consideratum, quem cum diraxisset triginta denariorum pretio voluit vt omnes intelligeremus non hoc alicui Saluatoris ad scribendum culpa, quam nullam in eo repererat, sed ad propriam eius auctori cupido: sic audiuimus eum voce publica eorum Christi aduersarijs protestantem suamque exonerantem priusquam le laqueo suffocaret, conscientiam: *Poenam tradens sanguinem in suum.*

Quinti oculi fuerunt ipsius Damonis Auctoris executionis passionis mortisque Christi: vt Diabolus enim vidit iam nunc executioni mandandum, quod tantopere fieri procurarat, vt nimirum Christus morte plecteretur, in somnis Pilati suscitauit vxorem, & flagitque acriter vt nuntium mitteret eum, qui dicit: *Nihil tibi est in isto.* Secede ab illo, iustum esse noueris & innocenter: prouide nullam habet ad eius condemnationem tua potestas auctoritatem. Sexti fuerunt Latronis, qui ex Iudaeorum malitia confusus fuit Christo collateralis qui saltem poenitentia uiuocatus, quas noxius patiebatur, propria tamen demerita proclamauit vt suo tempore dicens, priusquam Christus moreretur, praeco a te mundo notam faciens exclamauit: *Hic nihil mali fecit.* A planta pedis vsque ad verticem vndeque hunc consideram, sed nec in illo vel atomum inueni criminis vel minimam labem imperfectionis. Septimi fuerunt plebis infidelium, quorum personam referebat celeberrimus ille Centurio, qui vultus praefectus militumque dux adstabat Christum interuentum, quem cum diligenter vndeque ipse eiusque milites conspexissent, illum considerantes, qua patientia crucis tormenta toleraret acerbitissima, illaque voce exspiraret aeterna: *Esus in manu tuas, &c.* Nedum illum confestim integrum vitam scelerisque putum, at insuper & filium Dei verissimum: *Centurio & qui eum illo erant, viso terra motu, & his quae fiebant, deinde quod sic clamans exspirasset dixerunt verè hic homo iustus erat, Verè filius Dei erat iste.*

7. Est Centurionis ac militum.

Tantam huius veritatis fieri Deus voluit attestationem, vt hoc tibi persuadeas, quod pro
luis

Ioan. 19.

XI.
Apostrophe ad Christum crucifixum

finis minime, pro tuis autem verissime peccatis moriatur, atque optime quadrare in cruce eius quem posuit titulum Iudex Pilatus. Christi condemnator: *Iesus Nazarenus Rex Iudeorum*. Ea de causa moritur quia Saluator est mundi & ubique est, tibi mihi curstique ait: *Quis ex vobis arguet me de peccato*. Eia age Christiane, me tu pariter peccatis expende vndeque circumdantur & si haec iudicia sunt vera peccatorum, videamus vitium illa in me repereris, & minime repereris, illa in teipso & perpende & recognosce: Ait illi vates Zacharias: expedit enim Christum in cruce positum hoc modo interrogare: *Quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum*. Vt quid Domine, has tibi infixerunt, tu illum similiter interroga: quid Domine mihi caput illud noxae commisit, quod illud videam spinis terebratum? Quid oculi illi quod illos luceam velo contractos seruido & sanguine coepertus? Quid in gyna ista quod illam intueat arescentem aceto felleque potatam? Quid manus istae, quod illas doleam clavis transfixas acillimis? Quid corpus illud, quod illud contemplet vulneribus vndeque laceratum? Quid pedes isti, quod illos, cuiusdem vicinis horrendis perforatos? Respondeat: *quis ex vobis arguet me de peccato?* Caput meum intueere: non enim nisi pacis reuolui cogitationes, oculi mei parulae fuerunt fenestrae misericordiae, quibus coeci contuitus sum miseriam, & populi calamitatem qui fame in deserto languerat tridua: lingua mea Spiritus Sancti organum fuit, qua ex lestra & gloria plebi doctor propositi mysteria: Quam si mouis, eam moui illa intentione ut leprosis impertiret munusculum, claudicantibus agilitatem, infirmis salutem, vitamque mortuis: Manus meae tibi fuerunt, de quibus omnes gratiae eundemque dona profudebant: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* In propatulo est, quod cum in me nihil sit arguendum, habeas in te quod reprehendas: Etenim tua sunt illa peccata, tua illa hyperbia ob quam acuta in capite dumeta spinatque patior. Tua illa auaritia, ob quam manus mihi perforantur. Tua illa luxuria, ob quam mihi tota caro flagris aperitur: Tua illa aecedia, ob quam mihi pedes clavis transfunduntur: Tu teipsum, O Christiane redargue, & Christum intuis peccatis attritum, culpas in teipso reus agnosce.

Hoc erat illud pietatis exercitium, quod nobis sanctissimus Iob indicauit, interprete Doctore morali: *Verumtamen vias meas in conspectu*

eius arguam. Et ipse erit Saluator meus. O quam iuste de peccato teipsum argueres Christo pro-uolutus crucifixo: *Vias meas in conspectu eius* val. c. 19. *arguam*. Hic licebit intueri, quales sint fastus tui superbi, vento rumque tumes tui capitis ambitiosissimi, quandoquidem pro illis tales spinas tolerentur: Hic team considerabis ingluuiem, cum pro illa ipsa Christus os habeat aceto felleque amaricatum: Hic tuas spectabis auare, cupiditates, quibus acriter nimis impulsus huius pauperum sanguinem ambisti, hic obferas manus tuas ad restitutionem & elemosynarum liberalitatem in manibus istis transfixis. Haec omnia eo tendunt, ut ipse te saluet in perpetuum. *Et ipse Saluator meus*. Agnosce, quid tua sint peccata, perpende quantum Deo tenearis, confideta quam sit hoc ex ratione, ut nouis sceleribus immensos eius non augcas iras, etque cruciatibus.

§. 7. Erat similiter haec ratificatio necessaria eius ut esset mors gloriosa, completis illud Iudica me Deus.

EX praedictis sublimis admodum & profundum aperitur hic mysterium: cur Dominus vitam suam coram tribunali proponendam, & manifestam vult innocentiae suae dare rationem, ut pateat ab omni se peccatorum genere esse liberrimum. Quo fine, Domine mi, hoc agis? An forsitan quod praesetas tibi mortem ab illis intentam, ut a proposito desistant factilego, dum illis ostenderis te culpe nulli esse obnoxium? Apud nos quotquot coram Iudice scriptos exonerant, & processus in sui praecorum instituant, ea faciunt intentione, ut peccatis omnibus eripiantur, cum illa non nisi reus etimimum infligantur. Eo collimare David in quadam verificatione, quam locero suo Regi Sauli manifestam proposuit vitae suae insidiatori nequissimo. *Ani-maduerte & vide, quoniam non est in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccatum in*

Similiter sicut mens est partis f. r. flet, seu procuratoris contra reum, culpam illi probare, ut eum debita plectat poena, ita e contrario hoc primario reus intendit, ut a poena se reddat immuniem, atque ad hoc, se nullam commisisse culpam probare contendit. An ergo, Domine mi, teipsum a morte

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

studes præferre, quam illi tibi machinantur, illa exoneratione, quam in eorum concilio proponis, ostendens te in eorum oculis nullum contraxisse peccatum: An forsitan vitam tibi conaris reddere tutiorem clarissima ista testificatione, quod ea sancta sit & immaculata?

II. Imo ut ipse tanquam innocens moretetur

Certe nequaquam: Imo vero oppositum: quod enim intenditur, & ad mundi salutem est necessarium, vita est ab omni macula purissima: ut illa in mortem tradatur: quocirca quanto patet eundem, talem esse Christum vitam, tanto liquidius est, eam ipsam esse, quæ tradi in mortem offerri debeat & immolari:

III. Probatum ex agno immaculato, similiter & vacca.

Vacca rufa in peccatorum populi remissionem offerenda, immaculata esse debebat, & ab omni labe impolluta. Quocirca quando quædam offerebatur inquirenda, an laeva esset, venusta, robusta, & sine macula, non ea fiebat hoc intentione, ut ab instanti morte liberaretur, sed ut occisa immolaretur, & quanto hoc probatur evidentiùs, tanto concludebatur constantius eam esse sacrificio maxime opportunam. Instituit Deus ad liberationem filiorum Israel de seruitute Egyptiaca & potestate Pharaonica, ut illi agnus offerretur cuius sanguine domptum populus oblitentur. Verumamen hoc servandum, ut ille sit non qualicumque sed particularibus commendatus conditionibus: Er

1. No. 25.

rit agnus sine macula, masculus, annulus, &c. Non sit femina: Sunt enim hæ infirmiores, sed masculus, robustus, vigorosus, & primo discutitur, ne in corpore suo ullam habeat maculam. Quæ propter agnum exponi dicendum, an illis omnibus nitatur qualitatibus, non eius a morte seruebat ereptioni, sed potius traditioni: & ille, qui ceteris probatur esse fortior, sanior, ab omni macula purior, ille tanto certius sacrificio mortique dedicatur. Ea intentione strictum hoc Christus de sua puritate tribunal ingreditur, probatque ab omni se culpa prorsus alienum, non mortem fugiens, sed quatenus demonstraret, se solum esse eum, qui pati debebat, & in mortem tradi pro populi sui totiusque mundi liberatione.

2. Pet. 1. 18.

Hoc spectat Apostolus Petrus, dum ait: Scientes quod non corruptilibus auro, vel argento redempti estis, &c. Sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi, & inanimati præcogniti quidem ante mundi constitutionem, manifestati autem nouissimis temporibus. Non fuerunt liberati nec redempti filij Israel de captiuitate, &

seruitute Pharaonica auro, vel argento, sed agni sanguine immolati: nec vos à Dæmonis potestate, nisi eius sanguine, quem agnus hic figuratur immaculatus. *Quasi agni immaculati* IV. Debebat hic esse agnus non agna, ut enim sit Cur Agnam instituit vacca rufa noluit ut bos esset masculus, sed vacca: Ut significaretur ex esse maxime D. Augustin. & D. Thom. locis supra. Culus, & citatus, infirmitas Christi, secundum carnem: tamen tanta & hic hoc sacrificium instituit, ut agnus fa vacca sit masculus, qui virilem Christi, secundum non bos diuinitatem, præter notaretque fortitudinem masculus. Vterius esse debebat agnus sine macula: talis loc. cit.

Agni immaculati, & inanimati. Hic ait Dominus Petrus est ille, qui ante omnia secula ab æterno fuit Patre præcognitus. *Præcognitus quidem ante mundi constitutionem, manifestatus autem in nouissimis temporibus*: Etenim ad vltimum vitæ suæ cursum iam hora imminente sacrificij, seipsum manifestauit, probauitque agnum illum esse, sine macula, quem Pater prædestinauerat immolandum. Hoc hæc præterit, suam probas innocentiam quod ipse sit agnus ille immaculatus: prorsus ipse sit opportunus maxime & aptus sacrificio, quod in redemptionem, hominumque litandum est libertatem.

Hoc Dominus (teste D. Cyrill.) indicat, quando iam sacrificio altaris seu crucis proximus Patri dixit: *electi. Pro eo ego sanctifico me ipsum*. In sacra scriptura ille dicitur sanctificare seipsum, qui se Deo offert. Illa phrasit utitur. Quid sit hominem Doctore spiritu Sancto, ut antequam seipsum homo vel aliud quispian consecraret, aut se seipsum dederit aut de eo votum emittat, attendat diligenter & seculo recogitet, ne forte post modum prorsus pernitens, & Deo dedicatum non offerretis, æternæ acquirat laqueum damnationis: *Ruina est homini, &c.* Sic habet nostra lectio, *Pro eo* quod alij ex Hebræo sic tradiderunt: *Laqueus est homini: cito aliquid de rebus suis sanctificare*. Vide Ios. Venerabilis autem Beda notat ex antiqua lectione. Septuaginta sic scribit: *Misistula est vitæ etatis aliquid de suis consecrare, postea autem quam votum fecit, penitentiam agi*. Hoc igitur verbis Saluator indicat: *pro eo ego sanctifico me ipsum*. Pater mi, ego me ipsum in mortis offerro sacrificium perfectè & præcise in crispinum eorum expiationem, cum propria nulla habeam, in quorum supplicium mortem, quæ me manet, patiar criminolus.

Plus quam à mille annis hanc Dei filius Christus Dominus à Patre petierat verificationem ore Damidico in magnifico illo Psalmo, quo communiter missæ sacrificium Isehoanus, in quo expressa sit passionis mortisque Christi repræsentatio, quem hodie Ecclesia adducit: & legendum statuit ad Iherosolim: *Iudicium meum de gentibus non sancta* D. Didimus & Origenes in catena: græca in Psalms arbitrantur quod ad litteram de Christo David loquatur, iam passionem suam exorturo. Et D. Ambrosius refert hanc esse plurimum Doctorum opinionem, hunc Psalmum compositum contra Iudeorum arrogantiam, & exalumnias quibus Christum impugnauerunt. D. August. illum valde subtiliter nostro congrue proposito considerat. Hoc vno sibi triumphum Iudeis se Christo patratu persuadebant, & hoc vnum obiecebant, ne Christum vt Messiam acceptarent, quod eorum manibus vitam suderit in cruce mediis iutes duos lationes, quæ malitia ceteris ante signans. Hoc ipsum assumebant sibi Gentiles; vt fidei Euangelium exploderent, quod docet vt pro Deo homo ille adoretur, quem homines in cruce grauissimis occiderunt cruciatibus, & quiviam morte terminari, quæ nulla ignominiosior. Finis hominis eius gloria vel ignominia, & sicut mors, si honesta sit, ad honorandum vitam sufficit, licet illa fuerit imperfectioribus vitæque conspurcata. Sic & mors abiecta & ignominiosa sufficit, vt vitam dedecoret, licet ante conspiciam. Et quæ mors esse potest ignominiosior, quam patibuli, in quo Saluator noster expirauit? Hoc erat Iudeorum offendiculum, hic lapis offensionis. An ergo pro Deo nobis acceptandus est homo quidam manibus nostris interemptus? Hoc idem Gentiles vt aulem fabulam iocumque sublaunabant, an ergo nois colendus est vt cæli Deus, quidam quem in terra Iudæi crucifixi reuertunt? Hoc e at quod tyranni feris inhumanis martyribus exprobrabant, & iam Diuus Paulus dixerat expertos fuisse ipsos Apollolos, dum Christi Euangelium per orbem annuntiant: *Nos prædicamus Christum crucifixum; Iudæi quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.*

VII. Cur Iudæi & gentes Christum non receperunt.

VIII. Quæ mors bona quæ mala sit, consideranda, nec id, quod quis in ea patitur, sed

causa eius venit attendenda, quæ in quantum fuerit bona, vel mala, honorabilis vel ignominiosa, tantum erit & mors quæ propter illam sustinetur. Quando reus ob culpam morte amnatur est mors illa ignominiosa tantoque magis, quæ fuerunt eius crimina grauiora: sed quando quis iusta bonaque de causa moritur, mors est tanto honorabilior, quanto causa nobilior. Abiecta mors ea est, dum quis per Iudicem sententiam subicapalem: quia forsitan hominem proditorie interemit: verum multo vilior, quando contra statum regni, vel reipublicæ infamem machinatus est prodicionem. Tu modo videris, quàm sit illa mors indecora, quam quis patitur ob apostasiam, relapsum, & pertinaciam contra fidem: deinde dum ignibus traditur criminis reus bestialitatis. Veruntamen decora nimis est eius illa mors, qui gladijs & hastis seculo obtulit occidendum inimicorum, vt illis in urbem ingressum prohiberet, & eius similiter qui pro reipublicæ beneficio & salute fortis occubuit.

Nulli rei conati sunt sic eloquentiæ suæ vires impendisse & dedicare Homerus, Virgilius, Lucanus alique plures Poetæ Historiographi quàm vt extollerent robur, insignemque eorum iocunditatem, qui siue pro patria, siue pro virtute, seculo periculis imperterriti obolete manifestis. Voluit Plato & decreuit, vt illi, qui pro patria morerentur heroum titulo potiretur, id est diuin quidam homines nominarentur. Non sibi temperarunt Oratores Romani, nominatum autem Cicero à Extollicelebrando mortem Marci Atrilij Reguli Romani tur more Consulibus, qui cum varijs conflictibus à artha Marci gentibus euasisset superior tandem in conum Atrilij manus cecidit superatus, cui cum licentiam de Reguli discent reuerendi Romani: quatenus in sui ipsius lictum seu commutationem, illis Romani quosdam duces Carthaginenses captiuos restituerent, quibus à captiuitate solutis ipse Romæ liber remaneret, in autem Carthaginem reuertetur, vbi morte in eum annuauerent, appiit ille Romam, & cum senatus iudicaret hanc fieri permutationem, obliit ille perniaciter, euidenter probans, hoc in Romæ reipublicæ non cõtemnendum vergere detrimentum: Quodque ipse eõselum accessisset, vt consilium illis daret conuenientissimum, & hac ipsonse vt Carthaginem remearet, quatenus promisso illis dato verboque suo staret fidelissimus, licet præficeret, quod reuersum morte damnarent acerbiori: sicut idem fuisse narrat historie. Itaque non timore mortis perterritus omisit hoc tenacum consulere, quod

Vid. Lnd. Gran. in Synbo. p. Dial. 4.

IX. Oratores Romani, nominatum autem Cicero à Extollicelebrando mortem Marci Atrilij Reguli Romani tur more Consulibus, qui cum varijs conflictibus à artha Marci gentibus euasisset superior tandem in conum Atrilij manus cecidit superatus, cui cum licentiam de Reguli discent reuerendi Romani: quatenus in sui ipsius lictum seu commutationem, illis Romani quosdam duces Carthaginenses captiuos restituerent, quibus à captiuitate solutis ipse Romæ liber remaneret, in autem Carthaginem reuertetur, vbi morte in eum annuauerent, appiit ille Romam, & cum senatus iudicaret hanc fieri permutationem, obliit ille perniaciter, euidenter probans, hoc in Romæ reipublicæ non cõtemnendum vergere detrimentum: Quodque ipse eõselum accessisset, vt consilium illis daret conuenientissimum, & hac ipsonse vt Carthaginem remearet, quatenus promisso illis dato verboque suo staret fidelissimus, licet præficeret, quod reuersum morte damnarent acerbiori: sicut idem fuisse narrat historie. Itaque non timore mortis perterritus omisit hoc tenacum consulere, quod

Patria: suæ Romæ conveniebatur vilicati, nec da-
tam voluit fidem fallere, verbumque iuratum
transgredi Carthaginensibus. Prodit hic Cicero
et tuncque cum illo artis oratorie Professores &
Romana vela dant eloquentiæ, tot in hoc casu
præclaras expedites & exaggerantes circum-
stantias, ut iudicant populo Romano congruas
non esse vires, ut debito mortem hanc adeo glo-
riosam honore prosequerentur. Quam non omni
nomine decorem mortem celebrantur Licet tunc
quæ in signum acceptæ per adulterium iniuria,
seipsam interemerat, hoc sibi persuadens, illam nõ
debere superuivere mulierem adeo probroso de-
decore contaminatam, cum ita sit quod si no-
xium fuerit eius adulterium, tanti fuerit & mors
eius culpabilior.

X.
F. Lucr-
tia.

Vi autem Sacræ pagine limites nõ transiliamus
quæ mors esse potuit infamior illa, quam passus
est Absalon, nempe ob intencam Patri suo, nisi-
quam filio rebellionem? Et quam dederis mihi
mortem honorabiliorem, quam illa fuisset Isaac,
si respiciat Pater ei caput abscidisset, cum illam
sustineret ut Patri Deoque promptus obediret.
Quo non ferore spiritus extollit Ecclesia mor-
tem nobilissimæ Eleazari, in quem cum impi-
mus Rex Antiochus sententiam pronuntiasset, ut
vel de cibus Dei decreto prohibitis gustaret, vel
in ortis tormenta sustineret, diros potius elegit
subire cruciatum, quam vel in minimo Dei statu-
ta prævaricari: *At ille gloriosissimam mortem non
quam odibilem vitam complectens, voluit ante
præibat ad supplicium.* Notanda sunt hæc verba:
*Gloriosissimam mortem: an in superlativo gradu
illam appellas, quæ ab ipso iudice per abscisos
viresque infertur carnifices, homini stemmate
Eleazari, nobilissimo, & gratiæ caritæ venerando? sic ap-
ac Socra-
tis.*

8. Mach.
6. 19.

XII.
Similiter
Eleazari,
ac Socra-
tis.

L. 2. de
orat.

quæ non ferore spiritus extollit Ecclesia mor-
tem nobilissimæ Eleazari, in quem cum impi-
mus Rex Antiochus sententiam pronuntiasset, ut
vel de cibus Dei decreto prohibitis gustaret, vel
in ortis tormenta sustineret, diros potius elegit
subire cruciatum, quam vel in minimo Dei statu-
ta prævaricari: *At ille gloriosissimam mortem non
quam odibilem vitam complectens, voluit ante
præibat ad supplicium.* Notanda sunt hæc verba:
*Gloriosissimam mortem: an in superlativo gradu
illam appellas, quæ ab ipso iudice per abscisos
viresque infertur carnifices, homini stemmate
Eleazari, nobilissimo, & gratiæ caritæ venerando? sic ap-
ac Socra-
tis.* *Similiter Eleazari, ac Socra-
tis.* *L. 2. de orat.*

ignominiosa. Talis itaque censenda mors est,
qualis fuerit eius causa, etenim culpabilis & no-
xia, mortem reddidit infamem, bona verò & iusta,
mortem extollit reddiditque gloriosam.

Cum igitur Christus decreverit crucis mor-
tem perpeti, à Patre cælesti efflagitat, ut iudi-
cium decernatur rigoratum, & præmisso exami-
ne prius eius causa mortis inquiratur. *Indica me
Deus, quæ di serne causam meam in an de gente non
sanctâ.* Non postulat inquit D. Aug. *di serne poe-
nam meam.* Sed causam meam non enim potius
mortem efficit bonam vel malam, sed ratio cau-
sæ moriendi. In hac doctrina fundatur illa
sententia D. Cyr. *quam etiam expendit D. Greg.
Martyrem non facit peccatâ causa.* Hoc enim
labebantur (teste D. Aug.) Hæretici Donatistæ, qui
quoslibet per iudicis sententiam condemnatos in
album referebant martyrum, qui forti constan-
tisque animo mortem & tormenta pertulissent.
Amentia hoc sapit non parvam: non enim abso-
lutè Christus dixit beatos illos, qui patiuntur sed:
Beati qui patiuntur propter iustitiam. Virtutem &
sanctitatemque tales fuerunt inuictissimi martyres.
Hoc enim est quod eorum proverbio dicebat Mat-
th. 10. *et homicida, aut fur, aut maledictus, aut alienorû ap-
petitor: si autem vos Christianus non erubescat glo-
rifica autem Deum in isto nomine.* Iudicate vos, ut
in: ames, quâlo vel ob latrocinium, vel homicidium, Martyrè
vel maledictum peccatis luitis iustissimas, si verò non pec-
fidei Christianæ agitur causa, vel Dei honor, vel in sed:
protecho virtutis, in hoc gloriamini, illudque ar-
morum vestrorû scitis & canilib: s. inscribite: hoc cit-
enim in ipsis martyrib: spectamus esse glorio-
sum. An esse mors potest gloriosior, quam illa D.
Petrinæ cruce, D. Stephani inter lapides D. Laur-
in adventi crucicula, D. Ignatii inter Leones? Hæc
est eorum gloria atque ex his trophæa. statuitur
glo. iola, suis hæc inscribuntur armorum insigni-
bus. Si peccatas consideres, similes sunt martyres
malefactoribus; veruntamen cum poena sit eadè,
audi (sic D. Aug.) quid singulorû dicant. *In-
dicame Deus & serne causam meâ de gente non
sanctâ. Latus est in causa bonitate, non in poena acer-
bitate.* Si hoc expollularint martyres, quanto me-
liori iere hoc peteret in se martyrum omnium an-
teignans Christus Dñs. Nam tempus instabat
mortis, iam hora urgebat quâ comprehendere-
retur, flagellis cederetur, colaphis illoderetur, spiritus
conuolare, in cruce moreretur. Si ita, lacerati,
quandoquidem ad hoc venerim, sitque hæc tua
voluntas sanctissima; veruntamen hoc primum
agatur, causa mea discernatur, & mortis meæ
ratio

XIII.
Etor
Donati-
stærum
refellit
in 1/34.
L. 2. p. 36.

D. Aug.
Tom. 8.

XV. ratio iusta discutatur.
 Cur Christi tunc tan-
 topete petierit hunc fieri inquisi-
 tionem. Luc. 23. Card. Christi de Pass.
 Hoc primo omnium virgebat Christus (vt ait D. Cypri.) Non vt illi dolores poenaeque temperarentur, non vt doloribus passionis eius peteretur, sed vt eorum causa iustificaretur. Tu de morte non agis, de opprobrijs non conuersus, si d hoc via intelligis, qua sic causa mortis, quis quibus, vt utraque ve cogita peccata. im apparet. Et gratia. Hoc requirit hoc cōtendit, hoc apud Patrem agit cacheteim: Iudicia me Deus Et discerne causam meam de gente non facta. Praenotat Dominus hic (vt D. Aug. cecidimus) quod in poenis & tormentis enim essent latronibus totius mundi nequissimi comparaturi, illudque in seipso haic vaticinium implendum: Et cum iniquus reprobatus est. Quod eum incedum inter duos latrones essent crucifixura ita vt si penam consideres eandem in ipso quam in illis inuenias: Vnde sic vnus alter: Tu in eadem damnatione es. Discernatur causa tormentorum, mortis ratio & vita discutatur, omnelque noceant cur moriatur. Discerne causam meam de gente non facta. Patet autem caelestis iustia hunc filij sui amnes petitiōni; disposuit, vt saepenumero verificatio institueretur mortis causa Saluatoris. Hoc in passio. e Christi plane fuit admirandum: Nihil enim tanto studio conati sunt Iudaei, quam vt causa nimis discutetur, eumque Pilatus condemnaret nulla praemissa euident inquisitione, illi que hoc fuisse, quod eos videret, qui illum condemnandum offerrebant, vt mortis reum vitumque malefactorem. Ideo grauilime tulerunt & quali iniuria violati perturbant, dum oblerio illi dalmatore nostro, vtrique condemnando ab illis requisit, vt rationem proferrent; & quoniam esset processus, quem illa intentabant: Quam accusacionem afferis aduersus hominem hunc? Vnde Pilato responderunt quasi grauius vicerati, ob leuem nimis quam de illis habebat opinionem dicebantque si non esset hic malefactor non tibi tradidimus eum. q. d. vni sumus vt sciant, ita conscientia prestauissimam, nec de nobis hoc suspicandum quod hominem morti adiudicandum tibi Praefidi traderemus, si omnium calculo mortem non esset meritis, velut homo flagitiosissimus. Verumenimvero sic ordinat Deus vt Pilatus eandem virgeat petitionem velutque Christi causam ventilarij, & auditis omnibus in eius grauiam adductis, determinet proclinetque non semel: Nullam causam inuenio in homine isto ex hic in quibus eum accusatus: & cum iam saepius tribunal celebrasset, tandem suam his verbis conscientiam exonerat. Innocens ego sum in sanguine iusti huius.

Attendenda, cum D. Aug. prout & prius ad-
 uerterat D. Ambr. horum verborum efficacia: si
 eadē quibus ex rigore iustitiae declatant Daniel
 huius mulieris honestissimam innocentiam: Et qua-
 do iam patebat processum illi in perficorū & ga-
 neonum Iudicum sen o:um populi, propositum
 contra eius honestatē, peruersam esse machina-
 tionem, eo quod inho. elis eorum consentire pu-
 dia nol erat appetitus: sic exclamat. *Munus*
ego sum a sanguine huius. Sic Pilato manifestum
 fuit, quacumq; contra Christi vitam ab illis pris-
 cipibus sacerdotū doctoribus totoq; populo Iu-
 daeorum obieiebatur, ex animo prodite peruer-
 sissimo: quod & ipsum D. Euang. non tacuit sub-
 ipiens: *Scibat enim quod per inuidiam tradidisset*
eum. Et hoc Pilatus tanta asseruit constantia, vt
 quatenus omnes illos de hoc redderet certiores;
 necdum illi satis fuerit dice re, sicut dicimus nater
 nos, quando in quodā negotio non conuenimus?
 Quam ad hoc la o manus meas. Insuper & de
 facto aquam iussit probetti & eorum populo sibi
 lauit manus publice protestatus: *Inno ens ego sum*
a sanguine iusti huius, vos videritis. Eadē conie-
 ctatione mortem indignā euasit purissimam Su-
 famam, dignamq; mortem incurrerunt petiti illi
 Iudices & acculatores, hanc enim eo animo pro-
 tulit Daniel attestacionem, vt in liberatē a poenis
 absoluta vindicaretur quae nullam falsi criminis
 culpam incurreret. *Et liberatus est a sanguine illi*
innocens in die illa. Verū tamē Christus facta hac
 verificatione condemnatur, & lingua illa que pri-
 mo certam protulerat sententiam, quod ab omni
 esset se lele innocens, ea ipsa est, quae post illam
 immediatē eum morti tradidit. Quia ad hoc
 hanc se habet attestatio, vt intelligerent. & huius
 mortis causa omnibus innotesceret, ea nempe,
 quod vita ipsius sancta esset & immaculata, eiusq;
 sanguis purus & impollutus. Peracta Daniel sua
 contestatione acculatum falsi criminis liberat
 innocentem, & pernitos condemnato acculatores.
 Pilatus peracta iustificatione innocentiae Christi,
 liberos denuntiat acculatores inuidia, peruersita-
 te, dolisque nequissimos, & Christum probatum
 innocentem morti addidit ignominiosae. Hac que
 de causa caelum hanc decernit verificationem.
Discerne causam meam. Illud autem contingit,
 quod notarunt Euangelista nimirum quod cruci-
 fixo Domino voluerit Pilatus, omnibus auient-
 tibus, vt summitati crucis eius causa mortis af-
 figeretur. *Posuerunt super caput eius causam ip-
 sus scriptam. Hic est Rex Iudaorum,* vel vt D.
 Ioann. *Jesus Nazarenus Rex Iudaorum.* Hic est
 Iesus

XVII. Pilatus ta-
 men eum
 innocen-
 tem pro-
 testatur.
 Ser. 118.
 de temp.
 Ser. 49.
 Matt. 27.
 X VII.
 Eadē con-
 testatione
 per Dame-
 leam Su-
 fanna li-
 beratur.
 Dan. 13.
 49.
 Matt. 27.
 37.

XIX. Tituli ratio perpenditur. Iesus o sublimis mysterium! Palate iniquum voce publica prorellacus es, & dicti tui pertinax vitam hanc delicti conclusionem: nullam causam inueni in homine isto? Quomodo ergo nunc causam inuenisti, illamque omnibus linguis Hebraica Graeca & Latina exaratum protulisti, ut eam nulla gens orbis ignoraret? sic est, nullam mortis ipsius libelle rationem ex ijs in quibus illum reum sillebant: Vnde non solum dixit: Nullam inuenio causam in homine isto, sed insuper addidit: hu in quibus eum accusatis. Verum tamen habet suam hanc mors rationem: quamuis eum Pilatus eam in hoc quod dixit non intellexit, ceterum tamen decretum est ut uelutis quid diceret eundem causam legitimam iudicaret, dicendo: quia Iesus est, id est saluator: hanc enim causam primaria decessit, quare moriatur ut sc. redimat mundum, hominem Deo reconciliet, caelos aperiat, maculas culpae, & abluat, diuinam temperetiam, mortem occidat, vitamque resuscitet.

XX. Ex praefatis elicit D. Athan. Quod nec fuerit nec mors esse potuerit gloriosior, atque honorabilior ea, quam Christus pertulit. Quia si mortis gloria pendet a causa, nec fuit nec esse potuit causa illa minor, quam ea quae fuit in otus saluatoris. Item si mors illius sit decora, qui pro Patria libertate defunctus est; alterius autem, quia ut amicos suos desereret propriam ex portuit vitam; si huius quia mortuus est ut defendat virtutis accerimus; Et illius eo quod in praelio bellum illam populo suo infestam nimis occidit. Christus his omnibus ex causis aliisque infinitis mortuus est, quae fuerunt a deo praecedentes ut supremorum Seraphim intellectus nequeant profundum hoc pro merito penetrare. Quam ob causam p. illis est mortuusque saluator hoc tibi exponet. Illis. Quod cum hic solus & vnicus inier. Adx filios nul a esset macula conspicuos, passus est ut omnium nostrorum scelerum debita perfolueret: Ita ut non solum passus sit in salutem & patrie suae libertatem, sed pro totius mundi libertate nat. ouum, idque omnium saeculorum praeteritorum, praesentium, atque futurorum. Passus est ad gloriam & ex aeterni Patris obedientia: passus est quia virtutem praedicauit, quia uita & scelerum quae fiebant reprobaret, ut nos de satanae tyrannide liberaret, ut nos a satanae redimeret, ut nobis ius ad caelum largiretur, ut nos Dei filios per gratia a creatore legitimos: ut delapsam nostram naturam ad altitudinem eueheret de seraphimorum.

Tu Iudex esto, num aliquid dari possit excel-

lentius, sanctius, melius, gloriosius, & hanc causa. XXI. est mortis Christi: quinimo idcirco Apollol. (teste Quocirca D. Athan.) in sola hac cruce gloriabatur: *Abiit tantopote nisi gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Si causam distamus* (audi D. Athan.) *Et quam gloria obrem passus fuerit unigenitus Dei filius considerare* Paulus. *mus, non iam erubescemus, sed mirabimur humanitatem quemadmodum Paulus in cruce. Sed quomodo* D. Athan. *Apostole sanctissime hac de cruce gloriaris? quid enim crux, nisi patibulum latronum ignominiosum? Quid crux, nisi quid adeo detestandum, ut Deus populo suo decreuerit, ut si quem in cruce suspensum uiderent hunc maledictum esse iudicarent: Maledictus omnis qui pendet in ligno. Tibi consentio si solum spectaueris poenam, sed causam precor attende & eam intelliges. ob quam ego & omnes in Christi Domini cruce ex toto corde gloriemur: In quo est salus, uita & resurrectionis nostra per quem saluati & liberati sumus.*

Hoc Dominus noster optime praenauit (sic D. Aug.) quodque Iudaei eum essent habituri opprobrio & contemptu obijcetes, quod quantum quidem eum uiderent in cruce merentem ut maledictum a Deo & reprobum deberet estimare: Deinde & fideles omnes cachinnis, scilicet essent excepturi quod quempiam ut Deum gloriosum adorarent, qui mortuus erat, patibulo crucifixus: Idcirco hoc apud Patrem vrget instanter, ut hanc causam propter quam moritur, sedula fiat inquisitio: quatenus per illam possemus nedum respondere, sed etiam refutare & execrari iniquitatem, quam commiserunt, dum cruci confixerant virum talem, quem scirent illi ipsi non si lum a omni crimine immunem, sed ipsam esse sanctitatem ipsamque innocenciam, Hoc ipse possit lat. (ex mente D. Aug.) dum aiunt: *Inducto meo Deo meo, & Dominus meus in causam meam, & non supergrediant mihi.* Hoc D. Lau. Similiter peritidis resp. ondebant Iudaeis iridentibus, quod Andreas hominem adoraret crucifixum. Non contradi. o crucei extolled. *In quo est salus, uita & c.* Hanc est illa causa bat. quae mortem reddidit gloriosissimam. Proponit Aegaeus tyrannus infidelis D. Anic. Apoll. ut quid inde eorum, hominem adorare crucis a Iudaeis maledictum supplicio. Cum sic And. uinam tu, o Praefecte, caperes crucis huius mysterium uinam inuestigare vel nosse desiderares huius rationem mortis, quam clare perciperes nedum non esse ignominiosam, sed quam maxime gloriosam. Hoc igitur est, Christi saluatoris intencum,

tum, & quod huius innocentie sine iudicia fieret iniquitas, quatenus sicut de vacca-rufa fiebat pro peccatis populi sacrificanda, & de agno pro populi libertate immolando, sic & illa de se ab omni peccato immunitate fieret, ut se crucis sacrificio consecraret immolandum: quocirca postquam dixerat: *Iudica me Deus & discerne causam meam &c.* Continuo subiungit: *Et introibo ad altare Dei.* Quod est hoc altare? Quod aliud esse debebat? quare D. Chryso. (nam ara crucis: *Legnum in quo Dei verbi sacrificium quo pro nobis factum est, peractum est.* Habes hic causam ob quam mortuus est, iuxta sci. ciuina.

D. CHR.

XXII. Apostrophe ad Christum crucifixum

Vt tuam viua fide constant Saluatorem in cruce considerares, cum eo collocatus & rationem inquiring ad causam, propter quam in ea patitur inlitueas, inquisitionem. Quis te Domine mi, huic affixit cruci nisi culpa mea, nisi mea peruersitas? Vide num in eo aliquid quod tuum sit, ag, olcas. Florida illa corona tremendumque diadema an tuam hoc non spectat notatque turpitudinem? Durissimi illi clauis manus eius perforantes an tuam non arguunt auariciam? vulneta illa a planta pedis vsque ad verticem, quibus speciosus forma pta filijs hominum sic omnem exitu formam deturpatus ut dicere *Haec licuerit: A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas*, an tuas haec non lument iniquitates, quibus toto corpore turpior efficietis? O quam congrue Patri dicetes aeterno, quod David Angelo percutienti: *Ego sum qui peccaui, qui inique regi. Agnus iste quid feci? Versatur obsecro manus tua contra me.* Heu Domine mi, ego ille superbus, ille ambitiosus, ille canalis, ille cupidus, ille inuidus, maliciosus ille, gulosus ille, ille iracundus. Meo debentur capiti spinx. Ale acutillimae, manibus meis harpagines illi crudelissimi, haec carnis meis flagella atrocissima. Quod meum est o Domine, mihi tribue, meis cruce hanc humeris impone, quia mea est, mihi Domine tuos illos tribue cruciatus, qui mei sunt. *Vere labores nostros ipse tulit, & dolores nostros in se portauit.* Nostros sibi assumpsit languores, nostri sunt, nobis debentur, atque ex ratione esset ut saltem eorum partem nobis adsumeremus eumque in ferenda cruce poenitentibus amaremus.

2. Reg. 24. 17.

Isai 53. 4.

§ 8. Quis ex vobis arguet me &c. *Ve Christus illos argueret primo conueniens erat ut ipse argui non posset: est etiam culpa plumbum os obstruens.*

Aliam propono rationem ob quam Christus vitam suam tribunali atque eorum exponat iudicio, veltique ceram ipsius institui verificationem, quod eum nequirent de peccato redarguere: & haec ea est, quod eos ipsos de grauissimis confundere sceleribus & de tartarea velti conuincere malicia: eosque non esse filios Dei, sed diaboli, sicut paulo ante illis dixerat in eadem concione. *Vos ex Patre Diabolo estis.* Notissima est Christi doctrina, quod ille qui alium vult reprehendere, oportet ut ipse nulla possit de culpa redargui: si namque tibi tibi sit in oculo, veltique alium reprehendere ob paleam, quae illius ostendit oculos, ad regulam eius haec alius responsio. *Hypocrita, ego primum tradam de oculo tuo. Quid vides festucam in oculo fratris, trabem autem, quae in oculo tuo est, non consideras?* Hic est. Cuius in seo crinimus, ut os illi obstruatur, ut alium nequeat reprehendere: Etenim in huius rei Symbolum praecipit Deus, ut leprosus os haberet velle contectum, & obmutesceret: videturque huic Data ad accipere. *Omnis iniquitas opprobriabit os suum.* Alias expendimus. *Ya. 42. tis Zachariae visionem, cui Angelus eomes amphoram ostendit egredientem, quam circumibat mulier, quae talentum post se trahebat plumbi. Illa autem mulier inhonesta satagebat amphoram illam ingredi. Domine mi (Angelo Propheta) quatenam est mulier haec? Angelus Prophetae: *Haec est impietas.* Talem vidit quod amphoram hanc seu vos mulier ingrederetur, & ecce confestim ut intravit, talentum illud plumbi, quod secum trahebat, iniectum est vasis osticio. *Et ecce talentum plumbi portabatur &c.* *Et misit massam plumbum in os eius.* An phora haec, cor est hominis, quod eum hunc mundum ingreditur illico versatur circa illud malitia & in gyro circumcurrit ut illud ingrederetur. Quoties te conuertat ad libidinem ut illi concedas ingressum, quoties ad aliorum rapinam horum, ad vindicta desiderium &c. Quoties sic fluctas. *Agam, an non agam, ibo an non ibo ad talis sedes?* Conuertam an non committam stultae negotium? Haec est impietas quae cor tuum circumuolurat, & in illud ambit ingressum. *Et de causa ait Apoll. de pecc. Heb. 13. 24. cato: Circumstant nos peccatum. Cave tibi, ne portam**

26. 50

1. Iob. 2.

44.

1. Non nisi irreprehensibilis potest reprehendere.

Matth. 7.

5.

Ps. 106.

42.

II.

Iniquitas

ob-

struit.

Zach. 14.

5.

Heb. 13. 24.

Hieron. Bap. de Lazaro. a. Tom. III.

portam illi aperueris : Quam primum enim ingressa fuerit impietas ori tuo massam iniiciet plumbeam, quo tibi illud strictius quam calce & lapide opprobriabit, ut proximum tuum de peccatis suis nequeas reprehendere ipse peccator.

III. Satis liquido conspicimus hoc in Thamar (item narrante nobis Spiritu S.) quam etiam conuenienter expendit D. Ambros. Populo Iudaico Iudex presidebat Patriarcha Iudas : ipsa autem Thamar viro defuncto vidua superuuebat: hanc ille, quoniam esset ignorans, cognouit & adulterij se crimine contaminauit: quod omnes latere posse sibi persuadebat; ipsa vero ex illo concepit. Elapsis aliquot diebus apparet ueris Thamar in tameseas prosequi grauidus, Cui sic Patriarcha Iudae ualidius prostratum, comburatur non enim expedit, ut tanti criminis reus, superueniat. mortis illi sententiam indicant, quibus illa respondet. Remittite Patriarche, quod si oculos habeat, quibus peccata mea conspiciat, illos prius aperiat ut propria consideret: nec hoc ignoret, quod si impudencie crimen incurritur, non sola hoc commisit: conserterem enim passa sum adulterij & cognoscere ex hoc annulo & baculo, ipsum fuisse & esse, ex quo adultera coepei. Os illi pronsum hoc opprobriabat, ita ut ne uerbum quidem deinceps contra illam, mutare praesumpserit: quinimo ait: sinite illam, sinite illam: taceamus.

IV. Voluit dux exercitus Ioab silentium imponere Regi Dauid, quo minus eum reprehenderet, & in illo sinistram quandam agendi modum argueret, quo totum perdidit Regis exercitum. Nuntium illi misit, qui exercitus cladem illi nuntiaret, illique inuixit. Hec dices Domino meo Regi, in fugam, turpiter regius exercitus est exercitus, ueruntamen hoc sciat, illud ab ipso mihi impositum, ut caderet Veias, quatenus uxore illius potiretur ad luxum, iam esse peractum: Sed & Veias Hebraeus mortuus est. Cum tantum traheret secum damnum imperitia Ioab, per illud Dauidi sic os obstruxit, ut ne uerbum potiretur proferte, quo Ducem inerte redargueret: quinimo excoluit eum. Non sic franguit ista res: uariis enim euentus est belli.

V. Quam potens erat illa Echo Aegyptiorum, de qua sic Spiritus S. (ut alias diximus) Resonans de altissimis montibus Echo, descendet faciebat illos praetimore. Prodiat in campum Aegyptius, & altius contra montium concava uociferabatur, quibus illa vox, Echo formabat & ad ipsum resonans uertebatur, quod fiebat, ut uiribus

destitueretur mutisque langueretur. Heu bono Deus, quam mutus langueret pater Iosif, ut filium reprehendat Iosorem, quam omni uoce mater delituitur impudica, ut filiam reprehendat inuolentis uacantem uanitatibus? De quibus aliis egimus. Ideo uiri prudentiores alios correcturi, prius proprium ascendunt tribunal atque se liberos ab omni culpa demonstrant, ut illis non possit resonans Echo respondere.

Hoc egit ut patet ex sacris litteris nemini proponendus Propheta Samuel: multus etenim uirum citroque habitus cum populo Dei rationibus Regem petente, eum cum datus esset & creatus a Deo Saul, consilio desuper cum Deo praehabito, eiusque sententia, uolens uir hic seditionem & non tolerandam populi confusione ingratitudinem, illos conuocat & congregat omnes, eumque Rex nouiter uictus praesens aditaret, sic illos increpat. Euge age, popule Dei, quis ex uobis arguit me de peccato? Adflamus hic omnes, & ego coram Deo & Christo Regem: vitam meam examini suppono: Videamus an sit aliquis, qui crimen aliquod posset in me reprehendere. Conuersus coram uobis ab adole-

centia mea usque ad hunc diem. Ecce praesto sum loquimini de me coram Domino. Et coram Christo uiuam, utrum bonum cuiusquam tulerim, aut asinum si de manu cuiusquam manus accepi. Respondent illi omnes unanimes, uero uerius Propheta sanctissime, hoc testatur omnes, nihil a nobis in te arguendum inueniri. Quinimo actus omnes nos ut iustissimos approbamus: non enim in illis quis merito reprehendat aliquid: Non est calumnias nos, neque oppressi, neque tulisti de manu alienius quidpiam. Quibus Samuel an his fidei possemus? Veique Deum eum ut testem ueritatis assumimus. Testis est Dominus. Nunc ergo placet ut iudicio contendam aduersum uos, coram Domino, uelramque contra Deum pertinacem redarguam seditionem. In mentem uobis recurrant accepta a Deo beneficia: uos enim sibi in populum elegit, suam uobis praescripsit legem, uos in deserto aluit, uobis terram tribuit lacte & mele manantem, & usque nunc illi semper cotumaces obstististis in tali & tali occasione, simulacra Deo erexitis: In tali casu crimina commissistis nefandissima, Cui Populus o Propheta pissime, quam iuste nos rationibus conuincis: Nobis nihil superest, quo tuis respondeamus, nisi hoc unum quid, nos peccatores esse fateamur, teque deprecemur, ut pro nobis efficax apud Deum sequeretur intercedas, quatenus nos iusto pro scel-

27. VI. In hoc Samuel Christi praenuntiat

1. Reg. 2.

ribus non pleat iuste supplicio : Ora pro fratribus ad Dominum Deum inquit, ut non moriantur. Hic poterat vique efficaciter illos reprehendere qui prius suam testatus fuerat, proba eratque innocentiam. O quam bene licet praedicatori populum arguere, eius omnibus manifesta sit innocentia, ut non sit qui de peccato possit conuincere praedicatorum? Quam ad solide cadet iusta iudicis in latronem prolata sententia, si sic ipse vixerit irreprehensibilis, ut nulla sit in eo culpa redarguenda? Quam adaptate cadet patientum illa correptio, qua filios emendant, si in illis nullum inueniunt defectum esse corrigendum?

VII. Episcopus sit irreprehensibilis ut alios emendet. Hic fundat Apost. Paul. (ut notat D. Hier.) praecipuum Timotheo discipulo suo datur, quo declarat qualis sit oportet Episcopus, ut merito possit docere corrumpere, examinare, suosque discutere subditos. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, vnius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem etc. *1. Timoth. 3. 2. 3.*

VIII. Hunc morem ipse Deus cum populo suo seruauit apud Israheliam. Hunc morem ipse Deus cum populo suo seruauit apud Israheliam. *Israh. 5. 5.*

si considerate, quid vobiscum mihi agere conueniat, num equum sit ut illud agat quod Dominus cum vinea palmaribus, qui bene culti putati, rigati non nisi spinas proferunt & tribulos &c.

Idem facit per Vatem suum Hieremiam: Etenim populi sui sceleribus non leuiter irritatus illos terrulamentis in eorum penam percellit, quod gratibus vos sit castigaturus aduersitibus perisque commisit. Eo sine vult omnes conueniant, quibus iam praesentibus, sic per Prophetam omnes alloquitur. Nunc igitur rationem ineamus. Dicite mihi, in quo vobis aut Patribus vestris negligens defui? Si quid in me inuenieris reprehensione dignum, arguite me. *Audete verbum Domini domus Iacob, & omnes cognationes domus Israel. Hec dicit Dominus. Quid inuenierunt Patres vestri in me iniquitatis, quia elongauerunt a me, & ambulauerunt post vanitatem? Iudicemur simul, sed hoc prius examinetur, an ego in aliquo deliquerim. Eduxi vos de Aegypto & introduxi in terram abundantem, fructiferam & delictosam. Induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum eum. Vobis statuta mea dedi, meas ceremonias, templum meum, sacrificia mea, vos ab inimicis vestris protexi, vos alui, vos in delictis enutriui. Tacent omnes q. d. nihil habemus quod opponamus, nec est in quo dicamus eum nobis defuisse. Nunc igitur ait Dominus, ego vos redarguam, ego vestras conuincam iniquitates adeo detestandas, ut calis ipsis terrorem incutiant & stuporem, ita ut a solito desistant cursu admirabundi: *Obstupescite cali super hoc, & porta eius desolabitur vehementer.* Populus enim hic meus me deseruit, & dereliquit fontem aquarum viventium & sibi cisternas quarauerunt coarctas & dissipatas.*

IX. Item apud Hieremiam.

Hier. 2. 4.

X. Et Christus hodie cum Iudaeis.

Idem hodie Saluator noster instruit. De calis descendit nostras instauraturus miserias: Oculis se subiecit populi sui, mille favoribus beneficis, caelestibus donis liberalis, eorum sanans infirmos, mundans leprolos, illuminans caecos, resuscitans mortuos, alimenta praebens in deserto fame perorantibus, fontem se horotum omnium proponens, illos alliciens sitiens tantaque faciens prodigia, quae manifeste ipsius deuotabant, clamabantque diuinitatem. His omnibus obdurati & perduelles, oculis caeci, auribus occlesi, sic ut talibus ingrati beneficis mortem illi inferre molantur. Ut tam execrandam conuincat malitiam in publico templi loco tribunal erigit & ascendit ut ratificationem instituat.

tuat, ex qua innocentia sua eorumque culpa re-
trahitur. Proinde satis longa præhabita concio-
ne hoc tandem Evangelio concludit. Eia Principes,
Sacerdotes, Doctores totaque Iudeorum syn-
agoga ad iudicium vos pronoco: videamus ve-
rius sit ei Ipa, quod mihi non credatis, parum est
hoc, insuper & me velitis intertere. Causam in-
dagamus primò an ex parte mea sit peccatum.
Quis ex vobis arguet me de peccato. Adstramus
hic omnes hic me ipsum offero & examini vestro
subijcio. Quis ex vobis me poterit convincere quod
in aliquid vobis debito, ratione ministerij, quod in
nie Iuse epi defuerim? Vobis prædicavi, docui
vos, vos iustitiam, & manifestis signis ea quæ pro-
positum confirmavi; an in ali, no corripendus sum?
Facet omnes velut convicti, nec aliquid habenti-
tes quod objiciat. Nunc igitur ait illis Saluator
voster, adsum ego, vestram convincens obstina-
tam rebellionem, rebellemque obstinationem.
Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi?
Quam rationem obtinuit, quod necum verbis
mei. nõ adhibeatis fidem, mea consteant mira-
cula, sed insuper & mihi mortem intenteris igno-
miniosam: satis superque arguet filios vos esse
Diaboli, atque ut sales, eadem cum illo habere
desideria, eademque mente flagitare ut mihi perse-
cutionem moueatis necemque inferatis homici-
dæ.

X.
Et etiam
tecum
Christia-
ne.

Eodem plane modo, o Christiane, te pronocat
in iudicium & primò seipsum examini subijcit,
ubi que ait. Eia videamus: quis ex vobis arguet me
de peccato? Iustitiam simul, videamus an dicere
possit aliquis quod ego in aliquo muneri meo
defuerim. Objice mihi, si quid aueris, in quo
Deus tibi non adfuerit in his, quæ tuæ compo-
sunt saluationi. Ipse te creauit, ipse animam tibi
inspirauit adeo nouilem, ut cum ipsi Angelis
de dignitate concenter, ad suam te traxit Ecceles-
iam, fidem tibi infudit: natum te in peccato per
sacrum mundauit: Baptismum, confirmationis te
confortauit Sacramento, tua te carne & sangui-
ne enutrit: tuas omnes curauit per penitentiam
Sacramentum infinitates, prædicationes tibi mi-
seri, qui te erudiant, Sacerdotes qui te cum Deo in-
gratiam reuocent, Confessarios qui te absoluant,
tuasque remittant peccata, hic tibi mensam præ-
parauit, eundemque proposuit cibum, quo ipse
iustentatur. Præstitit omnia abunde sic D. Paul.
cui subscribit D. Iacob Dat omnibus affluenter.
Considera vtrum aliquid noueris, quod tibi mi-
nimè præstiterit, celos suos, cum suis influentij
terram suam suis cum fructibus, fontes suos, cum
suis refectijs, Angelos suos tibi custodes, Sa-

1. Timot. 1.
6. 17.
D. Iaco. 1.
3.

cramenta sua quæ te sanctificent, sanguinem
suum quò abluaris, vitam suam, quæ reuocaturus,
vico tandem verbo seipsum tibi tradidit &
tradidit. Debit se ipsum pro nobis, & id ne vni-
co q. idem modo, sed quauis posses exoptare
se nascenti debet fore, cõa seens in eolum, se mo-
ritus in precium, se regnans dat in præmium. Dici-
to, an superfit aliquid, quod tibi liberalis non sit
elargitus, vel parcus retinuit. Omnia vestra
sunt: inquit Apost. Quidquid Deus possidet, offert
tibi, & donat, gratiam suam, gloriam suam, suam
redemptionem, sua Sacramenta, denique seipsum.
De peccato convincere illum non potes. Et si
defectus videatur aliquis, defectus est nimietas
tis, amoris inquam nimij. Propter nimiam chari-
tatem suam. Propter nimium suum sanguinem,
quandocumque vnicuique gutta satis superque suffi-
ceret. omnem tamen liberaliter effudit: Propter
nimia sacramenta, in hoc quòd ea in maiori
quam velis habeas abundantia. Quam præparata
tibi est sacrosancta Communio? Quam nimij
Confessarij? Quam magna inuis copia Prædi-
catorum? Itaque manifestè constat, quòd il-
lum tu nequaquam de defectu posses arguere.
Nunc ergo affligit ille de tuis te reprehendens
& convincens, ilque tantis ut nihil sit, in quo
te de peccato non redarguat, in cogitationibus
tuis: Caput enim hoc tuum erexit venenosa,
sordiumque sterquilinum, in quibus tua pepe-
tam occupatur imaginatio: In verbis tuis, vix
cum de ore tuo quidquam egreditur, præter
mendacia, detractiones, murmuraciones, in-
tamenta, blasphemias: In operibus tuis nocens
enim incumbis impudicitie, avaritie, cupiditati,
odio, similitati.

XI.
Christia-
ne Chris-
tus re-
darguit.

Quod mandatum tibi præcipitur: quod se-
plus non es prauaricatus? quos dies sine pec-
cato transigisti & ab omni Dei iniuria libe-
ros? Quid habes in te quod fons non sit cul-
parum, scelerumque scaturigo? Oculis huc
& illuc impudica conspicias illa quæ delidera-
re non licet, quos bene D. Petrus Apost. coguo-
minat oculos plenos adulterij: Aures apertas ha-
bes detractionibus, & infamationibus: manus ex-
tensas & paratas ad opera proximo tuo paratiosa
de quibus collicunt vates Evangelice: Manus Ista
vestra plena sunt sanguine. Pedes tibi prouunt
gestus inordinatos, quem idem Propheta vidit. Ista
est edes eorum ad malum currunt. Os tibi est sepul-
chrum execrandum, de quo non nisi profuit fœda
corruptio. Sic Psalmista Regius Sepulchrum patris
est guttur eorum. Corde tuo lasciuas mille, mil-
le machinatis traditiones: Ita ut ex omnibus
partibus

29
1. Petr. 2.
13.
1. Ista. 19. 7.
Ps. 5. 10.

patribus te possit de peccato reprehendere. Heu miserum te: & quid habes quod respondeas? Arguet te malitia tua (inquit Deus) & auersio facie tua inreprobabit te. Illa ipsa te peccata condemnabunt. Considera quid egerit, agatque Deus tecum: & crimina quae feceris, faciatque Deo. Ex his conuincetur & arguetur sicut illi ter infelices.

XII. O quam fructuosa foret illa consideratio, & quam uile uitae tuae seruitium, si primo oculis uis vitam Christi proposueris: pendens quid ille pro te fecerit, & uidentis quod uoluit nullum in eo respectu tui defectum inuenias: sed superabundantiam: & confestim ante oculos eius tuam exposueris, in qua sit nihil quod merito non sit arguendum, ut diximus. Ex illa peccatores iudicij condemnabit eorumque sic continet iniquitates, ut illi ipsi dicturi sint. *Iustitia es Domine & rectum iudicium tuum.* Ad hoc illo ueniet die ut fenerator de suis omnibus confundat iniquitatibus: sic Sanctissimo Enoch in ipsis mundi incunabulis uaticinante; ut confirmat S. S. Iudas Thaddaeus. *Eccc uenit Dominus in sanctis mellibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impii egerunt.* Quomodo illos illalque cognoscat? Dicit Ioann. hoc in sua declarauit Apocalyp. Dicens quod in uisione quadam huius quandam uidet figuram qualiter iudicium hoc sit peragendum. *Uidi muros magnos & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber aperitus est, qui est uita. Quis liber est iste uitae: cuius est ista uita: Illa est quam paulo ante Euangelista declarauerat.*

Est liber uita agni. Duo libri aperti sunt, liber uita agni, ut interrogentur peccatores. *Quis ex uobis arguet me de peccato?* Hic uitam meam considera, inspicere si quem in me defectum inuenieris: & liber uitae uestrae ut eo ipso uos redarguat uestraeque confundat iniquitates in eum commissas: in beneficiorum gratitudinem offensas obtulistis, & in redemptionis beneficij compensationem mille Deum ingrati flagitij irritastis. Sic patebit quam sint arguenda & confundenda & puniende impudicia, fraudes, rapinae, &c. Et implebitur illud psalterij: *Arguam te & statuam contra faciem tuam. De quo diebus egimus praeteritis.*

Arguet te malitia tua (inquit Deus) & auersio facie tua inreprobabit te. Illa ipsa te peccata condemnabunt. Considera quid egerit, agatque Deus tecum: & crimina quae feceris, faciatque Deo. Ex his conuincetur & arguetur sicut illi ter infelices.

Arguet te malitia tua (inquit Deus) & auersio facie tua inreprobabit te. Illa ipsa te peccata condemnabunt. Considera quid egerit, agatque Deus tecum: & crimina quae feceris, faciatque Deo. Ex his conuincetur & arguetur sicut illi ter infelices.

§. 9. Nos pariter Dominus instruit nostram praeuire mortem ad exemplum Ruth & formicae.

Insuper ut nos Dominus praemoneret quatenus uitae nostrae tempore exanimem insitiamus, ex diuino uoluit consilio suam prius excussioni supponere, antequam pro nobis Deo Patri holocaustum immolaretur. Nouerat celestis ille Doctor, quod tempore passionis suae omnia immutarentur, quodque inimici sui totum conarentur negotium uocum clamoribus impetrare, nullo concessio loco rationi, pluresque testes essent producturi & testimonia, quibus colorarent iniquitatem, quam in ipso occidendo perpetrabant. Nunc quando tempus est ut cum tranquillitate omnia consistant, illa confirmemus. Perpendit D. Augustinus, & D. Isidor. *Ser. 81. de statum Ioseph astutiam, Aduertebant execrandam fuisse prodicionem, quod fratrem suum uendidissent: quodque omnes tantam execrarentur in pietatem: conati sunt, persuadere se tantum non commisisse eum, nec fratrem sanguine fratrum pollutos, sed a seia pessima Ioseph esse deuotum: Dicemus, seia pessima deuotum eum. Ut stultitia autem hoc adstruerent credibile, tunicam istius dadi iuxta di sanguine contingerat, eamque paternis oculis huius spectaculum obtulerunt, quam ut piissimus conspexit senex, sic esse credidit.*

Hoc idem conati sunt Iudaei persuadere, & credibile proponere, quod illi ipsi Christum nequaquam interfecissent, sed seia pessima Romani impetj, quod Deus Danieli praeposuit in figura istius quarte bestiae terribilis atque horribilis: cui dentes erant ferrei, quibus omnia comminuebat. Ut autem hoc imponerent eum Iudaeo Praefecto tradiderunt Romani impetj Praefecto, ab eo postulantes: ut eum morti adiuuaret: & cum hoc in se sit quod asserentes illi, quod mortis reus esset, ex decreto legis suae, & Pilatus illis responderet, huius ergo hoc ita sit: *Accipite eum uos secundum legem uestram iudicate.* Responderunt tamen illi, ablit hoc: *Etenim nobis non licet interficere quorquam.* Verumtamen ait Icanes: *Dixerunt illi: non quod sic esse, sed ut sermo Iesu impleretur quem dixit, significans quia meritis esset mortuus.* Dixerat Christus, quod quamuis tradendus esset Principibus Iudaeorum in holocaustum a Gentilibus esset occidendus. *Tradent eum gentibus ad illudendum, flagellandum, & crucifigendum.* Quia hoc semper imponere studuerunt.

10

Ser. 81. de

statum Ioseph

astutiam, Aduertebant

execrandam fuisse

prodicionem, quod fratrem

suum uendidissent: quodque

omnes tantam execrarentur

in pietatem: conati sunt,

persuadere se tantum

non commisisse eum, nec

fratrem sanguine fratrum

pollutos, sed a seia pessima

Ioseph esse deuotum: Dicemus,

seia pessima deuotum eum.

Ut stultitia autem hoc

adstruerent credibile,

tunicam istius dadi iuxta

di sanguine contingerat,

eamque paternis oculis

huius spectaculum obtulerunt,

quam ut piissimus conspexit

senex, sic esse credidit.

Dan. 7. 7.

II

Iudaei se

de Christi

nece ex-

culant.

Ioann. 18.

31.

Ioan. 18. 23

Matt. 20.

19.

erunt quod ipsi Christum non occidissent: vide-
bant enim crimen hoc proditoris sic enorme,
ut licet tam peruersi essent, hoc sibi tamen im-
putari noluerunt: ut autem hæc ita se habere
cum illi crederent, tunicam vitæ illius sanctissi-
ma contingere & maculare laborarunt: illi pecca-
ta operaque peccatorum aspingendo, criminan-
tes quod seductor esset & mundi peruersus, at-
que pertinax auctoritati Cæsaris aduersarius.

Luc. 23. 1. Hunc inuenimus subvertentem gentem nostram, &
prohibentem tributa dari Cæsari. Imo etiam dum
vident à tanto scelere Pilatum Præsidentem abhor-
rere, quale fuit eum morte condemnare, quem
sciebat innocuum & innocentem, exclamauerunt
Ioa. 9. 12. Vnanimus: Si hunc dimittis non es amicus Cæsa-
ris: Omnis enim qui se Regem facit, contradicit
Cæsari.

III. Preuenerat Christi talia & alia ab ipsis hæc
hora proferenda testimonia: Quæ circa antequam
horam hanc ingreditur, sic cuncta disponit, ut
ex industria & quiete scriptum exoneret palam-
que fiat omnibus, quod peccator non sit, nullius
citius reus nec habeant, nec possint, aduersarij,
vel minimum in ipso peccatum arguere. Quia
in ea de causa passionis suæ tempore semper
taciturnus obmutuit: In primo tribunali cui vi-
ctus sistitur iam in orto captus summoq, obla-
tus Pontifici Capthæ plenoque concilio Princi-
pum ac Sacerdotum, quando processum illi
intentantes varios falsosque testis produxerunt
multa in eum proferentes, semper tacuit, quo-
eum summo Pontifex illum sic interrogat:

Mat. 26. 6. Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te scri-
Marc. 14. 36. ptantur? Quid ipse? Iesus autem tacebat, &
nihil respondit. Ilico mane altero ad secundum
trahitur tribunal & Pilati sistitur prætorio. Hic
iterum graua Christo obijciunt: quidam enim
eum insulamur ut blasphemum, & qui se
Deum, cum non esset, extolleret: Alij eum
populi accusant seductorem: Alij Cæsaris
inimicum arguunt, eiusque iuri derogantem:
Alij eum affectati regni damnant ut tyrannum.
De his à Pilato interrogatur: ait ille tacebat. A
Pilato ad Herodem trausmiserunt ut eius subdi-
tus, cum esset Galilæus, & hoc tertium est
tribunal: & quamvis narante Dino Luc. hi-
storiam mille proponerentur illi quæstiones &
starent Principes Sacerdotum & Scribæ constanter
accusantes eum: At ipse nihil illi respondit. Inde
ad Pilati reducit prætorium & hoc quartum
est tribunal: quem denuo coram illis examinatur
at Christus silentij constans, nihil respondit.
Multi concurrunt falsi testes multa Christo ob-

Luc. 23. 9. iicientes flagitia: sed nec idcirco pro se loqui-
tur. Ait illi Pilatus. Vide in quantum te accusant, *Marc. 14. 4.*
tam strictum tamen Saluator seruauit silentium,
ut de hoc non modice miraretur Pilatus. Ita ut
miraretur Prætor vehementer. Ne mixtis ó Pi-
lato: etenim ex ratione modo subicit, & in
omnibus nequidem verbum protulit tribunali-
bus: iam enim quod respondendum erat, tel-
pondit, & quod dicendum, dixit: nec non
tempelliuè magna sollicitudine seipsum exone-
rauit, quæ ad eum pertinebant, præparata,
nec non per illos ipsos suam testatam proba-
uit innocentiam: nihil habet modo quod di-
cat, vel quod ex proposito transmutet, facie
ad faciem suam studuit ratam facere puritatem,
& velut rem in iudicio confirmatam & ut iam
iudicatam, non necesse est illam denuo venti-
lari.

Optimum consilium, & quod tibi, & mihi, &
& omnibus qui viuimus, est expeditissimum,
tuam hic ratam certamque facere innocentiam. Prætor
atque ijs omnibus exonerat te ad te spectanti prætorie
bus, antequam mortis hora appropinquet dis-
ponere, tuaque omnia prudenter & tempelli-
uè præordinare: tunc etenim omnia suscipere de-
que conuertentur, & quisque quod sibi placet
sit, effutiet, & tibi proponet id quod sibi alijs-
que, non vero quod tibi, conducit, nec erit tem-
pus verificandis rebus tuis opportunum, mul-
tum enim ad hoc requiritur temporis: quan-
doquidem tunc nec attendere poteris, nec exci-
tatam adeo habere iudicium, prout rebus tanti
momenti conuenit esse necessarium. Tunc mul-
liet ingemiscit, filij lacrymantur, amici com-
mouentur, caput turtatur, memoria deficit, occurrenter
obscurant intellectus, sensus obtorpescunt, timore
quibus nec tuam potes clare videre conscien-
tiam, non tua cognoscere peccata, non tuis
intendere exortationibus, non tuis satisfacere
obligationibus, nil aliud erit agendum quam
cum mortis luctandum dolens. Ille tibi pro-
ponit ut hoc modo, alter ut alio disponas, &
quisque quod sibi proficiat, non tibi repræsen-
tat importunus. Hinc ut videmus ineptias,
quas viti committunt nostro euanium iudi-
cio, prudentissimi, quando vsque in horam
mortis suorum procastinant negotiorum dispo-
sitionem. Testamento condit hic, ut pro aiti-
ma sua Missæ celebrentur stantque orationum
suffragia pio coniugis vel filij sui discretionem,
quasi verò magis illi suo quam tuo intendent
beneficio, quasi verò illorum esset in eo tibi sub-
uenire diligenter, in quo tibi ipsi tu negligens
non

31
IV
V
Ob multa
tia impe-
dimenta.

non subuenisti. Alter precipit confusè vt fiant exonerationes cœnfilio Theologi, quasi verò sciret ille plura in factò ratum tuarum, quam ipse tu: alius, vt cito fiat talis & talis pro se exoneratio, quam tu ipse tot annorum curriculum non perfecisti, qui lucrum inde reportabas: & alteri elatus impingitur, quo milleis annis clausus in purgatorio detinearis, quinimo in inferno in sempiternum. Opportunè vitæ tuæ rationem instimas, tribunal ascende, & teipsum coram Deo, coram proximo, & coram teipso itatue redarguendum: à singulis inquirens: Qui ex vobis arguet me de peccato? Hoc nobis consilium Chritus per Euangeliâam Lucam suggestit verbis non minus obcuris, quam mysteriosis. Cum

VI. Vitæ tuæ tempel. ué subeas exament.

Luc. 12. 50. vadis enim aduersario tuo ad Principem, in via da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad Iudicem, & Iudex tradat te exactori, & exactor mitat te in carcerem, Deo tibi non carere inde, donec etiam nouissimum minutum reddas.

L. 7. 19. 6. 11. Luc. ad finem. Mat. 5.

D. Ambr. 76. 4.

Notat Diuus Ambrosius, quod quamuis verba hæc eadem sine eum illis quæ dixit apud Diuum Matthæ in sermone habito in monte. Ego confitens aduersario tuo cito dicitur in via ne, &c. Porro illa dixit in diuersis occasionibus: & illa magis extendit per Diuum Luc. quam extendit in Matthæo, quia per hunc tantummodo loquitur in casu reconciliationis viri eum inimico suo: verum apud Diuum Luc. ad omnes extendit peccatores, quos iustitit vt sollicitè ea quæ sunt animæ suæ componant, nec in vltimatis mortis horam differant agere presentiam. Ibi de concilianda pace dissidentium fratrum dicendum putauit, hic de potest. quæ & omnis emendatione delicti. Et liquet consistat: quia verba per D. Luc. prolata ipso Euang. testante eadem dixit in occasione, quâ datâ opera homines reprehendit, ee quo magna sedulitate laborent suis tempore peragere corporalia, nihil tamen minus sedulo curant: quàm ea quæ ad animam petiunt, agere tempelluè. Non differt Agricola in vet seminare, nec metere in hyemem, nec mercator in finem negotiâ differt mundanarum, nec litigans mediæ noctis expectat tenebras, vt iudicem accedat de causâ suæ æquitate eum plenus informaturus. Dolendum est, quod illi qui tam sedulo suo tempore temporalia procurant, animæ spiritualia in illam reiciant horam, quando ad illa peragenda, prout expedit, minus sunt idonei: Non sic, ait Dominus, non sic: sed attende, si quando cum aduersario tuo proficisceris ad tribunal coram Iudice, tempelluè labora,

dum cum illo graderis in via, illi consentire, atque satisfacere, nec non de eius liberare te querimons: si namque proteles, vt fiat hoc coram Iudice, vt certam tibi tuam persuade perditionem, & time damnationem. Cum vadis cum aduersario tuo ad Principem in via da operam liberari ab illo ait D. Luc. Ego confitens aduersario tuo cito dum es in via scribit D. Matth.

Quid ais Domine mîd vt conueniam cum aduersario meo, illique conscientiam, quod à me postulat dum sum cum eo in via: huius vitæ? Quis meus est aduersarius? Numquid diabolus? Aduersarius vester diabolus: ait Diuus Petrus. Ipse est quia ea de causâ ait Diuus Ioann. Vocatur Satan, id est aduersarius. An ergo mîd consentiendum est ijs omnibus, quæ postulat à me demon aduersarius? Quis meus est aduersarius & inimicus nisi mundus & caro? An agenda sunt mîd & concedenda, quæ requirunt? iam turbidit Apostolus inde mîd hi mortem obuenturam. Diuus Hieronymus multas Sanctorum & Doctorum profert opinioniones diuersa sententium, sed sequantur D. Athanas. & Diuum Augustinum. Tuus aduersarius (ait Diuus Athanas.) tuus est propria conscientia & synderehis rationis, quam Deus in te statuit, vt tibi semper contradicat, & in eo quod malè agis de te conquirit. Dicitur conscientia aduersarius: nam occulte in corde nos redarguit. Remorsus illo, quo cticiaris quonescumque malè aliquid moliris, quotiescumque mentis proponis, ædes inhonestæ frequentate mulxerulis, pauperem opprimere, iustitiam oppugnare, proximo detrahere, qui occulte in corde tuo te redarguit, de quo D. Paul. Cogitationibus accusantibus aut etiam de. Rô. 2. 1. fendentibus. Aduersarius tuus (sic Diuus Augustin.) lex est Dei, quam tibi prescripsit vt voluptati tuæ, tuoque contradicat appetitui. Aduersarius est hoc voluntati. Delicias quæris sensuales, & se tibi lex opponit diuina. Non machaberis: vincistam sedaris cholera nimis inflammatis, & tibi lex diuina contradicit. Ne irascaris fratri tuo sine causâ: Occide te tentas proximum, eiusque sanguin. insidiaris: repugnat tibi lex aduersaria: clamat: scriptum est. Ne occides. Parentes tuos tum spirituales, tum carnales honore debito non prosequeris: contradicit lex tibi aduersaria. An legem non audisti: Honora patrem tuum? festa Dei & Ecclesiæ prauaticator tuisque insudans negotijs non obferuas: an quietus maris & pacatus: numquid

VII.

Quis sit aduersarius tuus cum quo debes consentire. 1. Pet. 5. 8. Apoc. 12. 9

In cap. 5. Mat. 1. quæst. 62. Et ser. 1. de verb. Dom. Et l. 1. de fr. Dom. in mōie. 2. 0. Et quæst. nou. 7. D. Athan.

Rô. 2. 1. D. Auev. To. 10.

Ne occides. Parentes tuos tum spirituales, tum carnales honore debito non prosequeris: contradicit lex tibi aduersaria. An legem non audisti: Honora patrem tuum? festa Dei & Ecclesiæ prauaticator tuisque insudans negotijs non obferuas: an quietus maris & pacatus: numquid

qui acclamat tibi lex inimica: *Memento ut dixi Sabbati sanctifices.*

32 Hic tuus est aduersarius, & hoc nomine a D. Rom. 7. 23 Paul. inscribitur. *Vides aliam legem in membris meis repugnantem legi mentali.* Illa est spiritualis ego carnalis. *Lex quidem spiritualis est, ego autem carnalis sum.* Vallis nota est repugnantia, & contrarietas illa carnis ac spiritus de qua sic idem Apost. *Spiritus concupiscit aduersus carnem, & caro sibi inuicem aduersantur,* hic est aduersarius

Gal. 5. 17. *Lex diuina: O quam bonus aduersarius* (exclamat D. August.) *quam vilis aduersarius.* Non serm. 1. de *quirit nostram voluntatem, sed uoluntatem.* Cum verb. Dom. hoc socio itineris huius uite ad iudicem proficisceris. *Quid esse cogitas uivere? Proficisci donec, coram diuino appareas iudicio.* Hoc agendum tibi est hoc in itinere, cum illo consentire & conuenire eo modo quatenus nihil habeat tibi opponendum, iam autem uocauimus in iudicium legitimum ac ueridicam de uita ab eius polle facare ratificationem. *Ingrede te, o Christiane iudicium, & uita tue inquit serutinium. Quis ex uobis arguet me de peccato.*

VI. Et Dei mandata tibi sunt aduersarij

Quem interrogabo? A quo seiscitabor? *Sufficiat ne me amplius interrogem uel voluptatem meam, uel intellectum meum, uel meam opinionem? Nequaquam.* Te ipsum coram iudicio tuo sisse conscientia tua, uel lege diuina. *Eia igitur Dei precepta, quod ex uobis arguet me de peccato? Prodeant in ordine ad Deum haec mandata & ab ipsis inquit si quid in te habeant reprehendendum: si tanto te studio sedulum inueniant in diligendo Deum, in eius beneficia recognoscendo, in debitis illi propter gratias referendo, si aliquod in te arguere possit iuramentum indebitum, uel inanem diuini nominis usurpationem, uel iuramentum Dei, blasphemiam, & gratiarum eius uoluptationem, impietatum eius reiectionem, uel in obseruandis festis culpam negligentiam. Deinde eadem interroga precepta in ordine ad proximum, an contempere in te possint inobedientiam erga patres carnales, uel spirituales, an contempere de odio uel ira contra proximum, an confundere de lasciuia profanitate, accusare de iniuria contra proximum, &c. Hoc instituas examen coram his omnibus aduersarijs.*

Insuper ex his intelliges ait D. August. quod licet uideantur uerba Euangelistarum diuersa, sunt tamen eadem. D. Matth. ait: *Esto conscientiam aduersario tuo.* Et D. Luc. *Da operam liberari ab illo.* Quia ab illo non potes te expedire aduersario nisi illi consentias, neque ipsum illi subijcias. *Ambo Euangelista similiter hoc explican-*

D. Avg. Ro. 20.

nerunt. *Vnus dixit. Da operam in uia liberari ab illo: Alter dixit. Consentire illi non enim poteris liberari ab illo, nisi ei consentieris.* Et quando cito dum es in uia, inuicem dum uiuis, cito ne differtas in mane nec in eam horam, qua tibi, cum hoc aduersario coram iudice est comparandum, quae mortis est hora. Si namque in illam horam distuleris, actum est de te, uix tibi. Etenim aduersarius hic tibi fauentem habet iustitiam, cuius tunc temporis egre poteris per omnia satis facere. Si cur alibi diximus.

O quam uile foret hoc exercitium (teste D. Chryl.) si cunctis uite tue diebus, quos tibi singulis securos arbitaris, tribunal hoc ascenderes, hoc diebus examen institueres, praesidente huic iudicio uel hoc est iudex ipso intellectu, qui ab omnibus tuis sensibus & potentijs strictam exigit rationem, ab facientibus oculis, ore, manibus, pedibus, memoria, uel uoluntate passibus, exercitijs, negotijs, actionibus distulit. hoc erat quod iudicium & adeo proficium Davidis exercitium. *Et multatus sum nocte cum corde meo. & exercebam in scopis spiritum meum.* Ad noctis tenebras meditationi uocabam, & intus in corde meo praxiorum ascendebam inuestigans totius diei gestus meos, & per penitentiam scopas quosdam malefactum iuncti, diligenter ei errabam & probenactis gratias Deo referebam ineffabiles.

utinam diuina plaecat maiestati, uel sanctissimam & notissimam imitaretis multarem Ruth. 2. 17 Ruth. ex cu u semine Christus descendit ciuitate que mater inuoluta: de qua nobis sacra littere referunt quod toto die spicas in agro colligeret, quas in manipulos redigens denumque referens circa uentris tenebras stabello excutiebat. d. uideamus quid mihi ex hodierno meo labore te tibi proueniat. Omnia iam excussi: quid mihi ex hoc labore meo conuulsi? Quid tunc, & quid palea. Singulis diebus occidente sole, uel ad terminum hebdomadae, uel saltem ad finem cuiusque mensis inquirere diligenter, & sedulo examina, quid spicas colligendo, conquiescit, quae bona quos honores, quas in republica praetegit hae stabello excute, uide, quid tibi tritici ad aeternitatis alimentum super sit, uel quid paleae ad ignis inferni incendio combutendum, uel in purgatorio purificandum, si primo tibi prouidus non conuulseris.

Quam elegans haec est illa Spiritus S. sententia ante iudicium para sustinam tibi. Nonnulli hanc de praeventione interpretantur, qua prudentes sibi prospiciunt rationem reddituri: primo namque

Hom. 83, §. 24. IX. Ho. 49. ad Ho. 76. 7.

X. Ruth. 2. 17

Eccle. 18.

namque se apprimè præparant, vt eam propo-
nant exactissimam. Commentata est tibi à Rege
quædam administratio vel minus Reipublica:
reddenda tibi ratio est cum solutione & ea re-
solutione quam nisi exactam reddiderit, pericu-
lum incurras capitis manifestum: quis mihi vi-
rum dederit, qui antequam accedat, non se re-
colligat statum suum consideret, & omnes par-
tes ferio ac sigillatim examinet? Verum loquitur
Salomon de iudicio Dei: Creant te, Deus suum
economum, corpus tibi tradidit, animam, intel-
lectum, sensus facultates, filios, familiam, digni-
tatem, statum. De his omnibus reddenda tibi
est ratio vsque ad vnicum verbum otiosum. An
verò aquum non est vt antequam in illas inci-
das angustias, modo cum tibi bene compos es,
& sanitatis integritate, nec non dare potes singu-
rum rationem eorumque defectus agnoscere,
illa perpendas & ritè disponas?

33 Extollit sapiens Salomon quatuor animalcu-
la quæ cæteris sunt abiectiora & viliora, & nihilo-
minus, inquit ille, sunt sapientiora sapientibus:
XII. Quatuor sunt minima terre & ipsa sunt sapien-
tiora sapientibus. Quodnam est primum? Formica
Formicæ sapientia sequela. *Formicæ*
Populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi.
Quam iucundum est spectaculum videre in Au-
gusto vel aestate formicas quàm sedulo sibi
grana colligant in anni alimentum? in
quo consistit illa prudentia? non solum in hoc,
quæ quidem magna est, quòd tempore abun-
dantiæ congregent in tempus sterilitatis, ne &
ipse hoc patiantur, quod Egyptij, qui messis
tempore copiosissimæ sedes nihil sibi congrega-
uerant, sed fame postmodum laborauerunt
extrema ob tritici inopiam? sed in eo quòd for-
micæ naturali ducta ratione suam agnoscent
infirmam? Qua de causa dicuntur *Populus*
infirmus. Non enim similes sunt passeribus, qui
quolibet per aëra feruntur volatiles, nec similes
feris agilibus, quibus si in regione hac ali-
mentum defuerit ad aliam transeunt: sed quòd
viribus adeo sunt imbecilles, vt ad vnum aquæ
confluxum demergantur, & vento fortiori, imo
etiam tenuiori quaquauersum agententur, & si in
aestate tempore opportuno nihil congregent, fir-
ruente hyeme aquæ inundabunt, ingruent ven-
ti, nives, pruinae, ita vt suis se non possint adiu-
uare pediculis, & miseræ necesse esse, vt inter-
eant. Hæc est illa præclara sapientia, vt in ea
cæteris sapientioribus palmam eripiant. Quot
vt sapientes reputauimus, qui hoc non agunt
nec formicæ imitantur? In hoc vult sapiens, vt
formicarum prouidam imiteris prudentiam:
Hisro. Bapt. de Lanuz. Tom. III.

Vale piger ad formicam, parat in aestate cibum sibi,
& congregat in messe quod comedat.

Affiduas habuit Diu. Augustinus cum Mani-
cheis hæreticis contentiones & hoc inter alia, Quomo-
dum illi obiecerant, quòd mirum ipse consulebat do prou-
tâ vero Deo non posse procedere: hic etenim au-
dendum mundum veniens hoc nobis potius consilium sit in cra-
dedit, ne solliciti simus in crastinum: Nolite cogi-
tare de crastino. Per quod in nobis damnatur
formicæ sollicitudo. Sollicita est & anxia (di-
cebant illi) formica, quæ alteram non habet,
quam speret, vitam nisi hanc præsentem. Nos
autem, qui spe vite alimur æternæ, hanc de tem-
poralibus non decet habere sollicitudinem. Res-
pondet D. Augustinus. Qui hoc sibi obiecerat, quòd
nec Salomon nos ad formicam remittens vt ex illa
magistra prudentiam disceremus, hoc principaliter
intendit, vt illam haberemus in prouidendo: quatenus
certiorem reddemus vitam hanc temporalem, & miserabilem,
sed hoc præterdit, vt illam habeamus, vt æternam
nobis vitam confirmaremus, illudque pro ea ageremus,
quod formica ad vitam huius temporalis agit
conservationem: eius prudentiam quatuor
quædamque imitatus sapientiam. Heu amici peribunt
mei, quàm modicæ sunt vires vestre, quàm estis
clumbi, de quit us tenus quàm de formicis licet enun-
tiare: *Populus infirmus*. Cavete vobis ne irruente
infirmis hyeme mortisque tempore hæc cuncta
deficiant ne actuans febris caput perturbet,
ne cholera non tolerans vos premat angustijs,
paralytis sensuum impediat officia, vel lethargiæ
morbus otium auferat usum rationis, dolor ob-
fuscet intellectum, & agnitudinis molestia lecto te
detineat immobilem.

Eia igitur studete modo colligere quæ vobis
tunc erunt necessaria ita nunc, dum valetudine
gaudetis prospera, frequentanda sunt eunia,
illuminae pauciter: ita nunc dum tibi aper-
tus est intellectus, & excitatus, tue dis-
turbent actiones, num fortitan aliquem oppres-
sionem in bonis vel in honore: modo dum perspicis
& paulatim potes animæ tuæ vacare rationibus,
hoc agito & huic adlabora: *Quidamque*
Eccl. 9. 10. *facere potest manus tua, instanter aperare: quia nec*
opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt
apud inferos, quo tu properas? Sic te monet in-
quit spiritus sanctus Quia & ventura motus
D. Grego. (sic D. Gregorius) *tempus ignoramus, & post*
Hi. m. 3. *mortem operari non possumus, superest vt ante in*
Euang. *mortem tempora indulta rapiamus. Sic enim sic*
mori ipsa cum venerit, vincetur, si priusquam ve-
niat,

Historiam Deorum, quam tamen non licebat inscribere Flores Sanctorum. Non sancti erant, sed adeo nequam, ut sicut nobis utilis est historia Sanctorum, in quantum nos mouet ad eorum sectanda vestigia; sic & illa perniciosa fuit in quantum eorum vita iniquitatibus, impudicijs, homicidijs & proditiombus ita plena redundabat, ut ipse auctor supponat se omnia non audere scribere, quia de ipsis fama vulgauerat: ne ex hoc vitioris haberentur, & essent populo scandalum: quidam enim eorum omni scelorum genere conspurcati erant detestabiles. Iupiter Iulianus audiebat & inhonestus, earum omnium violator puellam impudens, quas mundus celebrabat ut ipse iustissimas. Mars adulter, & factor discordiarum: Saturnus filiorum suorum homicida: Venus cuius adulteria numerum capitum sui crinium eminebant: sic ut ipse Marcus Varro concesserit quod tales Deos, eorumque scelera hominibus depicta proponere, damnum adferret ineffabile.

habeat. Dicit ei Angelus viden' hanc civitatem? hoc scito. Non intrabit in eam aliquod coinquatum, aut abominationem faciens. Foris canes, & venefici, & impudici & homicida & idolis seruientes, & omnis qui amat & facit mendacium. Apoc. 21. Apoc. 21. Apoc. 19. Apoc. 9. Epist. 5. 7.

Sic Deo eidem Apostolo, quondam ostendens quales essent huius ciuitatis oppidani; ait ipse, quod eisdem viderit Amicos stolis albis nive candidioribus. Ne tibi persuaseris, hoc mirare te posse sordidissime sensualis nec tu pauperum linguifuga, nec tu dignitatum ardello, nec tu pecuniarum sitientissime, nec tu sacrilege perpetuator, nec tu luxuriose adulter, nec tu fraudulente fornerator: hoc etenim est inquit Apost. Paulus) vt primum statuendum fundamentum: Hoc primum intelligenter quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Vt nos sanctos faceret hanc Ecclesia lux fundauit Republicam: quamuis autem plures sint in ea peccatores, illis tamen, vt sancti sint, necessaria subministrat.

Licet nobis essent (ex mente Diui Gregorij) quod de illo pronuntiauit doctissimus ille vir. Eius amicus Iob integerrimus: Ecce Deus exorsus, in fortitudine sua, & nullus ei similis in legibatoribus. Multos Principe & Philosophos inuenimus Republice influentes, illi tradens instituta. Mercurius Trismegistus fundauit Aegyptios: Peroneus Græcos, Licurgus Lacedemonios & Ion Athenenses: Numa Pompilius Romanos & plures alij, quos recelet D. Isidorus. ceterum reminent inuenies, qui cogitant fundare Republicam, vel statuta præscribere, vt sanctos recideret in ea commorantes: quosdam lego instituisse congregationes in quibus homines euaderent viri doctissimi: alios quatenus sanitate gauderent assidua: alios vt dexteritate valeret armorum: alios quatenus influerentur eceremonie & sacrificia quibus I seudo deos terræ veneretur: alios quatenus crues in pace & quiete in mundo viverent: verum tamen vt potulum efficeret sanctum, mundum, & impollutum (præter Christum) scio neminem. Edificatores quidem legimus ciuitatum vt regni sui limites longius extenderent, qualis scribitur fuisse Pharaon hic enim extruxit Phiton & Ramassen: vel vt illud præmunit, sicut Nabuchodonosor ciuitatem reparauit Babylonie in robore regni. Porro præcisè, vt essent sancti vnicuique legitur Christus: eo namque sine suam ædificauit Ecclesiam, fundauitque regnum: vt effemus san-

Lib. 27. Mor. 1. 1. Iob 36. 22. Lib. 27. Mor. 1. 1. Iob 36. 22. VI. Multi varijs finibus crexerunt Respublicas. L. Etij. molog. c. 1.

VII. Solus Christus vt essent sancti. Dan. 4. 27. Cccc 2

IV. Deorum detestanda crimina.

Sap. 14. 12.

D. GREG. NAZ.

V. 33. Aduenit Dei Filius & hoc illi in votis est, vt homines ad cælum ducat, faciatque Patris sui heredes regnorum legitimos. Quæ est via co tendens? Sanctitas vitæque puritas. Sustulit Angelus Domini Dicum Ioann. Euangel. stam in montem excelsum, vt cælestem illi spectandam præberet ciuitatem: Videt illam adeo pulchram, adeo pretiosam, adeo splendidam, vt iupefactus

Et immaculati coram eo in charitate. Quamvis autem, ut quis sit Ecclesie militans in eumbrum, sufficiat fides, que vinculum quoddam est, quo fideles vivimus: verum ut membrum sit triumphantis, vita requiritur immaculata.

Ad hoc quid non fecit? eo sine laboravit, sudavit, vigilavit, passus est: Eo sine sanguinem suum effudit, vitam suam animam, & tandem seipsum in mortem dedit ignominiosam. Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate & mundare sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Sic scribit Apostolus, Tito discipulo suo, illique precipit ut hæc proponat, & prædicet, & pro themate sumat eorum que docenda sunt, ut fideles exhortetur: quatenus bonorum operum sint sectatores: Hæc loquere & exhortare. Si nosse desideres quid præcenderit dum sanguinem suum profudit purissimum, scias fuisse ut exhiberet: Ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam.

Mt. 2. 14

Ephes. 5. 27.

Zach. 13. 1

Ho. 13. in

varios lo-

cos Matt.

Isai. 1. 26.

VIII.

Ecclesia

dicitur

ciuitas:

iustitiae.

Ps. 14. 4.

Reliquas gentes dixisti, tanquam nihilum & tanquam salivam. Est autem in hoc adeo singularis ipse, ut amicum sibi familiarissimum, quamprimum in peccatum labitur, à se procius expellat: his minis Regem petterruit Iecobiam: Vno ego: quia si fuerit Iecobiam annulus in manu Hier. 22. dextera mea, inde euellam eum.

Eo igitur animo suam fundavit Ecclesiam, IX. ut omnes in ea essent immaculati: hoc reg. Eo animo est salutis, de quo Zacharias Pa. cr. Diui fundata Ioannis Baptistae quod erexit in mundo nobis est, ut omnibus ad salutem: Eraxi cornu salutis nobis, mus san. Gre. ut seruamus illi in sanctitate & iustitia co. ti. ram ipso omnibus diebus nostris. Vnitatum etenim Luc. 1. 69. est in sacra pagina significati regnum nomine cornu multis de causis: quas consulo præterimus & sub hoc simbolo Danieli omnia mundi Dan. 7. regna representabantur in eum finem reliquit. In Ecclesia, tot tamque caelestia Sacramenta. Ad in ca. hoc intrantes nos in Ecclesiam lauat in Baptif. Luc. 22. mate: ad hoc penitentiam instituit, tot Sacerdotes & Prælatos, ut vita simus purissimi, sicut igitur diabolus, ut homines redderet peccatores, illis præfecit eos quos omnibus constabat enormium sentiam esse flagitiorum: sic Christus, ut nos redderet immaculatos, seipsum offert, qui Deus noster est sic ab omni peccato immunem ut de ea velit fieri verificationem dicendo: Quis ex vobis arguet me de peccato? Videtur enim spectare, quod doctissimus Eliu postquam dixerat neminem, illi in legislatoribus esse comparandum, subiungit: Quis poterit seruari vita eius? Aut quis poterit ei dicere, Operatus es iniquitatem? Vita legislatoris oportebat, ut exemplar esset, quo sancti redderemur. Quis poterit, illam perierit tando defectum in ea reperire: illam probe considera, recognosce, periclitare? Quis ex vobis arguet me de peccato? Vitam meam, Christiani mei pendente, videte an ex me vindictam, impudiciam, odiumque didicistis? concinne hic quadrat quod ipse nobis dicit, Venite post me, &c.

Iob 39. 23

8. 11. Quis

§. II. Quis ex vobis, &c. Licet illi de Christo mala dicerent non tamen illum potuerunt arguere, non convincere: parum namque refert illud sine hoc.

36
I. **N**Orandem verbum illud: Arguet. Quis ex vobis arguet me de peccato? Arguere in sacris litteris significat convincere ut ex-
I. Quid significet ponit Divus Thom. sic dixit Patriarcha Eno. h. ut refert Divus Iudas Thaddaeus quod Deus venturus sit in iudicium: Arguere omnes inopios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impi-
D. 140. egerunt. Hoc est, ut illos de suis conuincat: ini-
2. 2. q. 4. 2. quitatibus, Christus non ait, quis ex vobis, dicet
1. Iud. v. 13. de me, quod peccatum habeam: sciebat enim quod omnes illi hoc de illo spargere. Appri-
me nouerat ordinariam illis hanc esse de ipso confabulationem: inuicator est, necromanticus, homo vorax, potator vini, seductor plebis, Ca-
sari rebellis, Sabbathorum transgressor, quae ma-
ledictio non denigrat, quem conuictis non veli-
cat contumeliosus, Publicanorum amicus, dia-
bolo confederatus. Porro pariter & hoc scie-
bat, quod nullus illum poterat conuincere nec
ea, quae dicebat confirmare. Huic particulariter
diuina studuit sapientia, ut nunquam illi forma-
re potuerint argumentum, nec quidem verissimi-
le Christi impugnantiam, nec quidem verissimi-
mum suum tempore passionis: quando illis Dominus &
diabolus potestatem concesserat in eum agendi
quidlibet, dicendo: *Hae est hora vestra & potestas
tenebrarum.* Faciant, comprehendant, flagellent,
spinis coronent, in cruce suspendant, occidant;
verum nullum faciant argumentum quo nec
quidem apparenter, de peccato me conuincant.
Hoc singulari consilio notant Evangelista, di-
centes: plures contra Dominum testes insurre-
xerunt sed eorum nullum potuisse, ne quidem ve-
rissimiliter eum conuincere. *Multi testimonium
falsum dicebant & conuenientia testimonia non
erant. Nouissime autem reuerunt duo falsi testes,
optimè instructi qui videbantur illum iuxta le-
gis decretum velle conuincere, quae sic statuit:
Deut. 19. In ore duorum vel trium testium stabit omne ver-
bum. Nihilominus examinati illi in concilio,
ipsimet licet eius inimici, & qui testes illos esse
rebat, cognouerunt quod inter se minimè con-
uenirent, nec obiectum probarent: quocirca di-
miserunt illos: Et non erat conueniens eorum testi-
monium. Laborarunt impij illi, gigantesque su-
perbissimi turrim Babel contra Deum extolle-*

re: quo sine multi eorum contenerunt, operique dederunt principium: Intuetur illos Deus aitque: III. An ergo turrim illi satagunt, contra me & c. Iudaei caue: O quam insulsum stratagem! Qua ratione copias propositum eorum dissoluemus? Confundamus tur linguas eorum, ut nec duo sibi conueniant, nec quilibet alter alteri respondeat. *Confundamus ibi linguas turris Babel.*
Conati sunt illi turrim extruere mendacii in Gen. 11. 7. prauidicium Christi, accusantes eum quod peccator esset, blasphemus, seductor, & c. omniaque homo vorax & c. Proinde mortis reus: lum concupiscant concilium, & ea intentione innumeris constant munitos mendacii testes inquam falso loquos. *Multi falsi testes accesserunt, sed illos Deus non patitur etiam mendacium profertentes & testes periueros, ut in vtraque conueniant lingua, aut testimonium dicant consonum: sed ut ita patenter constet amborum discrepantia, ut nec duo sibi conueniant & confirmationem faciant apparentem. Et conuenientia non erant testimonia.*

Itaque parum refert ad casum, utrum hoc aut illud Christo obijciant, si illum de obiectis non possint conuincere: nam nihil refert quod hic maledica vel ille verbus in tu obijci iniuriam, si te non damnat possit ex veritate conuincere. De quo non detrahit scorta, quem maledictus non denigrat, quae conuictis non vellicat contumeliosus, cui flagitium non oblatrat: Nec stellam in caelo, nec hominem praeterit in terra, quibus non loquax obgannat quos non temerarius condemnet. *Posuerunt in caelum os suum, & lingua eorum transiit in terra. Nullum omittit sanctum, sed nec ipsi Deo parat. Et male locuti sunt de Deo. Illud ipsum considera: de quo non loqueris? Quis linguam tuam euadit immunitis? Nec clericus, nec fraterculus nec iudex, nec puella, nec coniugata, quos non pertrahis. Eleganter descripsit David alterius linguam peccatoris mali: & supra modum efficacissimam. *Potens es in iniquitate, tota die in iustitiam cogi, aut lingua tua sicut uouacula acti-
ta fecisti dolorem.**

Neuacula limata, quae tibi habebam alius detra- dit, & nec canum eundem capillum, aut nigrum praeterit, quem in vineo tactu excipit. Hoc parum refert, sed cave tibi ne quod tibi impo- nitur ex rancore conueniat, ne te de aliquo conuincant, arguant de peccato: sed ne in prudenti tua cautione praetereas animum, ut quae minima libere occidat, tua possint te conuincere vel de malo facto, vel de mali appa- rentia.

II. Multa de Chusto dicebantur sed non probabantur.

Marc. 14. 57.

Deut. 19. 15.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lib. 13. Narrat Ammianus Marcellinus de quodam
 V. accusato coram Imperatore Iuliano multis gra-
 Non sicut ac-
 cufare. Hiftoria. uisibusque de causis, illo autem omnia negante,
 pars contraria bile commota grauer sic Cæsa-
 rem alloquitur. Cæsar inimicissime, quis in mun-
 do habebitur culpabilis, si negare sufficiat? Res-
 ponder alter. Et quis innocens esse poterit, si accu-
 sare sufficiat? Si dicere sufficiat, nec Deus ipse in
 cælo innocens erit, cum non desit qui Deum
 accuset. Magnas habuit Deus vires, quibus suos
 profernat inimicos: Non solum enim tonitru
 concitavit, sed etiam fulgura misit ardentissima.

Ps. 17. 14. Intonuit de cælo Dominus & Altissimus dedit vo-
 cem suam. Grando & carbonis ignis.

VII. Quando nubes terrenis plena vaporibus hor-
 rendis insonat fragoribus nō parum commoue-
 ris, imo etiam te signo crucis obarmas. Verum si
 non nisi tonitru sit, transeat non enim tibi noc-
 bit sicut nec grando, quem tibi alter adiciit, nisi
 in pilam solidetur: in fumum etenim euanesceat,
 quem ventus in aera dispergit. Quando simul
 cum tonitru spiculum apparet ignitum, ipsum
 est, quod turres dilacerat funditque fortiffimas.

VIII. Si quando quispiam velut nubes passiones into-
 nat, honori tuo derogando, tibi que obgrauien-
 do nullo alio quam malitiæ suæ nisius funda-
 mento, te modicè turbat & commouet, sed flocci
 faciendum ne timeris, tuum interroga cor:
 an securum sit, an ratio sit aliqua, saltem appa-
 rens tibi tale quid obijciendi, an realiter dederis
 occasionem, vel malè agendo, vel tua inmisere-
 rione. Inquire num talis sis, qualem te dicunt, an
 ansam præbeas, vt dicatur vel malum de te cre-
 datur, vel de tua familiaritatis nimis conversatione:
 nec tu pauperum sanguisuga, nec tu dignitatum
 ardello, nec tu pecuniarum sitientissime, nec tu
 sacrilege peritator: nam in hoc casu vel de
 malo, vel parua prudentia conuinceris. Si nihil
 sit horum, fumum hunc veritas in aera disipa-
 bit.

IX. Quædam commota fuerat seditio religioso
 contentus S. Angustini omnes aditum inquit
 Consiliū D. Angu- tantur. Ratione huius præclara producit Diuus
 Angustini argumenta sed vnum excellentius. Quid
 turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda
 vestra filij mei desideratissimi, quod vos calum-
 niantur, dicantque quod nedum probare non
 possunt, sed nec subest ratio dicendi, nec illi præ-
 buistis occasionem? Deum audite per Prophetam
 suum vos monentem, vt hoc in casu velut iumentum
 illud impauidi pertimescat. Audite me qui scia-
 tis iudicium patris mei lex mea in corde eorum.
 Vos prudentes, vos sapientes, vos in conscientia

vestra tutissimi. Opprobria hominum nolite metue-
 re, & detractione eorum ne superemini, nec quod
 vos spernant, magni dixerunt: sicut enim vestimen-
 tum, ita per tempus absumuntur, & sicut lana à ii-
 nea comeduntur: vestimenta autem mea in aeternam
 manent. Sic legit hæc verba D. Augustini, quibus de-
 trahentium nolite metuere, solis intentes men-
 dacijs: non enim esse habent, non vires, nec po-
 terunt ædificium quod constet firmum ædificare.
 Quis effrenis refraxerit linguam? hoc sarage ne
 radius seu solme sit rationis efficax & veritatis:
 Cætera enim velut tonitru sine damno euanes-
 cent. Hoc opinor dixisse spiritum sanctum, qui
 postquam diuinis quibusdã sententijs expulsi,
 quam pernitiosa sit mala lingua, cuius damnum
 peius est, quod agit quam ipsa mors, & quod
 dolore ingerat ipsis serpentibus magis mortife-
 rum; tandem sic addit: Obtimebit vias iustorum,
 & in flamma sua non comburet iustos. Qui X.
 salinquent Deum, incident in illam, & exardabit
 in illis. & non extinguetur. Obtimebit de malis nō bonis
 mala lingua victoriam. Hoc etenim est ob in-
 malestia bit vias iustorum, flamma eius non combaret nocet
 iustos. pascetur, & ardebit in peccatoribus. Allu-
 dit ad ignem fornacis B. bylonicæ, qui, vt videba-
 tur, potens erat ad ipsum fundendum metallum:
 Porro licet flammis suis circumquaque iuvenes
 cingeret sanctissimos, nihilominus per illos am-
 bulabant illæsi, eo quod ros quidã cælestis illos
 protegeret: vnde prodierunt ira immunes & in-
 tegri, vt nec capillus quidem vllum passus fuerit
 damnium, & ipse Rex, qui illos fornacis iniecerat
 eorum predicatit præco celsi iudicem, ve-
 rum ita efficaciter ipsos Chaldaeos apprehendit
 ignis vt combusti in cinerem sint redacti: cæle-
 sti nãque rore carebant, quo defendi potuissent.
 Habeto tu cælestem ex parte tua rorem, nempe
 veritatem, & sanctitatem: Quantumuis mala lin-
 gua flamma sit adeo vorax, velut flammæ tanta i-
 sic enim eam deseribit D. Iac. Lingua ignis est, Iac. 3. 6.
 & c. Inflammat rotam nauis nostræ, inflammata
 à Gehenna) tibi nequaquam nocet: iã enim
 dixit tibi David. Secuto circumdabit te veritas eius. Psa. 90. 5.
 Et quamuis te circummeant illæ testium flam-
 mæ, te calumniantium, tandem ita mundus eva-
 des, & ab omni læsione saluus: vt totus te mun-
 dus sit laudaturus.

Cave tibi, ne malus sis, quales erant Chaldaei,
 inimici Dei nã si talis fueris, propria es materia,
 quã lingua eõprehendat, de quo male loquitur.
 Vide te apprehendet sic vt in cineres redigat. XI.
 totumque consumat. Exardabit in illis & non ex-
 tinguetur. Si ignis scintilla in puluerem incidat do-
 tormenta.

temerarium, qui capiendū igni aptus sit eius ardor illum apprehendit accessit, & consumit: Porro si in fontem ceciderit pellucidum, ilico virtus eius & ardor deperit atque praefatus extinguitur, Christo non nocent maledicæ Pharisæorum linguæ: cum enim nullum esset in eo peccatum, illum non poterant de peccato convincere. Dixerat illis, quod filij essent diaboli, & eorum hæc essent desideria perficiendi ea quæ diabolus illis suggererat: Sparsit illi de Christo, quod seduciosus esset & peccator, populumque deciperet: Quibus Christus: Eio agite non solum audiat tonitru, non satis sit accusare; ad rationem procedamus. Vos proditores tubibus comparo, quæ tonatis, tubique derogatis, & quæ eumque vobis in buccam vehunt, vestra in me effudit iniquitas: videamus an vel vestigium vllum sit rationis, quod convincat. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Nullum vos habetis contra me verum ego in vos p. otuco: nam in tono, & tonitrua mea radiis ac luce locantur: hoc quod dixit Habacuc iuxta lectionem, quam sequitur D. Gregor. *Sagitta tua in luce.* Hoc quod dico luce illustratur rationi, vobisque clare probauro, filios omnes vos esse diaboli. De hoc Pharisæos Christus hoc in Evangelio conuincit, vt modo dicendum.

§. 12. *Supponit Christus quod dicat veritatem tam ex eo, quod ante probauerat quam ex eo quod sequitur ex illo quod modo confirmat.*

I. *S* I veritatem dico vobis, quare non creditis *mihi.* Ostendit illis Christus quod magno crimine rei tenerentur q. d. intremus in iudicium, si quando per mundum clarissimi lucis solis radij dispersi respicent vos tamen illos minime videatis: indubium est, defectum hic reperi, sed hic nequaquam in hoc est: Illa etenim iurissima est, nullaque in ea defectum potest inuenire vestris igitur oculis est imputandus. Hoc argumentum firmat Spiritus Sanctus in eo quod continet *Aegypti*: Tota terra purissima solis luce perfundeatur, & si illam non videbant *Aegyptij* igitur in oculis eorum obcuritas erat & tenebræ & nequaquam in luce: *Omnis orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & c.* Solis autem illis superposita erat gravis nox. Sol sum ego: radios etenim lucis ac eo claros enibro, vt etiam illi qui sine oculis nati sunt, illos videant. Tanta est eorum puritas, vt nec atomum

proferte possitis, quo vel maculentur vel oblectentur, & cum vos tales sitis, illos minime videtis. igitur in vobis defectus est, vestraque hoc culpa adscribendum.

Vetum, Domine mi salua reuerentia, non illos ex ratione redarguis: tibi namque obiciunt suppositum tuum esse probandum, ne pe quod si ponat illos doceas veritatem. Hoc enim frequentis in ore habent, quod nedum non dicas veritatem, sed te accusant vt impostore, & turbæ seductorem, sic multos audio conquerentes. *Sed ut turbas.* Et quando postmodum Pilato libellum obtulerunt supplicem hoc te nomine compellat. *Sed ut ille.* Quid hic D. Augu. *Hoc appellatur nomine Dominus Iesus ad solatium seruorum suorum, quando dicitur sanctores.* Si hoc tibi exprobrant, hoc quod principaliter videtur à te esse probandum est, quod veritatem dicas, & hoc non confirmas, sed supponis: *Si veritatem dico vobis & hæc tibi negant suppositionem.* Ad hoc primo respondetur: quod iam Christus Dominus hoc illis saepe testatus fuerat in variis cum illis occasionibus: vnde sciebat, quod suppositum illud nequaquam illi negarent, sicut nec illi negarent.

Aliquoties illum, conuenerunt disputandi gratia, eiusque euerendi doctrinam & semper turbore confusi discesserunt. Quando in Synagoga in eum Princeps Synagoga, totaque Doctorum mala colluies, vt cum eo disputarent & probare conati sunt opus illud, vt pote in die festo esse illicitum Dominus autem ita cunctos euidenter conuincit, vt erratici abierint conuisione non minima perierunt, in totius populi Synagoga, qui voce elata opera eius verbaque declamauit: *Erubescerant omnes aduersarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuersis, quo gloriæ fiebant ab eo.* Dum alias in templo decet, omnes in eum insurgunt Principes Sacerdotum, totaque Doctorum vniuersitas, quibus se comites adiungebant seniores populi. Et hoc quod noster textus habet: *Conuenerunt Græci legit: Adorti sunt: omnes illum aggrediuntur infirmi & auctoritate pollentes, & Christus solus ac pauper adstabat, eum igitur & redarguunt studentique probare non benefactum, quod ipse factabat sed ad vnum verbum, quod illis proposuit, obmutuerunt omnes: nesciū qua parte tuti euaderent.*

Vt vident quod eum nequeant aperto Marte superare, traditiones moliti sunt, & technas, more vulpium; quocirca Principes Pharisæorum ad illum

I I.

Christus

supponit

vt verum

quod ve-

ritatem

dixerit.

Ion. 7. 12.

Matth. 27

63.

In Ps. 63.

III.

Quia se-

pe, sed

ultra,

conati

sunt eius

refellere

doctrinam.

illum miserunt quosdam adiunctis Herodianis, ut eum caperent in verbo, & dolosa irretirent interrogazione: An licitum esset illis, qui Dei populus erant liberrimus, terreno subiacere Cæsari, soluendo vectigal: hic laqueus est inenitabilis, aiebāt illi, in quamcumque se veræ partem, in illum incidet: vel Cæsarem offendet, si partem propugnet negativam, vel populum, si affirmativam: doctrina autem, qua respondit illis, adeo fuit excellens, ut nihil opponere potnerint & obmutuerint. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe & mirati in responso eius taceverunt. Confusus eis & abeuntibus, accesserunt Sadducei, quæstiones proponentes suo iudicio, inexplicabilem, qua omnem eius doctrinam eludere præsumperunt, quam de resurrectione propalabat. Verumtamen tanta claritate eorum coniecit errorem, tantumque divina eius respēdit sapientia, ut teste Divo Luca Euang. Scribæ, Doctores, & Sacerdotes eadem coniecti veritate, publicè faterentur. Magister bene dixisti: & amplius non audebant illum quidquam interrogare. Quamvis autem hoc ea dixerint tempestate: confestim tamen maistia superbissimi eius coniecti labefactate doctrinam, conuenerunt in vnum omnes sapientia illustrissimi & mente subdola dituentes ceperunt cum illo disputare circa Messia genealogiam, tantaque illos Christus doctrina repulit, ut os omnibus obstruxerit, nec esset quis adeo temerarius, qui eum illo congrēdi præsumeret, aut aliquā circa doctrinam eius dubiam mouere quæstionem. Et nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare. Itaque sicut illi peruersi nebulones in absentia Christi, eum calumniabantur, ut peccatorem & hoc quidem ita pertinaciter ut dicerent se hoc ex certa habere scientia. Nos scimus quia hic homo peccator est, tamen coram eo stabant elingues, nec quidquam eius operibus habebant opponendum; & dum illos interrogat: Quis ex vobis arguet me? peccator illi ipsi, qui sic pleno ore spargebant, quod peccator esset, non inueniebant quod illi peccatum opponerent. Ita quantum ad veritatem tam erat indubitatum quod illam doceret, ut coram illo nunc consilientes non illi auti id fuerint negare. Hoc virilo labrat plebs at iesta, mēdax, etenim in tua absentia, pica sunt loquaciores: te autem præsentē, vel alio qui respondeat illis, ut lapides obmutescunt.

Luc. 20. 14

Luc. 20. 39

Mat. 22. 6

Ioan. 9. 24

IV. Absente Christo multa criminabantur sed eo præsentē tacebant.

V. Tales præsentibus David.

peritina:ia, ut iuramento illa confirmarent, attamen in conspectu eius, qui verbum loqueretur, nullus erat, nec quietum calumniaretur: sed quidquid agebat cuncti deprædicabant. Qui Ps. 101. 3. laudabant me aduersum me iurabant. Eo ipso confirmatur, quod mendacia falsaque obiciant. Iudicavit illo satis conformiter doctrina Aristotelis legitimam veritatis imaginem esse puellam alta statura vnicò vultu, vnoque ore quo tantummodo loquatur. Mendacii verò mulierem esse mille laruis contectam, multis vultibus, & multiplici ore, quæ vultum vnum versus hanc, & alterum versus alteram deflectat partem & quæ quod hoc ore pronunciat, reuocet altero. Propitius sit mihi Deus, in quantis hoc locis inuenimus.

Dico secundo: procedit Dominus prudentissimè, & neruosis ac conicatanatis rationibus: quia Bonitas ex eo quod iam ratum ostendit quod nullum & veritas sit in eo peccatum, patet manifestè, quod mendacium non loquatur: omne namque mendacium peccatum est. q. d. bonus ego sum & non est iniquitas in me: ergo veritatem dico: magnus etenim defectus esset proloqui mendacia. Sic se res habet, quod bonitas & veritas pari passu sic procedant, ut vna perfectè non inueniatur sine altera, & vna deficientē deficiat altera. Sic sunt vnanimes ut Spiritus sanctus habeat velut verba synonyma esse bonum & esse verum: bonum facere, & dicere veritatem. Ait Christus, qui facit veritatem venit ad lucem. Domine nonne melius dixisses qui facit bonum? Hoc ipsum intendo dicere cum enim sint bonitas & veritas, ita combinatæ: vnam nomine compello alterius: & illa phrasi multa sunt S. Scripturæ testimonia. Hinc est, quod in mundo tam modica sit veritas, quia tam modica reperitur bonitas, si bonitas discederet, & emigraret: pariter veritas de terra emigraret.

Hoc suo tempore moleste deplorabat David. Saluum me fac Deus: quoniam defecit sanctus. Heu Ps. 11. 1. Domine mi manum præbe subsidiariam: etenim defecerunt sancti, & non vel vni bono occurram, Deficiunt peruersis mundus repletur peccatoribus. Hæc sancti est doloris occasio Ieremias: Conuictum est cor meum in medijs mei, & contremuerunt ossa mea, &c. Quia adulteris repleta est terra.

Quid sperandum, si de domo tollantur fundamenta? De terra tolle sanctos, quid erit de mundo hoc iugebat Orzas. Male dixit & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inuendauerunt: &c. Et sanguis sanguinem tetigit. Heu quanta calamitas, & quanto opere opus est, Domine

Domine mi, in hoc mundo praesidio. Etenim omnia peccatis sceleribusque permiscetur. Et quid o David, ex sanctorum sequitur defectu? *Diminuta sunt veritates a filij hominum. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum.* Vix illa superest veritas. Injuncta omnia mendacia, fraudes, imposturae, offedacula, vana cum proximo colloquia. *Vana.* Sumit metaphoram a nucis, quae adeo pulchra, & integra videtur, intus autem inanis est & vana: nihil enim ex his quae cortex ille demonstrabat, intus inveniuntur. Quibus verbis homines sibi mutuo loquuntur? quae promissa? quae demonstrationes aequales apparentiae dicere, quod alter viscera sua paratus sit effundere: & alter protestatur quod eius, cum quo loquitur, commodum desideret magis quam proprium. Hic conatur tibi persuadere quod non tanta, quanta illa erga bonum tuum feraris sollicitudine; sed nubes sunt inanes & fraudulentae, mendacium est, fictio est, proditio est, impostura est. *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum.* Nobiliores aucti suas proponentes rationes: quot sinistris laborant intentionibus? Optimates quot imposturis? Mercatores quot fraudibus? Operarii quot petitiis? *Labia dolosa in corde.* In corde sua habent labia, ut inde fraudes educant, quos cor non movet, nisi ut proximum circumveniant. Quot mulieres a iuribus explosae? Quot operarii a fornicatoribus ad extremam detracti paupertatem? Quot gigantes delusi ab Aduocatis? Quot Principes excepti ab adulatoribus? Ab eis veritatem non expectes, in quo nulla residet bonitas. Quoslibet considerat Propheta Isaias ad nihil aliud vacantes, quam ad nequitas, & iniquitates, ex quo sequebatur ut quidquid dicerent, mendacium esset, dolus, & impostura: *Manus vestra polluta sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatu.* De manibus adeo ferdidit, ut sique ad digitos sanguine polluantur, quale obsecro tibi sperandum, nisi quod mendaciorum, doloium, & technorum sentina sit execranda?

VIII. Notat D. Chri ysofo. transfactorum temporum sinceritate, quando bonitas sincera vigeat, quam securo passu in contractibus & maximi ponderis conventionibus veritas incedebat. Hoc agebat, eratque hic mors lapidem erigebant in signum, quod pars quaelibet suo staret fidelis firmaque contractui. Simile quid legimus in contractu quem Laban cum focero suo Iacob iniuit: ad illius enim confirmationem, notarios publicos non adsciverunt, non alias consperserunt tabulas, aliud nihil fecerunt quam quod lapidem Hieron. Bap. de Lantz. Tom. III.

erexerunt. Sufficiebat, quando aliquid afferebatur lapis in testem: & haec erat stipulatio securissima. Etenim certum erat quod nullus verbo suo fallax esset defuturus. Modo notarij, rata, instrumenta, testes, non sufficiunt tot intricantur verba cavillat omnibus, & mendaciis, hic ad id, quod clarum est, perturbandum instrumentum ingenia. Possemus hic quo vndam nostrorum vicinorum expendere calamitatem quos in nostro saeculo vidimus, qui etiam in Dei veritate defecerunt, fidem intelligo; & illis columba illa divina audivit & calamitibus attritu sunt quas ob haresim patij sanguarum haec causa est; quod illis bonitas defecerit, quodque se omnigenis tradiderint iniquitatibus, in quibus hoc impletur Apostoli quod de quibusdam sui temporis scripsit, quod nempe: *Bonam conscientiam repellentes: circa fidem naufragaverunt.*

Ceterum ne superfluo discursus hic extendatur, hoc solum adnotavero, binas in Prophetis nobis signati civitates. Quarum una vocatur civitas veritatis, & altera mendacii. In civitatem veritatis quae causa est cur mendacium nequam ingrediatur nisi sanctitas & bonitas? Et in civitatem mendacii, quis ingressum prohibet veritati nisi malitia? loquitur Zacharias Propheta da civitate veritatis a Domino Deo fundanda, & ait: *Vocabitur Ierusalem civitas veritatis, & mons Domini exercituum, mons sanctificatus.* Loquitur de Sancta Ecclesia civitate Dei. Haec vocatur civitas Dei, haec proprio nomine inscribitur. *Civitas veritatis.* Eo quod hic secura tutaq; vigeat veritas quae ea de causa ab Apoll Paul. vocatur: *Doms Dei, columna, & fundamentum veritatis.* Ceterum adverte, quod praeterea dicitur etiam: *Mons sanctificatus.* Hebraei legunt *Mons sanctitatis.* Mons in quo sic constanter radicata floret veritas, ut nunquam in ea sit defutura, quia: *Mons est Domini exercituum:* hic Deus residet, hic Spiritus eius sanctus qui illum vivificat, & sanctis legibus suis, ceremoniis ac sacrificiis Iariam retinamque conservat: etenim certum erat, quod civitas in qua floret veritas, civitas fundanda esset in omni sanctitate & bonitate.

Loquitur Propheta Nahum de civitate Niniue, & sub eius nomine de mundo, qua civitatem vocat sanguinum mendacii omnino referta. *Civitas sanguinum universa mendacii.* Primo vocat illa civitate sanguinum: nam intelligedo in sacra Scriptura per sanguines peccata, iuxta illud Davidis *Libera me de sanguinibus.* Id est ac si dicat civitas iniquitatibus sceleribusque sarcinata. Hinc illa continuo vocat: *Universa mendacii.* Septuaginta scripse.

IX. Haec est civitas veritatis ex vita peruersa.

1 Tim. I. 19.

40

X. Dux civitates veritatis & mendacii. Zach. 8. 3.

1 Tim. 3.

15.

XI. Civitas sanguinum. Nahu. 3. 1.

Pf. 50. 16.

scripserunt *Vniuersa mendax*. Quod D. Hier. declarauit. *Tota plena mendacij*. Nihil aliud hic reperias nisi mendacia: nā manifestum erat quod eū plena iniquitatis regurgitaret, pariter & mendacij redundaret, & cum nulla esse bonitas, nec vlla futura esset veritas: talis enim mundus est, & talis vocari potest hæc ciuitas in qua vivimus, *Civitas sanguinum*. Quot caedes, quot homicidia, quantus effusus sanguis per plateas vialque de flueus, quot impudicitie, quot rapinae, quot iniuriæ illarū iustitiae, quot odia, quot factiones? Optime sequitur *vniuersa mendacij*. Plena fraudibus, referta perinijs, non est qui non contemdat circumuolare proximum vicinumque suum illaqueate. Christus Dominus noster mons est sanctus, totus sanctus est ciuitas est veritas & euidenter probat quod eam doceat, cum se sanctum esse ratificet.

§. 13. *Corruit in mundo veritas, sicut mulier Leuita in Gabaa, quam mali Christiani in honoriati.*

14

S *Veritas dico, quare non creditis mihi?* Hoc sine pereundatis, optime magister, cur ubi dicenti veritatē, fidē non adhibeant? Ignoras Dñe quod potius eo ipso tibi nō credēt quo dixeris illis veritatem? Quid minus hoc in mundo veritate creditur? Mendacij vtiq; passim recipitur, mendacio fides ab omnibus adhibetur. Est illa Prophete Isaie miranda sententia: Totū contempletur mundum, tantaque videt obrutū calamitate, vt in ea sanum nihil inueniat, in singulari autē ait, *Corruit veritas in plateis*. Quantum sapio historiam illam tangit lamemis dignam, quam omnibus suis ornatam circūstantibus enarrat Spiritus S. libro Iudicum capite decimo nono. Iuuenis quidam & opibus affatim diues Leuita, sibi in vxorē sumpserat puellam quandam vultus elegantia speciosam: Illamque voluit in regionem suam adducere: montem etenim incolabat Ephraim. Iter suum aggreditur, & cum illi sol occideret circa ciuitatem lebus, quæ postmodum dicta est Ierusalem; quam infideles incolabant Philistini: populus idololatra, sic seruus ei loquitur: Domine mi iam parat, noctis nos obrui tenebris, hanc igitur ingrediamur, si placeat, ciuitatem, in qua cū vxore tua tutus requiescas. Nequaquam hoc fecero: respondet ille: non enim consultum mihi videtur, me ipsum vxorē, que meam populo confidete scelerato, idololatræ, & infideli. Gressum duplicemus & ad ciui-

tatem Gabaa vicinam peruenit e Iudæa: vult hic enim populus habitare fidelis. *Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non est de filijs Israel, sed transiibo vsque Gabaa, & cum illuc peruenero, manebimus in ea.* Transgreditur passificus iter & appellit in Gabaa, & sibi persuadens, quod humanius ab illis exciperetur, quam ab infidelibus lebus, illum exceperunt iuhumannis. Cum enim iam nox esset, cuiusque laudarent vxoris illius pulchritudinem, ostium non inuenit apertū, nec quempiam, qui suam in domum vxorem recipere dignaretur. Tandem hospitio excipitur a seniore quodam agricolæ verum tanta subitō feruente persecutio, vt coactus fuerit vir ille miseram producere vxorem, & publicè cunctis in plateis exponere. Bone Deus, quam inhonestè in illam exarserunt: dum enim eius singuli desiderant amplexum, mille mulierem contumelias & ignominias assecerunt: dum vultus illam in hanc partem, alter trahit in alteram in tantum vt dolenda contum in plateis mortua cerneret. *Ibi corruit* ait Spiritus S.

Ad illud *Corruit*: Alludit Prophet: *Corruit veritas in plateis*: O veritas puella castissima, nobilissima, de semine Dei, filia Spiritus sancti legitima. *Veritas à quocumque dicatur*. (ait D. Ambrosius) *Spiritus sancto est* Sponsa Dei legitima qui sic illi se vnit, vt dicat: *Ego sum veritas*, formosa & munda, & sana tantumque cunctis eius sic placet formæ elegantia, vt adolescens ille sapiens dixerit: *Omnia terra veritatem inuocat, cœlum ipsam benedicit, & omnia opera mouentur, & tremunt eam, & non est eum ea quidquam iniquum*. In se considerata laudatur ab omnibus & extollitur, & qui primam illi sedem deneget, video neminem. Sponsam illam suam Deus ipse in hoc mundo peregrinus secum duxit, donec ad ciuitatem suam cœlestem accederet, vbi cum illa requiesceret, nec vult illam collocare, vt inter infideles quiescat, qui deprauatum habent intellectum vbi ipsa hostium eligeret: *Tenebris habentes obsecratum intellectum* (ait Apostolus) *inueniunt à viso Deo per ignoranciam qua est illi propter cœcitate cordis ipsorum. Excœcavit Deus huius seculi mentes infidelium, vt non fulgeat illis illuminatio Euangelij gloriæ Christi*. Illi parate locum voluit apud infideles vbi securum videretur habitura hospitium. Meliori namque ratione humanius fideles, quæ Veritas à infidelibus, debent excipere veritatem. Veritas enim ecce qualiter eam excipiant. Omnes suffragantur: formosa est à longè spectata, & primam capit, meretur cathedram: nihilominus illam nemo in domum vult recipere. Tu videris an in aliqua domo

Isa. 59. 14
1.
Historia de vxore Leuita proponitur.

D. AMBR.
II.
Veritas encomiū.
Eph. 4. 17.
2. Cor. 4. 4
III.

domo apertum inuenias ostium veritatis? Perambulata Principum palatia, & in eis ad oculum tegnat adulatio vigetque mendacium, idque tanta potestate consistit, vt omnia sua tormenta maiora veritatem dirixerint, vt si forte impetum fecerit illam traiciant aut sic perdant vt nec pulueres eius superflui videantur.

IV. Prodit Propheta Amos ex deserto Tecue & ciuitatem petit Bethel quoddam Regi Ieroboam ex Dei nomine veritates expositorum quibus non parum terretur. Intelligit hoc Sacerdos Amasias, venundatus vt Regi adularetur. Prophetam adit iam ad palatium tendentem O vates, hinc ocinus apage, & alias inquire regiones quae praebant aures veritati: haec enim ciuitas est Regis, hic suum habet palatium, & est domus occlusa veritati ad quam nulli permittitur accessus dicturo veritatem. *Qui videt* (hoc nomine Propheta vocabantur. *Videntes*) gradere & sige in terram Iuda, & comedite ibi panem, & prophetabis ibi, & in Bethel non adicies vltra, vt propheta: Quia sanctificatio Regis & domus regni est. Porro haec perambulata tribumalia. Bone Deus, heu quanto studio portas occludunt veritati, falsis testibus, simultris informationibus, sophisticis allegationibus, vade ad tabernas & tentoria negotiantium ac mercatorum & ibidem inquire, dicentque tibi, quod domus illa erigatur & directant mendacis & fraudibus, quod si verò ingressus pateret veritati, perirent & in extremam laberentur paupertatem.

Amos 7. 72. O sancta veritas, matrona sole formosior, heu quod te videam in foro iacentem, nec sit, qui te colligat, & si forte sit aliquis, pauper erit operarius qui de officio manuum sibi victum & amicum lucratur, hic eius seruat simplicitatem agens cum cespitibus quam perderet si communiter inter homines conuerteretur, & nihilominus hinc extrahitur, & hic ex illa parte, alter ex altera ea impetit, vellicat, dilacerat, & omnes tantis ea n afficiunt iniuriis vt mortua concidat in plateis: *Cornus veritas in plateis*. Et velut mortua, nec loquitur, nec sentit, nec se mouet, nec quis vocem eius intelligit, vnde liberè regnat mendacium habetque pro se compertissimum. Illi portas quaquaversum aperit, illud audiunt, illud aufcultant. Quam gratus ille tibi est qui quatuor autibus tuis mendaces instillat adulationes? Quam arrectis eum auribus audis, qui te laudat, & tuos peruersos canonizat agendi modos? quam iucundus ex illa techna, qua pauperem illaqueasti? Et quam excitatus ex illis mendacijs, quibus inhonestè decepti metreticulam? O ciuitas illustissima, heu quam ex animo doleo, dum tibi conue-

nire video nomen illud, quod ante diximus impositum à Propheta Nahum civitati Ninive. *Ci-Nahum 3. 6. nitas plena mendacij*. Mendacis rota fatinata cum VI. in omnibus gratanter excepta sint domicilij. De Applicatione, quantum non licebit dicere, quod olim Deus ad per eundem Prophetam Amos, ostendens quantum ampliat decem tribubus populi sui in Samaria in-

bet civitatem. *Congregantur super montes Samariae*. tatem. ex quibus totam populi mei licet intueri multitudinem. Quid illi est, o Domine? *Videte insanas Amos 3. 9 multas in medio eius, & calumniam patientes in penetrabilibus eius, & nesciunt facere rectum, dicit Dominus, thesauris iniquitatem, & rapinam in aedibus suis*. Verbum illud *Insanas* non tam significat stultitiam quam tendiculas, fraudes, mendacia, imposturas. Perpende mendacia quae libere dominantur in optimatibus & purpuratis, hoc est in medio eius, oppressiones & calumnias quibus tota repletur haec scelerumque respublica: non immerito de hac proloqui possemus: ciuitate, quod olim Dominus per Ieremiam de Ierusalem. *Circuite vias Ierusalem & aspice, & considera*

Hiere. 1. 5. rate, & quaerite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium, & quaerentem fidem & propitius ero ei. Pag. unius. Vatablus & alij legunt *quaerentem veritatem*. Quia vox Hebraea nedum significat fidem sed etiam veritatem. Eia igitur, inquit Dominus, totam hanc perlustra ciuitatem & si vel vnum inuenieris quaerentem veritatem, Amen dico tibi, mille cumulabo eum beneficijs, Domine, an ergo multi non sunt, qui iurant? Et quando iurat aliquis, an ergo non quaerit & praetendit vt statuatur credaturque veritas? Immo hoc ipsum, ait Dominus pessimum est, & tpe etenim grauissima mendacia grauissimis confirmantur iuramentis. *Quod si etiam: Vni Dominus dixit, & hoc falso iurabunt* itaque Domine, si percuteris cur dicenti tibi veritatem non credant, respondeo quod potius eo ipso non credant, nã haec perversa fuit huius populi consuetudo, quam plangebat vates Ieremias quod ex ipso casu, quo Propheta quilibet Dei illis veritatem intimabat, nequaquam illi credebant, imo vt mendacem arguebant, & cuiuslibet prophetae falso loquo, atque impostori, & quolibet illis proponenti pro libitu suo mendacia, fidem adhibebant.

§. 14. Admiratur in illis incredulitatem cum talibus operibus qualia viderunt, & nostra admirantur opera cum tali credulitate: Simul expenditur miraculum Touet.

Hec verba Domini perpendamus, Si veritatem dico vobis quare vos non creditis mihi. Illa etenim intelligere possumus, cum vehementi dicta admiratione. Verbum illud *Dico* non significat taliter & qualiter dicere, sed cum claritate & manifesta probatione, q. d. si vobis ob oculos propono veritatem ipsa luce clarius, tot evidentibus certisq. miraculis totque excellentibus probatam prodigijs: quare vos non creditis mihi: Quis credat fieri posse ut cum sit illa veritas, quam vobis propono, adeo vobis ipsis spe & tantibus confirmata, non illi fidem adhibeatis? stupendum est vehementer tantam videre incredulitatem, tam evidentibus probationibus signisque conuictam, Et sic admirabatur D. Ioa. & veluti stupore attonitus concludit: *Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant.* Illud *tanta*, nedum signa, sed multitudinem, sed etiam magnitudinem, sicut ut virum exprimus eminentem & illustrem, dicimus: *tantus homo.* Stupore dignum est, inquit Evangelista, cum Dominus tam multa tamque stupenda ediderit prodigia, quibus ex æquo veritatem à se propositam confirmabat, quod illi minime crediderunt. Quam esset hoc admirandum videre quempiam oculis ita perspicacibus ut muscam perspiciat, & à multis leucis candellam intueatur: si facem oculis eius proponeres, & illam minime conspiceret, quod si solem illi sic directè opponeres, ut integris illum radijs suis illustraret, diceret antè, non illum intueor: in quo ergo defectus est? Vides candellam, & solem non vides quem tibi sic habes oppositum? An soli impurandum? Illum intuentur, qui procul sunt & lucem eius detegunt, tu vero adeo vicinus non illum intueis? obstupendum foret. Et hic est Evangelistæ stupor, quod oculos haberet adeo perspicaces, quibus qualibet viderent quæ honorem illorum, opes, bonaque terrena spectabant, ut nihil eorum fugeret aciem oculorum: Solem verò diuinum oculis suis expositum radios embrantem tantæ claritatis, ut eos intuerentur maxime remoti, gentiles: Centurio quidam, quædam Chananæa, quædam Samaritana illi verò omnino cæcunt illumque non intueantur, prodigium est. Nec miremur quod D. Ioann. obstupescat, cum ipse

Christus admiratur. *Mirabatur propter incredulitatem eorum.* Sicut enim fidem mirabatur eximiam Centurionis, qui nullis visis prodigijs, nullis miraculis, credidit: sic eorum admirabatur infidelitatem quod tantis imbuti miraculis non illi fidem adhiberent.

Hoc ipsum antiquitus mirabantur Prophetæ, qui attoniti hærebant hanc in spiritu prudentes duritiam, & quod oculos habentes talem, minime lucem intuerentur. *Audi popule stulte, qui non habetis oculos, qui habentes oculos non videtis.* Sic illis loquebatur Propheta Hieremias: negari non potest quin res sit stupore dignissima, & quam merito Christus indicavit, dum illis ait: *Si veritatem dico vobis, quare vos non creditis?*

Verumtamen aliud & ego in notis experior, quod in se obiectum est non minoris admirationis: si namque D. Ioann. admiretur, imo etiam Et nostræ Christus, tantâ præmissis tot signis & prodigijs, pariter incredulitatem: Et ego admittor quinimo D. incredulus Chrysol. talem, qualis nostra est, incredulitatem, litas taxatum talibus operibus, qualia facimus, talique virtute qualem ducimus. Admiratur in Iudæis quod tanta laborent incredulitate tantis instructi prodigijs. Ego (protestatur D. Chrysolom.) magnopere admittor quod talia cum tanta credulitate, opera cum qua polles, facias opera: sierne potest ut ea crebonda si damus, quæ credimus, & viuamus prout viuimus? Quis credat (querit D. Chrysol.) quod credas per adulterium pœnas mereri te sempiternas: illud autem tanta committas audacia seculum, tantaque voluptate temerarius? Quis sibi persuadeat, quod credas frustum panis amore Dei erogatum tibi certo certius addicere si per te non steterit, omnes Dei diuitias: & illud nolis erogare? Quis animum inducat, te credere pœnas manere sempiternas, quanto tempore Deus fuerit, secleratos interitum autem secleribus nuntium non remittas? Estne possibile te credere, modicam voluptatem tibi animam tuam destituere, & bonis pretij priuare infinitis: nolis tamen illi renuntiare. Incredibile videbatur Iob hominem inueniri, qui comedit, vel etiam guster cibum, quem venenum mortiferum esse confiteatur: *Numquid potest aliquis gustare, quod gustu adfert mortem?* Proponamus cibum palato nostro lapidum. Dicit Medicus expertissimus venenum est mortiferum irremediabile. Dicit alter: Similitudo huic Medico adhibere fidem pascitur illo cibo ad satietatem & moritur. Venit alter & ait: Ego indubiè credo: meretur enim perfectam

67 41

Ioa. 12. 37

I. Similitudine hæc Christi admiratio explicatur.

Etiam hic Medicus fidem, nihilominus certis, quod cibum hunc ambabus apprehendat manibus & duabus maxillis deuoret ac mortuatur. Dicit mihi verum magis admiraberis, diceresque mortem commersisse Extra conuersam est primam admiraberis: cum noluerit fidem adhibere dictis Medici sapientissimi, ferretque sententiam: dignam tulit mortem. Sed magis adhuc secundum admiraberis, qui dicens quod postposito omni dubio M. dico credebat, & fateretur sic esse: hoc tamen voluerit se cibo satiare, & diceres meliori iure illum mortis esse reum, quam alterum; & in quam non rapereris admirationem, si quando illum videres quod cibo illo impleret os, quo ipso cibum illum protellabatur venenum esse mortiferum?

V. Eiusdem applicatio.

Jacob 1. 15. *nerat mortem.* Non expectandum est, non quatuordecimus dies, manentium tempus, non viginti quatuor horarum, non via hora: sed nec illius operis consummatio: quia eo ipso, quo deliberat hoc tua vult voluntas, per eius consensum consummari dicitur, iam animam occidit. Quod venenum potest componi adeo mortiferum, licet in illud conflant omnes herbe venenatae, totaque malitia animalium venenatorum, tamque efficax, ut sola sumendi illud determinata voluntas, interficiat etiam ante comestionem, etiam ante eius contactum, etiam ante eius conspectum? Hoc igitur est peccatum mortale. Audiunt hanc veritatem Arabes & Mauri & infideles, & dicunt non credo, quod dicit ille Medicus, quod illud venenum sit mortiferum: sed cibus est suauissimus & saluberrimus. quocirca se discrimini exponunt, quo morietur irreparabiliter & peribunt, quos secum ad tantam rapit diabolus. Audis hoc, tu Christiane, & ais: firma fide credo, quod diuinus ille Medicus docet de hoc cibo, & nihilominus nec alium sumis, nec alio delectaris, tamenque hoc primum est studium illum tibi comparare. Quem ex illis amplius admirabimur?

Hoc est teste Iob, quod magnam inducit admirationem: *Nam quia potest aliquis gustare quod gustatum adfert mortem?* Admiramur quod infidelis suis se trahat concupiscentiis, & suis bestiales impudicus sequatur voluptates, & merita

incurrit mortem, ignemque sempiternum: eo quod verbis minime credat Saluatoris, qui mille de causis credi deberent, at in hac incredulitate maximum fuit eius peccatum, quod iuste sequitur eius aeterna damnatio, quia iam Christus dixit: *Qui non credit, iam iudicatus est.*

Sed supposita hac incredulitate, ne admittaris, quod velit culpae venenum sumere: porro tu Christiane, qui confiteris & protestaris, te fide constanti credere, quod per hanc voluptatem tradas te diabolo, & per has delicias seius te mancipis seruituti, quodque credas sine dubio secundum presentem iustitiam ad aeternas te damnari flammis, & immanium sine fine reum esse tormentorum: nihilominus te ipsum exponas ob vilissimum pretium calui, & periculo damnationis: nihilominus hoc cibo pascaris, & solummodo delecteris adulterio, concubinato, pauperum circumuentione, bonorum rapina alienorum, & tuarum sequela voluptatum? Hoc est ita hoc est, quod tantum producit stuporem, talia opera cum tali incredulitate: hoc in tantam me rapuit inquit D. Chrysostomus admirationem, ut pudore non minimo me confundas apud gentes: dum enim illis doctrinam propono Evangelicam, in qua declaro, quam ingens malum sit peccatum & quantum bonum sit virtus, nominatum autem elemosina, & quid per illam lucrifectum cretemur: contumax mihi respondet: non esse ex ea impossibile, quod credamus Catholici, id quod dicitur: etenim habet ut impossibile: quod si ea que fundebat dicimus, crederemus, videremus sicut viuimus. tur apud In aperto est responsum, quod si quispiam ex vna parte diceret, credo firmiter bonum hoc venenum esse mortiferum cui nullum sit remedium, Similitudine & ex altera nullo timore territus illud comedere: ret summaque voluptate illo vesceretur: diceremus: Mentitur, nec credit id, quod de tali spargit serculo Eodem modo, si videremus aliquem cupidissimum, qui ex vna parte diceret scio fide certa, quod si assem dedero mercatori securi lucrabor centum centum mille ducatorum annuatim, atque ex altera assem illum nolet fidere mercatori, diceremus: Mentitur: nec veraciter credit, quod de illo mercatore promulgat: quia ipsis operibus suis derogat mendax sermonibus.

Audi mus D. Chrysostomum. *Non enim gentiles attendunt ad ea, quae dicuntur, sed examinant ea, quae ad Cor. gerimus, & dicunt: Tu prior pare tuis verbis, & circa finem hunc horare alios: Si enim dicit in sermone quidem Tom. 4. est bona innumerabilia, tanquam autem non sint, sic videris affixus presentibus facta tua sunt verba mihi credituriora. Quid videro te aliena raperere,*

D d d d ; pere,

per eos qui excesserunt supra modum lugere, & in multis adeo peccare, quemadmodum ista credam, quod sit resurrexerit? Et hoc est quod prohibet, ne infideles fiant Christiani.

Et verè sic se res habet, hoc maxime admittendum esse si bene consideretur, si quis viderit quod Christianus credens id quod credit, vivat sicut vivit. Quinimo propter hoc aliquo modo sunt gravia multa in Christianis peccata, qui peccatorum confitentur malitiam, quam in infidelibus, qui nec illam faciunt, nec agnoscunt. Questionem hanc proposuit D. Thom. Theol. Doctor primarius atque quod Divus Augustinus a. lice: illam obiecit reliquit tamen indecisam. Vter gravius Deum offendat, dum peccat infidelis vel Christianus? Adulter est Maurus vel hæreticus, talis est Christianus: vter Deo est iniuriosior? Vter culpam committit in eo graviorem? Omittamus (ait D. Thom.) in infideli peccatum infidelitatis: hoc enim omnia superat peccata quæcumque committere potest Christianus contra virtutes morales, cum summa sit ignominia, quæ Deum afficit eius verbo fidem negando, qui est suprema veritas: Sed loquendo de peccatis communibus, quæ virtutes impugnant morales, ut sunt fornicatio adulterium, stuprum, furtum, visura, perjurium, vindicta &c. Gravior est, *Ceteris paribus*, culpa eorum in Christiano: quia infidelis nec credit, nec confitetur, quod illud sit malum, vel saltem tantum malum, quantum fatetur illud esse Christianus, nec intelligit quod Deus per illa scelera sic graviter offendatur nec damna similiter, quæ per illa incurruntur, quemadmodum, hæc omnia fatetur creditque Christianus: *In adulterio*, (loquitur D. Thom.) *si committatur à fidele & infideli ceteris paribus gravius peccat fidelis, quam infidelis: Tam propter novitiam veritatis ex fide, tum etiam propter sacramenta fidei, quibus est imbutus, quibus peccando conumeliam facit.* Idem hoc explicat (a) eius commentator Cardinalis Caietanus el. deo. & ait: *Nota quam gravia sint scelera Christianorum* &c.

1. 2. q. 10. ar. 3. ad 1. in 6. 10. ad Heb. 10. 3. a l. 4. de Sap. contr. Donat. c. 20. To. 7. VIII. Vter gravius peccet fidelis an infidelis.

D. THOM.

(a) Alarg. cat. Caiet.

45 Rom. 1. 16. & 18.

IX.

Quidam Dei veritatem in iniustitiam detinent.

tra concubinos? Contra furarios? Contra homicidas? Contra factionarios & sediciosos? Respondet particulariter revelatur ira Dei contra puniendam eorum malitiam, qui captivum detinere & insecrati contra unum in iustitiam ipsam Dei veritatem: Quiniam sunt isti? An homines inveniuntur, qui carceribus mancipant Dei veritatem? An hoc tibi videtur adeo admirandum? Quæ ratio tanta admirationis? Multi sunt ergo & vitiam non tot essent. Ego credidi, quod in Evangelio reneletur & prædicetur ira Dei contra eos, qui non credunt Evangelio contra ludæos, qui illud recipere despexerunt, contra eos qui illud respuunt, quia de illis ait Evangelium: *Qui non credit iam iudicatus est.* Et Ioh. 3. 18 alio loco: *Qui non crediderit condemnabitur.* Nō tantum responderet Apost. contra eos, sed amplius multo contra illos qui non sine notabili contumelia & gravamine Veritatis Dei in iniustitia detinent. Exponamus hoc quadam similitudine. Si Rex vicem haberet filiam regnorum omnium suorum heredem, prudentem, modestam, formosam, illamque vtoridum: suorum mitteret gubernatricem literis & comitatu sufficientibus adorsam. Si verò appellens illa ad regnum quoddam, & commissionis suæ à Patre datas ostenderet epistolas, subditi verò responderentiam illas vident, sed nobis planè non est satisfacti, nec te volumus ut Regis filiam agnosceret, graviter indubie peccarent, & Regis iustam incurrent indignationem. Porro si ad alterum accederet regnum, & ostensis auctoritatis suæ liquidissimis literis magno applausu & gaudio responderent illi: ò Domina, optima te perfectio voluntate recipimus, ut sitam Regis nostri legitimam, & huius regni Gubernatricem, felix faustique sit ingressus tuus, & habenas suscipe regiminis moderandas. Quod si hoc peracto illam apprehenderet, vinculis constringerent, & obscuro inclusam serparent cubiculo subiectam Æthiopiis, & clamantem irrideret, gementem exhiberent, & querentem non curarent, quo dignos iudicantes illos esse supplicio? Priores quidem non levi se etimine obstrinxerunt: cum enim illam recipere debuissent, despexerunt, & reiecerunt: sed graviorem intulere contumeliam posteriores, qui iam receptam vinculis tradunt, & carceri, contumelijs & ignominijs afficiunt intolerandis & nedum illi regni non permittit gubernacula, sed ea perfide committunt Æthiopiis, quantam Regis illi merentur indignationem: quod supplicium satis græve tantum potest expiare piaculum?

X. Similitudo.

XI. Applicatur fidei.

Deus

Pf. 94. 3. Deus noster Rex magnus super omnes Deos filiam habet vitæam fidem nimirum veram quæ dicere potest: Ego ex ore altissimi produs primogenita ante omnem creaturam: Hæc sola est regnorum eius heres: nullus etenim absque illa regni potest cœlestis intrare hereditatem. Hanc in terram misit. ut suos mundi status moderaretur: *Matt. eloquium suum terra suum verbum, fidem suam:* etenim diuino suo fundatur verbo. Hanc mittit magno miraculorum comitatu sociatam, sufficientibus auctoritatibus: litteris instructam, prodigiorum sigillis satis superque confirmatam: *In eos (ait Apostolus) confirmata est conestante Deo signis & portentis, & varijs virtutibus, & Spiritus S. distributionibus.* Prodit illa Domina præclarissima: hanc Saluator populo propouit Iudæico, sed tam terrore ab illis alij iter eculos, ut eam nolint admittere, nec ut Dei filiam agnosceret. Hæc de hoc sufficientes adeo & copiosas proferat confirmationes. Propouit Mauro, & ait: non illam agnosco, non ilam, ut legitimam Dei filiam dignor acceptare. Peccant hi & verò verius non tantam impium fecerint calumniam. Ceterum venit Christianus & ait: Ego illam ut talem veneror, accepto, fidemque iuro: Hæc enim est Dei filia, Dei veritas, illam volo admittere & cum illa & per illam regare, & gubernare. Faveat mihi Deus, & quantum ex hoc gloriaris, & quanta voluptate & gratitudine illam recipis Christianus sum, fidem habeo Iesu Christi per gratiam & misericordiam Dei: in hac lege volo vivere in hac fide mori, & diem claudere extremum. Sed quid agis? Ad illam tuo captivam claudis intellecto, nec permittis, ut tuum illa gubernet intellectum, non tuam voluntatem, non manus tuas, non pedes tuos, non opera tua, actiones tuas sed fræna tradis regimini Æthiopiæ. scilicet appetitui tuo, carnisque concupiscentiæ, per hanc te regis illa pedes tuos ad domum huius & illius dirigit: & manus tuas ad furtum & vindictam linguam tuam ad murmuracionem & detractionem: fidemque detines incarcerationam ut nec in verbis appareat: quandoquidem omnia sint mendacia, leuitates, & decipula: nec in operibus tuis: cum omnia sint scelera & nequitia, ut non nisi gentilis esse videaris. Mille tibi acclamat illa vocibus. Perpende quod Christianus sis: Considera aliam superesse vitam, caue, ne te mors rapiat impropria, & his omnibus surdas præbes aures obstinatus. Heu quam altè D. Iacob vociferatur *Dicit mihi ego fidem habes.* Gloriaris quod illustrem hanc receperis Dominam, quod fidem habeas, quod

Christianus sis? Proditor. *Ostende mihi fidem tuam ex operibus tuis.* Patere, ut illa appareat, permittit ut aliquando ad fenestram prodeat lingua, per orationes: ad fenestram audiat, ut verbum Dei audiat: ad fenestram manuum tuarum per elemosinas. Sicine Dei filiam nequam excipis? Cave tui, ne te iusta Dei deprimat indignitas. Fierine potest amice, quod talem habens ventrem eam detineas ligatam, nec consilijs eius acquiescas?

Ex hac doctrina, ni fallor, elicere possemus rationem miraculi prodigiosi quod his annis proximè elapsis contigit, prout ex veridica constat verificatione. Est locus in Aragonia. Diocœsis Terraconensis iurisdictionis Prioris & Canonicorum sepulchri Civitas Calatayut nomine Tonet, cuius Ecclesia magnam habet venerationem ex quadam imagine beatissimæ Virginis quæ in ea valde antiqua ætate, & singulari miraculo reuelata, sculpta ex alabastro altitudine vnus cubiti, puerulum inter brachia Iesum gestat hæc Mater piencissima ex eadem materia alabastri elaborata: sed laus duo adstant Angeli ex ligno fabricati maioris altitudinis, eam illuminantes. Magna pietate cohercet Ecclesiam hanc Reges Aragoniæ eam largissimis dotantes muneribus, nominatum autem Rex D. Martinus illi manus optulit inestimabilis pretij scilicet imaginem beatissimæ Virginis quam D. Luc. Euangel. depinxit, nec non quosdam capillos eiusdem sacra illius Matris in ipsa Cuius donationis autenticam dedit scripturam & ait: se hoc facere deuotione impullum, ob creberrima miracula quæ eorum Imperatricis intercessione eodem in loco fieri perhibebantur. Contigit igitur ut anno supra millesimum quingentesimo vigesimo sexta quinta Martij, quo die Mauri sacro Baptismatis Lauacro intingebantur, qui in Hispania morabantur, imago illa beatissimæ Virginis tum etiam pueruli Iesu nec non duorum Angelorum collateralem sudorem emitterent: Perseueravit autem hic sudor per triginta horas, ita ut imago Virginis in maculæ guttas stillaret magnas in lat caputim maiorum acicularum, coloris aurei. Quæ autem Puerulus sudabat erant paulo minores & eiusdem coloris: quas autem Angeli magnitudine æquabant pila idque tam copiose ut ex sudore colligi potuerit calix tantæ quantitatis, ut ex eo mensi sint lagenam magnam. In quo & aliud patet miraculum, quod sudor Virginis intemerata ac Pueruli non coagularetur vel commisceretur sudori Angelorum, sed quod in eo esset

XII.
Fidei ex
operibus
probata.

46
XIII.
Historia
prodigio-
si cuiusdam
miraculi.

De ijs D.
Machab.
Mariel.
Villar. de
Patron.
Calat. a.
par. 2. p.
137.

elset vel ut aureæ quædam gemmæ, & pueruli paulo minores. Sudor hic seruatus est in prædicta ampulla Domino per illum infinita operante miracula: Cuius parua quantitate non sumpserunt mittendam regi D. Philippo prudenti grauius laboranti Anno 1590. ex qua infirmitate conualuit. Conservatus est sudor hic in illa amphora absque vlla diminutione spatio 95. annorum vsque ad annum 1710. qui fuit is, in quo Rex Philippus Pius Mauros de Hispania eliminauit, ut quam primum illi coeperunt egredi de Valentia & Castilia, qui primi fuerunt, cepit similiter hoc sudoris mysterium in amphora desiccari: ita ut sacellanus illam suæ habens curæ commissam, cum alijs vtensibus Ecclesiæ hoc aduerteret: quod ille conspicens, ne quis forte crederet defectum hunc oriri ex eo quod alijs inde distribuisset, hoc quod videbat, manifestauit, & notatum fuit curiosè, quod eodem passu quo Mauri Hispaniam deserabant eiusque limitibus excedebant, paulatim sudor ille exsiccatetur, idque continuo, donec Mauri Aragoniam deseruissent, sic ut eodem die quo vitium recesserunt de loco Almonazir, qui conterminus est dicto loco Touet, (omnino sudor ille fuerit consumptus, & amphora exsiccata, vitrum autem circumquaque maculis tinctum remansit, eo modo quo quando ampulla vitrea aqua repleta soli exposita desiccatur, ipsum vitrum ex aqua maculatum apparet. Prodigijs est hoc mysteriosum & quod nobis non exigua præbet disputandi materiam.

XIV. Sudor indicium est afflictionis.

Notum est quod sudor, quando ex calore non provenit indicium est afflictionis & angustiarum, & testimonium maxime securum eius angustiarum, quam passus est Christus in horto, fuit ille sudor quem tam copiosè (teste D. Luc.) effudit. Imo inter infideles sudor statuarum simulachrorum prægrandi quædam indicabat mala, & videtes sudorem emittere vel lacrimas quædam simulachra ut certum horum capiebant omen: prout indicat D. Augustinus & profecquitur eius scholastes illa sententia Lucani agentis de signis, quæ bella ciuilia præcesserunt.

Lib. 3. de ciuit. 11.

Indigetei fuisse Deos, vrbisq; laborein. Testatos sudore lares.

XV. Cælestes nullo dolore afficiuntur.

Non vacat modò declarare modum quo hic in statuis illis fiebant. Cæterum ut propositum nostrum teneamus, quas quæso, pati poterat angustias, quos dolores Domina cælorum eiusque filius charissimus & Angeli: si exidentes ut sunt in statu gloriæ nullo possunt dolore torqueri

Deinde si pœna possent aliqua affici illam passi magis deberent eo tempore quo Mauri terminis Hispaniæ excedebant, & in Africam tendebant, ut publicè fidem profiterentur Mauritianam quam dum Baptismi aquis abluebantur: tunc etenim magis consonum videbatur dari debere signa lætitiæ: quandoquidem ostendebant se ad nostram conuerti fidem & relicto Mahometismo iurare fidem Ecclesiæ. Quod si gaudium sic in cælo ob vnus peccatoris conuersionem, cum iam tot millia conuertentur & relicta sua infidelitate Baptismum susciperent, nemo non dixerit imagines illas dare signa debuisse gaudiorum & exultationis. Dico indubitarum esse quod nec Christus nec eius amatissima Mater, nec cælestes Angeli cum sint ut sunt gloriosi, aliquo possint in se dolore contritari; Nihilominus sicut Dominus Bernardus serpenoic quendam *Serm. de exponens Originis sententiam*, aliquando signa *verb. O.* edunt per imagines suas in quibus apparet, quod *rg.* angustentur & dolent, non quod vere in se dolent vel angustentur, sed quod quædam offeratur causa tam grauis ut si pati possent angustias, illas realiter paterentur. Sic apparuit Christus D. Petro Episcopo Alexandrino scilicet tunica vilitate vultu, à quo cum Petrus exquirere tante tristitiæ rationem: respondit ille se grauissimo dolore torqueri eo quod *Arms vestem meam que est Ecclesia dolerentis.*

Obijcies quæ causa igitur subesse poterat tanti doloris quando Mauri baptizabantur: etenim Melius per Baptismum protestabantur quod veritatem est non Euangelicam fidemque recipere Catholicam: cognoscit ea est, quod post Baptismum ad antiquos maerece velosque reciderent mores: an non peiores adhuc ritatem, infideles & nolentes Dei veritatem acceptare? quam dico: quod si tunc mali fuerint: Deumque offensus non fenderint non volentes diuinum eius audire congruenter, peruciores tamen fuerunt postquam ter vices fidem receperunt: quandoquidem illam iam ad remissam contumelijs affecterint ab illa deficientes, mille commentes iniurias & peccata contra illam ignominiosè Apostasiæ & Sacrilegiorum quibus enormius fidem Deumque prouocauerunt, quam flagitijs illis, quæ non baptisati perpetrabant, illisque magis expeditius in Mahometismo permanere, nec Baptisma Dei que fidem suscipere quam susceptam iam euicare, & eo modo viuere quo vixerunt: Vnde quadrat illis quod ait D. Petrus: *Melius erat illis non cognoscere viam iustitiæ quam post agnitionem retrorsum. 1. Pet. 2. conuerti ab eo quod illis traditum est, sancto mandato.* Ex hoc est quod aliquo modo dicere possumus

simus fidelibus quam plurimis, qui Dei veritatem receperunt: si quidem illi mirram non intur-

conveniet eorum voluntati nisi malitia, atque eorum intellectui nisi mendacium.

L. contra mendaciam

Hanc rationem fundat in ea, quam perpendit: D. Augustinus esse naturale, quod filij parentum

e. 4.

naturam imitentur. Leuculus sicut ostendit se patrum pollete fortitudine, quae se prodit in virgibus in rugitu, in humeris, & Dominio quod praefert. Catulus lupi statim parentum probat voracitatem. Pullus aquila se probat legitimum, in eo quod oculos habeat tanta constantis acie, ut reflexo lumine solum intueatur parentes imitatus: quod si illi defuerit, ut adulterius patris ab vngue dimittitur. Si agnum videris mansuetum exunguem, ais: non est hic filius leonis: Quod si videris atrocem atque rigidum, dicis: Non hic est filius oviculae.

I.

Ostendit Christus Judaeis esse filios diaboli.

§. 25. Qui ex Deo est &c. Ostendens se Iudaei filios diaboli: illis etenim non quadrat veritas, quae est velut furculus.

1 Cor. 6.

14.

II.

Deus & diabolus sibi opponuntur.

III.

Dei natura bonitas & veritas.

IV.

Diaboli natura malitia & mendacium.

Sap. 2. 209.

Ro. 5. 12.

E e e transi.

27 **Q**ui ex Deo est, &c. Quia ex Deo non est. Iam Christus concione ad Epilogum revocat quam illis proposuit amplissima, in qua morti proximam clare vult contumacem eorum confundere malitiam in eo quod predicatio a se noluerunt consentire veritati. Aiebat illis: quod sicut illi credentes illam cognoscere (quod die Sabbati exposuimus) & haec illos in libertatem assereat: Si manseritis in sermone meo cognoscetis veritatem & veritas liberabit vos. Eodem modo illam repellentes se utique subijcerentur turpissime: quo responso non leniter exacerbat & obijciunt: quid nobis ais de servitute? Populus sumus ex natura liberimus, nullaque vquam subditus servituti. Patrem agnoscimus Abraham, ex quo descendimus, non per ancillam Agar sed per Dominam Sarai, & similiter Deum iuramus Patrem nostrum, qui nos sibi adoptavit in filios: Filij Abraham sumus & nemini servimus vquam, & unum Patrem habemus Deum, q. d. Patrem unum colimus in terra Abrahami scilicet cuius illustre stemma totum mundo innouit, & alterum in caelo Deum scilicet veneramus, cuius filij servi non sumus. Poterat illos Dominus vno verbo de mendacio redarguere: nulla quandoquidem natio sapienter servituti iuga traxisset, & onera tolerasset quam populus Iudaeorum: etenim statim a principio servierunt in Aegypto, deinde diversis vicibus in Chaldaea, in Babylonia, & alijs Provincijs quo Reges ac Monarchie captivos illos abduxerant, sed ab illis abhinet, atque ad radicem descendit: illis locutus: quod signifiarentur se filios esse Abraham & Dei, scirent utique se filios non esse Abraham legitimos & minus Dei, sed Diaboli: Vos ex Patre diaboli estis. Hoc autem conatur illis valde manifeste probare, ex eo quod non Hieron. Bapt. de Lucea, Tom. III.

Ho 11. de invidia.
1 Ioan. 3. 12.

ta illud Apostoli: *In omnes homines mors pertransiit.* Deinde eadem semper peruersius malitia progressus est, primum illum fratrem incitans Cain (cui à D. Basilio nomen illud imponitur: *Primus diaboli discipulus.* Et D. Ioan. ait de Cain: *Cain ex maligno erat*) vt proditorie fratrem suum Abel inreimeret. Hoc suum propositum firmiter profectus, in mundo homines in mutuum accendit homicidium, eos praesertim qui suæ sunt sortis, vt bonos prosequerentur: Tyrannus vt sanctos per varia tormenta teucidarent: sic vicit D. Ioan. eorum congregationem sub figura mulieris, quam bestia dirigebar id est, Satanæ malitia, quod esset sanguine sanctorum mēbriata: *Vidi mulierem ebriam de sanguine sacerdotum.* Secundum sit, quod à veritate decesserit. Creauerat illum Deus in veritate, sed in ea non stetit: quinimo pectus suam fornacem effecit mendaciorum: *In veritate non stetit quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex proprijs loquitur: quia mendax est.* & Pater eius. Sic nobis constat: etenim vt hominem circumueniret hoc vltus fuit medio, plurima namque dixit mendacia, quibus Euam seduxit.

V. Omnis veritas ex Deo & omne mendacium ex diabolo.

Igitur sicut Deus auctor est veritatis, & quæcumque veritas dicitur, in quantum est veritas, à Deo procedit: Sic diabolus est fornax, fontique mendacij, & quæcumque proferuntur, ab illo dimanant, atque de eius instigatione velut de primo principio, & Patre mendaciorum. *Mendax est, & pater eius.* Et sicut Spiritus Sanctus verus Deus Spiritus dicitur *veritas*: eo quod omnis sit scaturigo veritatis, sic & diabolus Spiritus vocatur *mendax*: quia omne mendacium ex illius profuit instigatione, sicut de altero dieis optime sano, & cui corrupti sunt deinde humores, non perstitit in sua valetudine sanus, nec amplius illa fruunt. Sic de Diabolo Christus: *In veritate non stetit, & veritas in eo non est.*

48

Iuxta hæc loquitur Christus Principibus Sacerdotum ex ijs liquidò constat, quod vobis prædico toties, me esse filium Dei, vos autem filios Diaboli: etenim in meipso duo illa lucularius demonstro quæ sunt adeo diuina propria natura, bonitatem nempe & veritatem. Bonitatem testor: quia, *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Veritatem confirmo: quia *Ego veritatem dico vobis*: sic vt nec in vno nec in altero mihi repugnare valeatis. Hæc duo voluit Christus vt in eo totus mundus agnosceret bonitatem & veritatem: hoc enim est quod D. Ioannes

Ioan. 3. 14

ait *Vidimus enim plenum gratia & veritatis quasi*

vnigeniti à Patre. Vt Dei filius sic patenter ostendit gratia plenum, vt sit bonitas quædam immensa, & veritate plenum: illum etenim *Vidimus.* Vos ipsi pleni estis, vt proditis, omni malitia & mendacio. Malitia: quia odio turgetis in me, & occidere me queritis ad hoc varias tendentes decipulas: quia prima hæc fuerunt patris vestri diaboli desideria: *Ille homicida erat ab initio &c.* Et vos desideria Patri vestri vultis perficere.

Profundam notat hic Saluator noster Theologiam, quam Abbas Rupertus aduerat. Creauit Deus in mundi primordio Angelos gratia, virtutibus & donis, potissimum autem fide, spe & charitate insignitos, vt per horum donorum opera dona gloriæ promerentur: illam etenim nulli Deus tribuere proponit: qui non illam mereatur, & operibus in diuina sua gratia, & per eam petentibus consequatur. Vt opera haberent fidei ipsi proposuit vniuentum filium hominem factum, qui futurus erat homo, & sanctorum caput omnium, licet causam illis non reuelaret, quare carnem esset assumpturus. Porro talem illum representans præcepit, vt eundem velut legitimum & naturalem filium suum supplices adorarent. Obstitit Lucifer, sic sibi locutus; *Quid hoc? an hominem natura mihi inferiorem vt Deum sim adoraturus, eique in omnibus me subditurus? Apage tale propositum, id fecerim nunquam: etenim Deo similis esse concupisco.* Per hoc à veritate discessit: *In veritate non stetit.* Christus veritas est: Ab illo de flexit quandoquidem ab illo momento illum despexit, futentique odio in illum liquidus instrexit, qd. an ergo me superior sit homo aliquis, vel saltem æqualis? Quia verò liuor & odium, quo quis alterum execiatur, species quædam est homicidij, eo modo quo dixit D. Ioan. *Qui adit fratrem suum homicida est.* Meo dicit Christus: *Ille homicida erat ab initio &c. in veritate non stetit.*

Eius superba cogitationi plures alij consenserunt Angeli: quocirca & omnes in diabolos transmutantur. Hanc (ait Christus) ab ipso participatis hereditatem. Sicut enim ipse se à me diuulsi, & me habuit abominationum, me conatus est occidere, sic vos ipsi facitis: *Vos ex Patre diabolo estis.* Ille primus inimicitias incepit, meamque mortem machinatus est: vos illam vultis proficere, & hanc perficere malitiam. Similiter omni pleni estis mendacio: nec est quod magis exhorreatis quam veritatem minusque conuenit, quam ipsa veritas: Sicut ille ab ea se separauit, sic & vos vt nullus in

VI. Vnde lapsus Luciferi sit ortus. In c. 8. Ioan.

VII. Iudæi filij diaboli veritatis inimici.

cor vestrum illi pateat ingressus: *Ille in veritate non fleuit. Vos non creditis mihi.* Ita probatur opem, hoc quod ait: *Vos ex parte diaboli estis:* quia ut tales ex una parte mortem meditamini, & ex altera morari non potest in vobis veritas, nec eam admittitis.

His D. Greg. terribile subiicit terrorem mentum ex opposito. Terribilia sunt hæc fratris mei, verba Salvatoris: *Qui Deo est, verba Dei audit: Propterea vos non audistis: quia ex Deo non estis.* Et hoc clarè cognoscetis, si ex illis, quæ proponunt, nos ipsos debeamus examinare & inquirere. vtrum ex Deo simus, an ex diabolo. *Terribile est valde quod subditur, qui ex Deo est, verba Dei audit.* Et. Si Iudæus Christus ostendit & probat, quod non sunt filij Dei, sed filij diaboli: quia opera sequuntur diaboli: eiusque exoptant conanturque implere desideria: quia veritas sedem in illis non habet constantem. Dicite mihi, quibus occupamini, quid magis sedulo procuratis, quam Dæmonis implere desideria? quod est tuum studium quam innocentem circumvenire puella, & coniugata euenire castitatem? Quæ tua sunt exercitia, nisi vanitatibus, nisi vacare lassibus, vestros per omnia sectando appetitus, eiusque Satanae desideria? An non vobis liceat exprobrare: *Desideria Patris vestri vultis facere?* Ea namque sollicitudine qua boni filij Dei conantur exequi ea, quæ ab ipsis Dominus requirit: eadem & vos ea quæ desiderat, vobisque præcipit diaboles.

D. GREG. VIII: Multi sūt etiam filij diaboli.

49

Ps. 43

Ecl. 27. 11

Ecce quam parum vobis congruat, fructumque ferat in vobis Dei verbum, cum non nisi dolo, mendacia, fraudesque texatis. Signum hoc est manifestum, quod ex Deo non estis. Intus & in cute vos nouerat David, quando visere vos perrexit. sic alloquitur: *Filij hominum usque quo genui cor le: Vt quid diligitis vanitatem & queritis mendacium?* Locum in vobis non habet veritas. Digna fuit illa Spiritu S. sententia: *Volatilia ad sibi similia conueniunt, & veritas ad eos, qui operantur eam reuertitur.* Valde familiare est, concurrere aues concolores, & eiusdem speciei sibi conuenire. Inter coruus non residet columba, quod si vel parum cum illis volitet, non tamen eodem quo illi tecto residet: Etenim illam ex una parte ex altera alius rostro impetit, nec similitet turtur miluo sociatur: nec accipitru philomela, columba columbis conuiuit & turtur turturi cohabitatur. In hoc cognosces, an columba sis, si Dei verbum eiusque veritas in te remaneat: quod si illam mordeas rostroque vexes, te iudica coguum.

Multis abundat mysterijs illud symbolum quo vocatus est D. Iacob: vocans Dei verbum furculum inficium: *Suscipite inficium verbum quod potest saluare animas vestras.* Nocissimum est in agricul. Dei cutura, quod furculus radicem non figat nisi in fureulis arbore nature suæ conueniente. Si furculum compotenti impolueris piro, radicem non figet nec coagulabit: quoniam statim exsiccabitur: quia natura sibi mutuo in eadem specie non conueniunt: si pomum rubo inserueris & oliuam quercui, & cerasum vltimo licet furculus hæreat paruoque tempore in eis subsistat, censestam tamen exarescet & singula harum arbores demum ramos suos germinabunt naturales. Domine mi, cur tam cito furculus exaruit huic inficium arbori? Quia eiusdem non erat nature arbor & furculus. Si hæc doctrina vera sit, heu quantos damnare possemus, & censurare non esse filios Dei, non ex Deo esse, nec eius per gratiam diuinum esse participare? In quo dignosces? Est Dei verbum furculus, qui illis infertur. Quid oppinamini nos agere prædicatores, nisi vt agricolæ vos inficere, vos inquam, peruersæ nature ex Adam arbores, syluestres tantummodo & acido profertentes fructus, belijis suauis infernalibus: huc totis diebus incumbimus exercitio. Quot celestes furculus vobis inficimus? A primo die Quadragesimæ nihil aliud agimus, nisi Dei verbum inficere, de ieiunio, de inimicorum dilectione, de iniuriarum remissione, de male pastorum restitutione, de amara tua vlt. dictione, de agenda penitentia tuis digna leuitatibus, furculum recipere quis vos forte dixerit: auditis etenim concionibus vobis doctrinam hanc conuenite ostendit, & nescio quale desiderium audita perficendi demonstrasti: verum tamen ad vnius capitis reflexionem iam videbis illam aridam & a vobis excidit, insuper & stolones vos producit impudicitia, luxurie, detractionum, iuramentorum, aliarumque petulantiarum, tales estis exorduo post Quadragesimam quales ante eius exordium: in veritate non statis constantes, nec in vobis ipsa figit radicem, sedemq; capit diuturnam. *Propterea vos non audistis: quia ex Deo non estis.*

§. 16. In ciuitate Dei moratur veritas, & mendacium in domo diaboli: ac propterea sciet adulteris: vt ait Hieronimus.

Accurrit Dominus ad istorum rebellionis radicē, declarans quæ uā esset causa, cur in illis Dei verbū minime remaneret: *Qui ex*
Eccc 1 Dro

Deo est. Nemo est, nisi a datur creatura, quæ si naturam spectes, non sit à Deo: verumtamen multi sunt, qui quamvis secundum illam sint à

I. Deo, non sunt tamen si voluntatem attendis, imo quantum ad illam, sunt à diabolo. Quomodo cognoscam hoc? Ex hac regula quam Salvator statuit: *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* altera

Diaboli. *Propterea vos non audistis, quia ex Deo non estis.* Valde familiaris est illa D. Aug. doctrina, ut ad eius declarationem composuerit illos viginti duos libros de civitate Dei, quos satis nemo laudaverit. Dux sunt in mundo civitates vel Republicæ: Una Dei, Diaboli altera: in illa sedem habet veritas, nec patet ingressus mendacio: in hac locum obtinet mendacium, & procul ab ea veritas expellitur. Ratio sumitur ex eo, quod in Republica seu civitate Dei diuinus viget amor: unde non nisi solus ille admittitur, & quidquid ad Dei gloriam reuocatur. Ad hoc singulariter conducit veritas, quæ Deus cognoscitur, honoratur, glorificatur, & magnificatur. Ea de causa in sacris litteris, ut de aliquo dicatur, quod tradet veritatem, dicitur quod glorificet Deum. Sic Iosue dixit Achan: *Fili da gloriam Domino Deo Israel, & confitere veritatem.* Nemo dubitat quin Christus venerit, Dei gloriam promoturus: unde in natiuitate sua hæc prima fuit audita vox: *Gloria in altissimi Deo.* Hoc semper egit: docuit & persuasit veritatem. Sic Pilato Præfidi respondet: *Ego in hoc natus sum, & ad hoc ueni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati.* Et idcirco cum eam iam prædicasset, sic æternum alloquitur Patrem: *Ego te clarificauit super terram.* Hinc est quod in hac Republica soli pateat ostium veritatis, & illa tandem sic constantet figit, ut eius incolæ, prius vitæ quam veritatis, damnationem incurrant: ut videmus in SS. Martyribus.

II.

In civitate Dei regnat veritas & amor. Iosue 7. 19. Luc. 2. 14. Ioh. 18. 37. Ioh. 17. 4.

III.

In civitate diaboli mendacium & amor proprius.

In civitate vel Republica diaboli dominatur amor proprius, & concupiscentia: *Erunt homines seipso amantes.* Quid hic prætenditur, quid quaeritur, nisi proximum lucrum nisi propria voluptas? Proinde illtantum datur accessus, quod hinc conuenit vel hoc promouet: quia verò nihil est quod sic illi opponatur, ac Dei verbum eiusque veritas, nec quod tantum hoc conseruat & promouet sicut diaboli verbum, hinc ostitur quod in hac Republica execrabilis sit veritas, & abominabile mendacium. Stupendum est videre qua facilitate Pseude prophetæ inuentiones suas, chimaeras, somnia & illusiones possiderent, ut ad vnicum verbum fixas adeo radices in pectore figerent multitudinis ut illa extirpare fuerit impossibile. Ratio hæc est quod illis dicerent iucunda

voluptati, proprijs gratia delictijs, & peraccepta cupiditati. Valde fa-

E contra verò non minus stupendum videre: cile quanto negotio veridici Prophete veritates nra, diffi- Dei persuaderent itrefragabiles: cum enim facile vero- tjs modis multisque vterentur argumentis, ut veritas cre- sibi fidem conciliarent, illos explodebant. Quand- duntur. to non studio laborauit Hierie ex Dei nomine prædicans carnis modo sericis modo ligneis, onustus ut dicta sua confirmaret, & quanto illi- instabat ardensius, tanto Dei virum aspernabantur ignominiosius: sic ut in has exclamarit quæ- timonias: *Va mihi mater mea; quare genuisti me virum iuxta, virum discordiarum? Omnes maledicunt mihi.* Tantoque die quodam contenti pri- e- ius doctrinam exsibilauerunt, ut à prædicatione desistere sibi animum induceret, vide sic ait: *Et Hier. 20. 9. dixi: Neque loquar ultra in nomine Domini.* Nichilominus intermissam repetens prædicationem mortis incurrit periculum, tota contra eum personante populi melitudine: *Morte moriatur, & quare prophetauit in nomine Domini dicens: Sicut Siloe erit domus hæc? Et tristi carceri virum manciparunt, puteoque demerferunt. Quid Ezechielem profetam quibus non vltus est stratagematibus, ut persuaderet? Quibus inuolucris, quibus Hieroglyphicis, quibus argumentis? Et ut fatuum abiecerunt. Michas quot pallis aduersitates? ob vel vnicum veritatis ab eoprolatum verbum alapa illi impingitur coram Rege, imo ipso Rege annuente. Quanam harum causa? Quod illi populo placencia loquerentur: hi vero voluptati lucteque repugnantia.*

Pependit Dicitus Irenæus & eleganter aduertit eius commentator Feuard. Quod Deus patentes nostros primæuos accessent, quibus veritatem quandam aperuit claram & lucidam: ne de arbore illa gustarent: quocumque enim die ex illa comederent, setui mortis iugo subiacerent. Accurrit Diabolus & cum illis argumentatur, & in tribus verbis octo protulit mendacia (tot enim paucis illis verbis, quæ dixit, includuntur) & mendacia quidem adeo insulsa, ut quis imaginari non possit ineptiora. Primum quod Deus inhumanus esset, inurbanus, & gustum prohiberet in eo quod posset placere gustui. Hoc verbis illis indicat: *Cur præcipit vobis Deus? Quare voluptati vestræ subtrahit id quod illi erat adeo volupe? Secundum, quod impossor esset, & proprio intuitu illos deciperet. Tertium, quod mendax esset: quod enim dixerat; quod morituri essent, si comederent, menda-*

Valde fa-
diffi-
cre-
Quand-
Hier. 20. 9.
Hier. 26. 8.
L. 3. c. 17.
V.
Deus ve-
ra dicit
primis pa-
rentibus,
nec cre-
dunt.
VI.
Diabolus
oculo pro-
ponit mē-
dacia &
credunt.

mentacium erat: *Nequaquam iuramini.* Quartum quod inuidus esset: vt enim alios non videret Deos sibi similes, ardentem interdicto suspensur: *Sed quia in quocumque die comederitis ex eo, apperietur oculi vestri.* Quintum, quod plures esse possent Dei; quod ipse & Deus omnes possent esse Dei: *Et inquit Dixit.* Sextum quod corporale potum tribuere poterat esse diuinum, & spirituale Septimum, quod lutum ad Dei posset ascendere celsitudinis. Octauum, quod ipsum, quod ille dicebat eis verum esset, & aperiret, quod ad summum illius beneficium esset maxime contentis. Omnia hęc mendacia conatus est illis persuadere, & paucis his verbis introduxit. Et cum sola veritate dei veritas, adeoque clara, statim illi fidem denegant: & cum octo essent ficta Diaboli mendacia, continuo fidem illis adhibent certorem.

VIII. Ratio discriminis exponitur.

Quid hoc quia Deus hoc illis dixit, quod gustui minime placeret, & priuabat ijs quæ tantopere desiderabant. Diabolus contra illis suggestit, quod appetitui placebat & voluptati: hinc licet conspiciere quàm apprime doctissimam hanc nosset diabolus. Adesto Dæmon maledicte, quæ facie temerarius præsumis personis adeo doctis imponere mendacia adeo insulsa, irrationabilia, ac manifestata. Cum iam illos iterire proponeres quadam diceret vero similia consilia, palliata. Hinc apage; dicat Diabolus quod appetitui suo quadra, licet enim dicat quod cælum sit alium, & tellus alta, & cælum humile, fidem adhibebis. Exspere & respere illud quàm facile tibi persuadeas credasque firmiter quodlibet, quod refertur de altero; mendacium; si quis tibi dixerit aliquid de Clerico, vel de Fratreculo, vel de iudice, habes vt Euangelium: quia nulla feruente charitate, nec amas proximum, atque eius te delectat incommodum, quam faciles præbes aures, si quis de iudice detraxerit quæ præfensionis tuz contrariam tulit sententiam; & quando alius de grege blatero tibi factam restatet iniuriam ob non oblatum tibi Episcopatum; & quando quis alius tibi oculos offendit, teque prouocat; vt talem ambias dignitatem quam illam cæteris dignior merearis. Deinde quando vicinis auribus tuis inserit, Domina prohi quàm venusta, grata meo placeat conspectui, amore tui languco, & alius tibi instillat: Domina es; quæ in sapientia non cedas Theodoræ. Væ tibi licet oculos tui vno dicant verbo mendacia, firmiter illa credis, eo quod hæc tuo placeant appetitui.

VIII. Quæ tibi sunt salutifera vix credis.

Porrò quàm difficulter credis quod tuo non sedet palato: quàm tardè credis Aduocato tibi ve-

ritatem aperient, quod iustam nõ suspicias causam? Quàm surdas medico porrigit aures, & præmonenti, te vitæ periculum incurtere? Prædicatori tibi persuadenti: caue tibi, ne te mors proueniat inopinata? Videbis feruenterotem alterum qui Theologum explodat dicentem: Contractus hic, quem mihi v. L. rarius est, & ad restitutionem tenetur; & videtur illi quod sibi dicat D. Thomæ contractum esse licitum. Alius quàm grauitate se tã Confessario reprehensus negatam absolutionem, cum ad portam detineat proxima sceleris occasionem? & quàm gratus illi quàm acceptus, qui nec peccata discunt, nec castis curas reservatos: sed actutum vnam illi adijcit absolutionem: *Ege te absoluo, maiori effusus liberalitate, quam si pomum illi odoribus referum vel niuis globulum ahijeret.*

Quam ad viuum deseribit homines David (D. August.) in illis verbis quæ dixit: *Diligitis vanitatem & quæritis mendacium.* Diligitis, placetis quæ vobis terrene vanitates & in vestris augmentis seu lucris, ijsque quæ vobis grata sunt, hiedum creditis mendacium vobis i. propositum, sed etiam illud quæritis: *Quæritis mendacium.* Etenim inuestigatis & conquiritis (ait D. August.) quæ vobis mendacium fraudesque vendat; quæ vestrum vobis processum collaudet in iustum, qui vestras tueatur patres in eo in quo nulla nitimim ratione. Similes estis illis quos vates vidit Isaias dicentes: *Loquimur vobis placentia, videra nobis errores.* An ergo adeo stultescitis, & omnem perditissimam rationem: vt non intelligatis vobis praiudicio fore non paruo tot mentis circumuecti? Quod casu fortuito alter te decipiat, non hoc adeo magnum, sed quod hoc ipsum tu quæras, tu ipse desideres? Vtique eo quod in nobis regnet propria amor concupiscentia, totumque locum deamus illi quod nobis placet, & hoc mendacium est.

Ex præmissis capio quid Propheta Ieremias dicere voluerit veritas valde intricatis & oblectatis. Valde ample discurrit toto capite 23. contemptus ea, quæ sunt in hoc mundo: nullum esse, qui non manu mittat veritatem quodque omnes mendacia appetantur. Stupore totus attonitus hæret, & ait: *Contritum est cor meum, in medio mei: contremuerunt omnia ossa mea. Factus sum sicut vir ebrius; & quasi homo madidus & vno.* Cui omnia turbata videntur & commoventur. Quæ de causa Propheta sanctissime? eo quod videam qualiter homines veritatem excipiant & Dei verbum: omnes etenim eam detestantur, & in sui obsequium trahunt mendacium. *A facie Domini,*

52. Ps. 61. 2. ad faciem. Ps. 4. 3.

IX. Quæritur sibi homines imponi mendacia. Isa. 20. 20.

X. Hoc in d. 23. contemnit. Hier. 23. 2. 10.

Ecc. 3. Domini,

XI. Similitudo.

Dominus, & à facie verborum sanctorum eius, quia adulteris repleta est terra. Quid minus? Idem quod modo dicimus: quam tu dolenter hoc acciperes si virum videres matrimonio iunctum nobili, diviti, pulchre, sane, sancte, quam manu mittens, sed nec inveni volens, ad eius thalamum introduceret & lectulum mulierem aethiopsiam pauperem, infirmam, maleolida illamque toto peccore diligeret: quis credat, quod tanta fiat tanta Domini iniuria? Quis tantum patiatur ad desiderium? quae huic ratio subest? nisi sola eius voluptas, tale enim discrimen est inter adulterum, & eum qui legitima sua coniungit uxori: hic etenim filios inten sit producere & in Dei favore eurrere: ille vero suae tantummodo immoderato & inboneto satisfacere desiderio.

Est hominis intellectus velut vir cuius legitima sponsa veritas est. Deique verbum matrona nobilis, Dei filia, immaculata, iusta, sana, O ter felice illi, qui cum veritate habitat, qui Dei verbum retinet, & amplectitur, ut filios gignat legitimos sanctorum operum in Dei nominis obsequium, sed dolendum valde, videte ea, quae sunt in mundo: etenim hoc agis perpetim, ut manu dimittas sponfam hanc & alliciaris arque amplectaris mentisacum quod est filia diaboli fornicata, execrabilis, immunda: hanc recipis, hanc auscultas, huic fauces, & quia his abundat mundus, afferit mundum esse plenum adulteris: qui non nisi suas sectantur delicias, mille mendacis fraudibus & offendiculis. Appositè profertur hic D. Pauli sententia quam Paulo ante ante declaravimus: *Revelatur ira Dei de caelo super omnem impietatem hominum eorum qui veritatem Dei in iniustitia detinent &c.*

§. 17. Insurgunt Principes in eos, qui illos reprehendunt. Ex Paradiso scripsit Elias Regis Ioram. Versis comparantur & viuis expressis.

Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu & idolorum habes? Perpende quod illi referant responsum, tam horrendas evomendo blasphemias, eum Samaritanum insimulando & daemonicum. Quis aliter futurum, Dicit, credidisset, quam quod te tam inhumane exciperent dicentem illis veritatem. Quinam sunt isti Principes Sacerdotum. Hoc est recambium, quod communiter rephendunt tales ijs, qui eorum vitia reprehendunt & arguunt iniquitates.

Ponderamus inter alia quae Prophetae Iob non modicam videbatur inuolucere difficultatem hoc unum censei. nempe reprehendere & arguere Regum & virorum potentium iniquitates. Ihsq; in facie sinceram aperire veritatem: *Quis arguet coram eo viuis eius?* eam ob causam terra lignea medium dilexit Istaam Rex Manasses, & Ieremiam puteo demerserunt, & Michaa in conspectu Regis alapis ceciderunt. Praeclarè lamentatur eloquenti Seneca infaustum exitum magno illius Philosophi Calisthenis discipuli quondam Aristotelis: eo quod veritatem aperisset & candidè dixisset magno illi Monarchae & Principi Alex. Magno eum celebrem illam & illustrem retulisset de Dario victoriam: quae turgidus habet. se voluit Dominum mundi, & in tantum elatus est arroganti, ut se Deum vocari iussit & adorari. Opponit se Regi Calisthenes Philosophus arguitque eum in hoc imprudentiam, tandemque illum dedecere monstrat praetensionem homini mortali impossibilem. Illico criminas eum aegulat comparationis, praecipitque ut Praetor eum de hoc crimine in rus vocaret manatq; illi aures nates, & oris labia praeficeret, & angulà ferrea transfrena concludi, cui pariter carnis sociaretur, & tandem crudeli nimis, & dolorosa nece interminon enim aliud sperare poterat qui tatis Principibus ausu fuit dicere veritatem eiusque insulas arguere praetensiones. Ea de causa (ut ibidem advertimus, quatenus impio Regi Baltassar veritas proponeretur, respondit Deus, ut tres tantummodo manus digiti appaterent, quae scribant Regi denuntianda: sic ut arguente non videat, nec in eum possit ultor commoveri.

III. Graues patitur difficultates nec minora mysteria illa historia, quam refert Spiritus Sanctus in vi. Epistola Regis Ioram. Fuit hic Sanctissimus Regis de Parafaphat filius, verum tanta perversitate malus, diso mi- ut parente mortuo eum primum ad regni gubernatit ab nacula heres ascendit, septem fratres suos vique Elia Regi meliores se, fratri, ciia iuremerit. Hic idololatriam restituit & idolorum sacrificia redintegravit, quae pater ipsius longius amandauerat, tuique vita illius, non ferenda sentina iniquitatum. Refertur quod tradita fuerint illi litterae Prophetae Eliae, in quibus ex parte Dei non toletanda eius graviter caepebat scelerata, ob quae praenuntiabat illi horrenda supplicia, quibus illum Deus scelerum vltor animadverteret: *Al. 2. Par. 22. lata sunt autem ei littera ab Elia Propheta, in quibus scriptum erat. Hac dicit Dominus Deus David patris tui quem non ambulasti in vijs Iosaphat patris tui &c. Insuper & fratres tuos morose*

II. Ideo mortem ab Alexandro tulit Ca. libentia

III.

Al. 2. Par. 22.

horre

Hores te occidisti: Ecce Dominus percussit te plaga magna &c. Obstupescunt aures hæc intelligete. Iam à multis annis raptus fuerat Elias igneo curru in Paradisum, in quo fuerat etiam tempore Iosaphat huius Regis Ioram Patris, vt legimus. Quomodo igitur scripti ex Paradiso Regi Ioram litteras? Et quis illas detulit: numquid fortitan Cherubim, quem facit textus à Deo constitutum referat ad Ioram Pa aditum eius custodem fidelissimum?

IV. Opinatur aliqui quod non fuerit hic Elias, qui litteras has exarare, sed alius qui in diebus vixit Regis Ioram, sic asserit Magister historiarum cui noster subscripsit Car. malis. Sed hoc nequaquam satisfactum in nullo sacrae paginae loco talis fiat mentio Eliæ: qui necessario vir esse debuit famâ celeberrimus, cum tale quid attentaret. Et sacra Scriptura testatur quod erat Propheteta: & continua sua phrasi, dum de Eliavate loquitur, manifestum est quod loquatur de celeberrimo Propheta. Nonnulli dicunt, quod antequam raparetur in Paradisum litteras illas scriptas reliquerit Propheta suo spiritui præsciens non ignorans, quæ mala postmodum Rex ille Ioram esset patiturus; quatenus suo tempore illi legenda traierentur. Sic doctissimus indicat Episcopus lausensis: nec similitur quadrat hoc: si namque ita fuisset, hoc Spiritus Sanctus indicasset, & nobis declarasset, in cuius potestate vel manibus relicta fuissent illæ Epistolæ, & quis eas Regi porrexisset. Id quod in his scriptis, hoc est, quod arbitratur doctissimus nostri temporis Archiepiscopus Genebrardus. Quod cum Rex hic vitam ageret adeo peruersam & ab omni virtute alienam, nullus in mundo repertus est qui graua hæc eius sacrilegia & non tolerandas argueret impietates: proinde necessarium fugit, vt Elias ex Paradiso vbi morabatur, & iam moratur, eandem illi exprobaret, litterisque reprehenderet, quæ subito fuerunt illi traditæ perlegendæ. Non dicit quis illas tradidit, sed sacra pagina verbo vitæ impersonali, sic endo: *Alia sunt autem et littera*, & verissimè credo, quod ille coram eo litteræ apparuerunt, sic vt desideret, quis illas adferret. Et satis hoc confirmat textus Hebraicus iuxta nostrum Pagninum: *Et venit ad eum scriptura ab Elia Propheta.* Videtur enim Epistola illa per aëra delata illi in manus insuperato incidisse, nullo cursore apparente: vt enim tales arguantur, & de suis corripantur iniquitatibus, oportet vt inde ex paradiso reprehensio prodeat, nec reprehensor, quis sit, appareat:

qui namque hoc attentare præsumeret, graui sine dubio vitam suam alea supponeret: *Quis arguet vitam eius coram eo?* Confidetur, qualiter isti Deum ipsum excipiant, qui factus homo eorum præfens oculis ipsos reprehendit: etenim velut aspidem & viperam pedibus attigit in eum relinquit, verbus quibus possunt maxime calumniatoris: cum vocando Samaritanum, & diabolo acceptitum: *Nonne bene diximus nos &c.*

D. Hieronymus, arbitratu ipsos valde subtiliter designari à uo Ioram, eorum nomine dicentem: *Rugemus quasi uersi connes.* Visus animal est: otillimum, delectatur ualde lucta, sed ea conditione ne nimium prematur, vires adhibendo, quibus in te sam desiciatur, sed si brachis luctetur homo debilibus, & tandem se cadere patatur, quali ab illo sit superatus, patatur tunc maxime impudiat, & hominum demulcet: verumtamen si nimium premat coatus illum deiecit, rugit vehementer, & hominem tanta feruens cholera comprehendit vt inter brachia collidat. Sic Totila Regi contigit Asturæ filio sancti Regis D. Pelagii: prout narrat historia Pontificalis: luctatus etenim cum viro, fortiter adeo illum contulit, vt de calu sibi visus timeret, quocirca in eum ferocior insurgens, tanta vi eum inter brachia colligit, vt medium disrupit morteque hunc Princeps decesserit insultrator.

Hæc est vrsi conditio, hæc est natura peccatorum potissimum autem potentiorum. Perplacet illis, vt Prædicatores cum illis luctentur, vt eos in communi reprehendant, vt eorum confessorij caudâ (vt dicitur) vulpina caligent. Nullus maiori pollet auctoritate prædicator, nullus frequentiori potitur auditorio, equam ille, qui vitia reprehendit, qui contra peccata in communi debacchatur, & cum peccatoribus luctatur in incertum, sic vt nullum premat in singulari. Verum saluet te Deus, si nimium comprimas, si hunc in particulari redarguas, quod bona possideat aliena. Si illi declares, nisi restituat, recta eum tendere ad infernum: Si alteri dixeris: nequeo te absolueret: quia domi vel ad manum retines offendiculum: Si huic exponas, quod vita eius sit Republicæ scandalo: tunc etenim insurgunt vt serpentes, & potentia suabrachijs constringunt, dicendo & faciendo quodquid possunt, insimulantes prædicatorem vt imprudentem, Confessarium vt stultum, & iquoiantem illos corripientem.

Exem-

In c. 48.
Brel. n. 6.

V. Opinio Auctoris Lib. 1. Chro.

VII. Auct. toribus hoc applicatur.

VIII. Confirmator in Herode. Matt. 23. Marc. 6. 20.

Exemplum repetamus toties productum Di- ni Icanis & Herodis. Quamvis hic Christi praeceptor adulteria, stuprum, luxurias, & peccata scandalum patientia reprehendebat in communi, dicendo: *Gemina viderarum &c.* Quam hoc gratum erat placebatque Herodi? audi D. Marcum: *Herodes meus habet Iohannem, sciens eum virum iustum, & Sanctum, & custodiebat eum, & auditio eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.* Porro cum nodum soluxit fortius, vt incelluolum illum & scandalosum in terram prosterne- ret ad alterum: cum in faciem illi obiecit: *Herodes non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Herodes certum sic tibi & indubitatum, quod recta properas ad tartara: diuinam etenim tibi in caput itam prouocasti: totam quid dico civitatem, imo regnum offendisti: confestim rugire cepit vultus hic ira inflammatus, illumque potestatis suae constrinxit brachijs, & carceri mancipauit, nec hoc satis: imo caput illi vitamque abstulit adulter & homicida.

IX. Peccatores nolite in particulari corripi.

Hoc tibi est familiare: Etenim delectat te, si in communi, & in consulo vitia corripimus: sed non sic in particulari brachijs constringamus intendendo aliquam in te fore circumstantiam qua te ex hoc communi deducat: Et dum in iudiciorum taxamus inueteratam, non iudicemus hoc tibi conuenire qui tuo iudicio vite melioris habes intentionem. Quam tibi placet, & quanti facis talem praedicatorum, talemque confessorum? Illi blandiris, illum ad epulas iungas, illi sercula natis, illum vitas, & cum tuarum laudum eligit tibi buccinatorum. O si negotium premeremus, & tibi fructator in particulari, tibi luxurioso, tibi tenon diocremus: Auferet te diabolus: Ex parte diabolo es, & desideria patris tui diaboli conaris impleat. Quales obsecro in nos insurgetis? *Rugemus quasi vni omnes.* Quales in praedicatorum calumnia? Quales tali Confessario execrationes? Quoties obijceretur illi cum Pharisaicis: Samaritanus es & daemomum habes? Saluator negotium vrit, suam illis exponens perisiam: *Si veritatem dico vobis, quare vos non creditis vbi? Vobis & pro vobis dico rebelles estis diuinae veritati, & quod hoc procedat ex eo, quod estis non Dei sed diaboli filij.* Perpende, quam atrocibus profuit ignominijs: *Nonne benedicimus nos? quia Samaritanus es tu & daemomum habes?* Quam hoc indubitatum erat, Domine mi te nimirum aliud nihil relatum ex illorum reprehensione criminum, quam ignominiam, iniuriam & calumniam? Qui-

mo hac de causa te morti tradent crucis ignominiosa.

Myrica fuerunt illi verba quibus Angeli Christum caelos ascendentem interrogant: etenim illa Spiritu Isaiae Prophetico intelligit. Percun- ctantur Angeli videntes eum caelorum petere sublimia manibus, pedibus, & lateo vulneratis: hac namque vulnera caelo inferre maluit, abole- re noluit: *Quis est iste qui venit de Edom, in- ditis vestibus de Bosra?* Edom terra erat peruer- sa gentis ex progenie Esau. Bosra vero ciuitas erat plena peccatoribus. Quis est ille qui ascen- dit tinctis vestibus de terra Edom, & de Bosra Ci- uitate? Respondit illis idem ipse: *Ego Dominus qui laquor iustitiam.* Ego Dominus qui praedica- ui, & operatus sum iustitiam & sanctitatem: ego Dominus, qui mundo veritatem annunciaui, cuius- que uita reprehendi. Si igitur Domine mi iusti- tiam feceris, nec alicui fueris iniuriosus quinimo iniurias Deo & hominibus illatas moderari vo- lueris: qua ratione plagis procedis confollus, & vestimentum tuum sanguine apparet imbutum, sicut calcantium vnas in torculari? *Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?* Quinimo eo ipso, respondet Dominus, quia torcular calcavi vnae- que pedibus fortius compressi, mea rubent san- guine vestimenta: *Torcular calcavi solus &c.* *Calcavi eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea, &c. & omnia indumenta mea inquinasti.*

55. Allegoria de torculari. Isai. 63.3.

Mihi contigit, quod illi, qui in torculari vnas premit: quam enim fortius calcat & pedibus diuini impetit, hac in vinum dirumpitur vberius, quo pedes illi totumque corpus inquinatur. Talis ascendit Christus in caelum, manibus & pedibus clavis confixus, latere lancea transfuso, torcular hoc erat, vbi totum suum effudit san- guinem ex quo corporis sui sanctissimi totum rubuit indumentum. Quid hoc Domine mi? Quis hanc tibi intulit iniuriam cum nulli fueris molestus sed omnibus beneficus? Considera uirtute hostes tui, atque sic ab omni culpa te facen- tur immunem, vt ruz se subijciant interrogatio- ni: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ratio est: quia torcular calcavit & vnas illas conculcauit, Phariseos, inquam, Scribas & iur- cipes, eos paulo fortius coustringens, clarissime ob oculos illis ostendens, quod filij essent dia- boli, iurati veritatis inimici, quos ipsa obca- cabat iniquitas, ne viderent illam, sole tamen cum esse ipsa lucidior. Ecce in quas cecidit igno- minijs, & calumnias: Christum enim Sama- ritanum

XI. Vnas premere est vitia corripere.

stantium cognominant & Imphaticum, lapides congregant, quibus illum suffocent, atque exinde consilium inueniunt perdenda salum, crucisque affigendi.

XII. Quid opinatis optimus colligere poterit Praedicator, quis pronuntius Confessario fururus tua calcanti conscientiam; & iustissimus iudex supplicium brachys constringens maleficos stramque exercens iustitiam? quid obtinebit? Quod emolumentum Confessario tibi neganti abolutionem, nisi malepata restituas, nisi turpem illam remittas amicitiam, qua tibi perditur anima, & nisi lamam in integrum rependas, quam honesta puella detractor abstulisti. Qui te premittit acriter & Dei Zelo feruens pedibus calcatur, ut dicere possit: *Calcavi eos in furore meo & contulcaui eos in ira mea? Nihil aliud illis ex his remanet, nisi persequi, nisi honoris detractio, nisi ipsius vilipensio, modi illius agendi vituperatio, ut tandem exclamet: Omnia induimenta mea inquinasti.* Bonum hoc non arbitror indicium, quod praedicator suo decenter fungatur officio, dum omnes illi applaudunt, omnes eum magnificant: nec quod suo confessarius muneri satisfiat, qui placet omnibus, qui nemini displicet. Quando te audio murmurantem de praedicatoris vel confessarii: Rigidus est nimis & austerus, & supra modum scrupulosus: ut verum conij. 20, quod optimus sit ille minister, & praeco veritatis.

XIII. Quis bonus sit praedicator. Hinc habemus quod Dominus ait Apostolis suis, illos Evangelicæ veritatis ministros instituens, ut hoc tantum iudicarent omen, quando ab alijs paterentur persecutiones, iniurijs afficerentur & contumelijs impeterentur. Hoc etenim Prophetis contigit legitimis verisque Dei Ministris: etenim Ministros eius prout conveniebat, excipiebant Beati spiritus cum vos oderint homines, & cum separaverint vos, & exproberint, & vituperent nomen vestrum tanquam malum, Gaudete in illa die & exultate. Secundo hac enim faciebant Prophetis patres coram, Contumescerentur autem & timerent, quando titulis & honoribus exciperentur, omnes venerantur, omnes illis applauderent, omnes primam offerrent dignitatem: hoc enim foret indicio, quod perperam suo fungerentur officio: hoc enim (aut) modo Pseudoprophetae & doceptoribus blandiebantur: *Va cum benedixerint vobis homines. Secundo hac enim faciebant Pseudoprophetae patres eorum.*

Hieron. Bap. de Lamza. Tom. III.

Ex hac doctrina declarat D. Thom. de praedicatoribus & confessarijs, ac divinae veritatis ministris, quod ait Apoll. Timotheo discipulo suo, calcatur illi adiciens quod libere ac intrepidè veritatem praediceat, seipsum illi praestituens exemplar, atque in memoriam revocans, quas passus erat persecutiones, eo quod fideliter suum executus fuisset officium Antiochia, Iconij, & Listris: *Tu autem affectus es. Qualem mihi facta sunt Antiochia, Iconij & Listris, quales persecutiones sustinuit: & generaliter concludit axiomate: Et omnes qui volunt pro vivere in Christo se suam persecutionem patiuntur. Nec credideris (inquit Dominus) meliorem fore sortem famuli quam Domini, vel discipuli quam Magistri: Si me persecuti sunt & vos persequentur. Perpendite qualiter me tractaverunt. Etenim ardeperitum irriterunt, & Samaritanum. Si patrem sanctum Be. habebis vocaverunt quanto magis domesticos eius? Vide qualiter illum habeant eorum vitia corripientem: Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu, & demonum habes?*

§. 18. Probant illi se de corpore esse Leviathan, & ad supremum pervenisse malitia per illud. Bene dicimus nos &c.

Nonne benedicimus nos: Quia Samaritanus es tu & demonum habes. O perduelles, quam certum erat, quod in eum insurgeretis, qui vestram suscepit curationem, cum vos velut freneticos extrema possideat malitia, qui ipsi medico iplos curanti feroces insultant. Hoc ipsum confirmat, quod diutius ille Magister dixerat: & qui apprime noverat vestrae radicem & originem inimitatis: nempe quod non ex Deo, sed ex parte estis diaboli. Hoc inter alia stavit Spiritus Sancti iudicia ex quibus cognosci potest aliquem à diabolo esse possessum: scilicet dum resistit correctionem, atque in eum contumax insurgit qui illum corripit eique aperti oculos. Sic declaravit D. Rabanus Maurus; ex quo idem sumptit Liraus, illud Spiritus S. *Qui odit correctionem vestigium est peccatoris.* Per peccatum est diabolus, qui sic autem omnia diabolus: ed vocatur & est, per quem peccatum intrat in in animam hunc mundum. Ex vestigio & signo cognosces, quis in illa habiter anima. Aduertis in horto vel campo vestigium, atque ex illo cognoscit alius illuc transivisse ceruum, vel aprum. Ex vestigijs que

F F F

quæ notavit in templo. Hel, cognovit & confir-
 mavit aperte Daniel, quod ille non esset qui co-
 me'ere, sed fabulam esse, q. odque viri, mu-
 lieres, & parvuli eo fuissent ingressi. Quot es-
 cumque te aliter ex charitate corripit, tuosque
 signat defectus, eiusque tum reprehensionem
 acriori repercusis calumnia, signum est, quod
 diabolus eo intravit, qui sicut pater est menda-
 cij, veritatem vt sibi contrariam, refellit &
 audire dedignatur. Est autem correptio lux qua-
 dam, aperiens oculos, quâ malum conspicias,
 quod inimicus ille tibi refert: vnde dum illa tibi
 proponitur, illum impugnat qui eam introdu-
 cit: velut latro in domo sapiens noctis confusus
 tenebris, quod si viderit alterum intrantem vel
 lumen profertentem, in illum conturbatur, & ad
 canem vsque ad latrantem & manifestantem,
 vellet si posset, gladio trucidare.

II.
 De mon
 oprime
 describi-
 tur.
 Lib. 33.
 mor. c. 29.
 30-31.
 Job. 41. 6.
 7.
 Lib. 3. de
 usa par-
 tim. c. 11.
 Lib. 5. c. 23.
 Lib. 6. de
 simpli.
 medi. fa-
 cile.

Quam egregie declarat idem Deus locutus
 cum Iob viuis dæmonem colubus cepingens,
 qui vixit. eum probe cognoscit: describit illi
 corpus, quod sicut notat eleganter D. Gregor
 congregatio est reproborum, quorum caput
 diabolus est, sicut Christus caput est congrega-
 tionis iustorum: & illum describit in figura
 corporis ceti, quem dicit Leviathan, sub cuius
 specie diaboli declarat proprietates. Audiamus:
 Corpus eius quasi scoria fusilia compactum squam-
 mis septementibus, una uni coniungitur, &
 no spiraculum quidem emittit per eas. Signat hic
 eum balenam quam Galenus dixit instar ætis
 obduratam, & quamvis, vt notat Opiniaus pel-
 lis illius nullas habeat squammas, vel conchas,
 eam tamen dicit adeo fortent ac si squammas
 esset compacta: Quasi scoria fusilia. Proinde
 Septuaginta legunt: Colligatio illius, sicut lapis
 Smyrtes penus uni conglutinatur. Smyrtes lapis est
 quem dicimus Smaragdum de quo dixit Olym-
 piodorus hanc securus lectionem quod duritie
 exæquet adamantem, & quod ad ictus resiliat
 de quo loquuntur Dioscorides & Galen.

III.
 Fius etiã
 asseclat.

Habes hic, ex mente D. Greg. descriptos illos
 qui ex parte sunt diaboli, & eius componunt
 corpus, eumque vt caput suum celebrant, regi-
 men eius & impulsiva sequentes: in malitia sic
 obdurati sunt & compacti, vt nullum in illis ef-
 fectum habeat nec cor eorum mollescat ictus
 correptionis: imo illum repercunt, sicut æs &
 Smyrtes: quod si lapidẽ illi vel sagittam immittas
 illã in te retorquet illaque vulnerat. Etã admirabili
 quadam proprietate (sic D. Greg.) squammas illas

duiores aëa vocatetur: Scoria fusilia: Quia
 sento te ab illo defendis, qui te vel pugione
 confodere, vel lapide conatur impetere. Sic
 se res habes etiam illo se reprobi defendunt &
 suam tuentur nequitiam, dum ictus resellunt &
 in vibrantem retorquent, eumque qui vel sagittam,
 vel lapidem torit correptionis: quidimo hoc
 ipsum patit (teste eodem D. Gregor.) in com-
 muni nostro parente: Hic etenim primus fuit,
 quem possedit diabolus, quando Deus eum pro
 culpa correpturus inobedientia sagittamque in-
 culcaturus accessit, respondet ille, repercutus
 & in Deum ipsum culpam iniiciens dicendo: *Gen. 4.*
*Mulier quam dedisti mihi sociam, dedisti mihi de li-
 gno &c.* Notate verba: tu mihi dedisti mulierem
 in sociam & transcripsi vt pariter contueremur:
 me provocauit, illa me perdidit: vnde tibi hoc
 imputandum, qui talem mihi sociam assignasti.
 Et ex illis (inquit D. Greg.) nata calamitas, vt
 ex medicina trahant peccatores venenum & cui
 gratias rependere debuissent, illum grauius offen-
 dunt.

Quoties hoc tibi contingit: quod si quisquam
 tuas tibi aperiat imperfectiones, ictum retundis
 & in eum assurgis contumeliosus & si quisquam
 tibi occurrat quod illi obijcias continuo in
 faciem illi exprobas & rudicas expedit magis
 vt fratreculus ille in cella sua, & Clericus in cho-
 ro & vicinus domi remaneret, illique magis con-
 ueniret quæ ibi aguntur perpendere, & aduer-
 tere, quam ad aliena. Sic videmus Phariseos
 Christo insultantes. Satis superque confirmatur
 quod Christus illi s dixerit, quod membra essent
 corporis diaboli, eosque ipse possideret: *os ex pa-
 tre diabolo est.* Perpende, ptecor, qualiter se scu-
 tis defendant & datam illis repellant correptionem
 in eum illam retorquentes, dicendo: *Nonne
 benedicimus nos: Quia Samaritanus es tu & dæ-
 monium habes?* Considera eum D. Greg. quam
 proprie vates Isaias eorum delineet malitiam sub
 figura Ericij: *ibi habuit fontem Ericius. Ambu-
 lat Ericius & se extendit ad qualibet, versum si
 illum tangere volueris, vel manu comprehendere,
 in globulum se contrahit spinarum pungen-
 tium: Ericij nomine ualiosorum non sum, defenso
 designatur: Ericius namque seipsum spara colligit,
 sicut undequaque pungen &c.* Tales sunt illi:
 videtur enim quod ad interrogata velint respon-
 dere Saluatoris: *Quis ex vobis arguet me pecca-
 tor?* Vt enim se pressos videntur, ne Christus
 gloriaretur, quod illis os occlusisset, & virtute
 confu-

D. GREG.
 Lib. 33.
 mor. c. 12.
 IV.
 Iudæi E-
 ricio cõ-
 parantur.

confudisset veritatis : profiliunt, eam repercutiendo, seque eius propofitis pertinaciter opponendo.

V. Quæ Ludæorum in Chriftum calumnia.

Duo Chriftus illis affererat. Primum : quod vita fua munda eſſet ; innocens ; & impoluta. Secundum : quod doctrinã ſuã nihil eſſet veritatis, & altiffimam doceret veritatem : hæc duo conantur reſellere : & quatenus dicerent illi doctriinã eius non eſſe verã, illum appellant Samaritanum quia apud Iudæos Samaritani erant, ſicut apud nos hæretici, qui falſa ſectantur dogmata. Vt autem retorquerent, quod Sanctus non eſſet, & impius, eum aculant, vt à diabolo arreptum. Attende, precor, quã foriter iſtum retundant, quantoque furore in noſtrem phreſneticẽ proſiliunt, ſic vt tantam euomentes blaſphemiam, quã maior dici non poteſt, ſupponant in hoc ſe bene dicere: *Nonne bene dicimus nos.* Et hoc eſt, quod ſemper dixerunt, & modò dicunt, atq; in eo pertinaciter obſiſtunt: ita vt ex eorum iudicio quotieſcumque hoc dixerint, bene dixerint. Hoc erat eorum frequentiffimum idiomã, quod de Chriſto loquebantur, dicentes: *Beelzebub habet, demoniacus eſt, & diabolo cõfederatus, necromanticus, & præſtigiator:* ab illis enim, vt notat D. Cyprian. gentiles illud haufierunt, qui prodigia videntes facta à Diſcipulis Domini, & ſanctis in eius nomine, obijcebant eos eſſe incantatores & necromanticos atque perverſis & illicitis artibus ea, quæ viſebantur, patrare miracula. Hæc omnia nunc inſinuare volunt Iudæi: *Nonne bene dicimus nos: quia Samaritanus eſt, & demonium habet?*

Iob. de idol. v. a. nis.

Iob. 34. 36

VI. Iudeorũ grauiffimum celus.

Oprima ratione dicere poſſemus, Deoque contra iſtos querelas exponere, quas ſapientiffimus ille Princeps Ehu (licet ex errore) contra Iob: *Pa. ex mi. probetur Iob uſque ad finem Eccl. quia addit ſuper peccata ſua blaſphemiam.* Eia Domno ſupplicium tuum ſic corrobora: & effunde, vt tanta ſufficiat puniendæ præſumptioni; cui non ſufficit de peccatis offendere, ſed tantis intuper te prouocat laceratque blaſphemijs. Perduelles: quibus non ſatis eſt, tam iniquam protuliſſe rationem, quã legitimũ Dei Filium inhonorariſtis, vt Samaritanum & demoniacum: & de tantis vos arrogantes effertis contumelijs: vt dicatis: *Nonne bene dicimus nos?* Hoc eſt ſummum profundum, ad quod demergi poteſt peccator, quando non tantum illi ſufficit malum agere: ſed inſuper, & de hoc gloriatur, quaſi de benefactis. Quando nedum impudicus es: verum

& te iactas impudicum: quando nedum arrogans es, teque pauperi oppoſitis aduerſarium ſed inſuper & hoc tibi retorques in gloriam.

Exotica fuit illa maledictio quam ſibi Iob eſt imprecatus: *Si ofcularus ſum manum meam, & meo faxit Deus, vt inſaulta hinc morte tolar: Humerus à iunctura ſua cada: & brachium meum cum ſuis offibus confrangatur.* Quod ergo criminus eſt te manum propriam ofculari? Iſtaſ eſt mundo familiaris, ofculari manum: hæc etenim in Epistolis ſciõis abſentibus, & verbis proferis præſentibus, Attendas, inquit, hæc eſt iniquitatem maximam, & iniuriam Deo execrandam: *eſt enim iniquitas maxima, & negatio contra Deum aliſſimum.* Non cap. 6. Noueris igitur manum tuam tuum eſſe peccatum: eſt enim tuarum manuum opus. Opus bonum opus eſt manuum Dei: *Omnia opera voftra operatus es nobis Domine.* Peccatum autem minime, ſed tuarum opus eſt manuum: hoc enim eſt: *Sine ipſo factum eſt nihil.* Malum eſt peccatum committere, luxurioſu n eſſe, profanum, iuratore, dilapidatore: Sed non ex toto, quando te criminis pudes, & quod ſciet alter, verecundaris. Quando vero cõdeueniſti, vt nedum flagitia cõmittas, ſed inſuper & in eis ſic tibi complaces, vt ea ore tuo reprobis excoleris: hoc eſt, vt dicas bene feci, & de peccato gloriaris, atque arroganter te iactas de verbo, quod proximum deſectore affectiſti, atque de vita profana atque inheneſta, quam cum tali muliere ſcortator ducis: & tibi honori ducis uantatem, quã tuas abhgeris ſculantes: *Hæc eſt iniquitas maxima.* Quoniam laudatur peccator in deſiderijs an. me ſuis & iniquus benedicitur. Exacerbauit Dominum peccator.

Iob 31. 7

VII. Quid ſit manum ofculari. Iſai. 26. 12.

Pſ. 92. 4

VIII. Peſſimum eſt de malis gloriari. Ezech. 31. 19.

O perfidos illos, quos vidit Vates Ezechiel doſa uententes ſanctuario Dei, & facies ſuas ad profana idolorum ſimulacra, & delectabantur in iſis, flores ſibi & violas colligentes, ac naribus apponentes: quaſi illud quod agerent, tam bonum eſſet opus, ac inter flores obambulare uernantiffimos: cum hæc ſit ſuprema in ſuperlatiuo gradu peruerſitas; *Iniquitas maxima:* Videtur tamen hæc Iudeorum ſupercellere perueſitas: quia non ſolum tam horrendam in Chriſtum committunt blaſphemiam, cum inſimulantes, vt demoniacum & Samaritanum, & non ſolum hoc pertinaciter afferant, atque de eo ſe gloriabundi iactant: ſed hoc ita benedictum autumant, vt dicant: *Nonne bene dicimus nos?*

Quia Samaritanus &c.

IX. Hoc est quod admitatur D. Chrylost. tamquam rem omnino insolitam & miram, videlicet iustos timore percussos, non solum quando illius aliquid offertur, quod ad peccatum inclinat: Verum etiam in ipso bono quod exercent, non parvo torquetur scrupulo, in oratione, in elemosyna, in communiione, in confessione. Hec Domine mi, nescio an integram fecerim confessionem, vel an elemosynam ex vero affectu ad Deum sum elargitus. Quam meniculosus (ait ille) erat Iob, illo tamen cumulo bonorum operum ditissimus: *Verbar omnia opera mea,* Si forte in bono opere quod faciebant, mea culpa quidam intercurreret defectus: & ex alia parte spectare reprobos adeo securos in malo, quod operantur, & quantum grauius committunt delictum, tanto sibi videantur esse posse riores, quasi rem effecissent, quam minus non posset facere meliorem: & cum Deo grauisimam intulerunt iniuriam, quam inferre potuerunt, sic sibi complacent, & congratulantur, ac si grauisimum a Deo praestitissent obsequium.

1369.18.

Hoc quotiana te docet experientia. Lapsus es in adulterium, & illum occidisti qui tutas tibi perturbabat delicias & mortificabat voluptates, sicut Dauid Vriam: interim ita quietus, alacer & vultu prodis adeo streuo, quasi Deo sacrificium litales acceptissimum pauperem circumuenisti operarium, eiusque bona tua vsura depraedatus es atque in eo tibi congratularis, ex lucro reportato summe delectatus, verbum dixisti, quo illi quae bona erat, calumniam intulisti, vel quo praeter rationem virum carpisti Ecclesiasticum, & tuo iudicio acumen protulisti subtilissimum, ex quo tibi congratularis. Hoc iudicat Spiritus Sanctus malum mirabile, & adeo profundam scelerum sententiam, vt ad profundiorum non possit demergi: *Sunt impij qui ita securi sunt quasi iustorum facta habent, sed hoc vanissimum iudicium.* Ita sunt securi flagitia committentes grauisissima: ac iusti opera facientes sanctissima: Imo securiores. Vt enim dictum est, electi bonum aliquid opus facientes, verentur, sibi timent. Illi vero grauiora committentes scelera, tanto sunt securiores.

Ecc. 8.14.

§. 19. Non respondet Christus Iomnibus illis calumnijs sibi obiectis: Sapiens quippe est dissimulare in quibusdam.

Ego damnatum non habeo, sed honorificum Patrem meum, & vos inhonorastis me. Domine nimis breue, mea quidem sententia, & succinctum rimum est responsum: duo namque tibi obijcerunt. Primum: quod Samaritanus sis vt mala generationis, peruersae nationis, & legis iniquifitior. Secundum: quod damnatum habebas, illicitis & peruersis vacans operibus: & ad secundum tantum respondes. Forte primo, tacendo consentis? scripsit Diuus Hieronymus, contra errores Ioann. Episcop. Hierosolymitani fauoris doctrinae Origines & in illa arguit ipsum, illi dicens, quod D. Epiph. ecc. illi proposuerit errores, ipse vero ad tres solummodo responderit. Quod inquit D. Hier. confirmatur, te quinque ceteris consentite: *Qui arguitur in pluribus, & in delatione criminum aliqua praeremittit, quicquid, tacuerit conficitur.* Hoc tibi Domine, quantum, video, possemus obijcere. Ceterum, o diuina sapientia, quam nos egregie doces, quae nobis sunt facienda.

§. 19.

Epist. 62. ad Parmach.

Primo cum mansuetudine respondet (sic D. Hom. 41. Chrylost.) vt offendant nobis, dum alterum in hon. aduertit tibi grauius insensum, & quasi tutore phreneticum, hoc medium esse optimum, quo Christus furorem eius attemperes, cum mansuetudine mansuetudine respondere: iam enim dixit Spiritus S. *Respondet suo molli frangit iram, sermo durus suscitatur nobis in rem.* Quando struimus & prudentissimus exempli. dux efficacius vult obstaculum bellicis opponere. Pro. 25. re tormentis, non lapides duos eligit, non & duplicatas & triplicatas rupes, sed sacros medi arena vel lana repletos: haec etenim mollires Similitudine glandium retundit impetum immittarum. E. do. quus generosissimus pedem silit & haeret, quando cursu suo rapidissimus in mollem offendit arenam vngulis suis minime resistentem. Ecc. 4. 34. Elegans fuit illa Spiritus Sancti similitudo: *Nec conaris contra ietum suum, Magis signum est stultitiae velle te rapidissimo fluminis impetu resistere: non enim hoc spectat, quam vt illum vel parum comprimendo, ipse te tanto propellat vehementius.*

Cona.

III. **Similitudo.** *Eccl. 28. 14*
 Tonatur Spiritus S. ex proposito date remedium, quo vitium supra modum stomachi habundantiam, sedare possis, & ad mentem reuocare. De ita loquitur: *Si sufflauis in semillam, quasi ignis exardabit: Et si expueris super thibam, extinguetur, & viraque ex ore proficiuntur.* Proponitur tibi carbo ignitus & aqua lacriter illu potes extinguere, ac vehementius accendere proprio ore: quia pari facilitate potes expuere, quam sufflate: & in illum sufflam feruentis accendetur, & in illum saluam eijciedo totum extinguens. Furore nimio & colera feruens proximus in te exardescit: quod si sufflaueris, illum momorderis, & pari bile commotus responderis, tanto succendetur ardentius. Quod si candidam superieceris saluam, si suauiter, si prudenter, si blande responderis (eternum habemus ex D. Gregor. quod salua, quia de capite profuit significet sapientiam) iram eius suffocabis: eo modo quo Abigail Davidis iram temperauit, qui spumas ore nimium incandescens euomebat.

IV. **Similitudo.** *Eccl. 18. 16*
 Apposite aduertit Spiritus S. quanti referat verbum in mansuetudine prolatum, vt eius cohibeat iram, qui verba profert ignita & contumeliosa: *Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic & verbum feruet fornax.* Babylonica igne adeo vehementi, vt illius flammæ altissima penetraret elementa; resina, pice, malleolis, stuppage fermenta: qualiter ardor hic temperabitur vel modicum delcédât toris, aura lenior, atque vis hæc tam violenta consumetur: *Non sic ferrum igni.* *Hom. 6. in 1. in aqua intinctam statim calorem amittit, sicut aqua si incidat in animam longanimitatem viri iracundus bo. 2. in ep. sic D. Chrylost. declarans illa verba Apostoli ad Hebr. Spiritum nolite extinguere.* Domestica similitudine, flatus ventu furiosu: pertranseuntis lumen extinguit candelæ; quid factu opus ne lumen extinguatur? Ostium occlude ex altera parte vt non habeat, quo egrediarur. Sedes in cubiculo tuo, candelam habes accensam, inerat ventus per ista portam, propterea & contrariam occlude ne pertranseat, per hoc enim vis ei eliditur, nec lumen candelæ præfocatur. Si aperta porta per quam ventus ingreditur, aliam aperias ei oppositam rota cito lux extinguetur. Lux animæ tuæ pax est Spiritus Sancti qui illam lætificat & illuminat. Si hanc velis tibi conseruatam aperta illa porta oris illius, qui tibi conuocatur, & violentos contra te iniuriarum exufflat ventos, occlusu conclude portam tuam illi oppositam: &

ventus ille quanto citius sedabitur: *Nonne videlicet edibus quando ex aduerso, & diuersè steteram: duo inuua, sique ventus vehemens, si alteram clauseris, nihil potest ventus, sed magna pars vortum eius præciatitur. Ita quoque nunc duo sunt ianua, os tuum & os eius qui te contumelias affert, & conuocis. Si tuam clauseris, & statum aduersum non dederis, imperium retardas: seu autem aperueris, non potest conuocari.*

Hoc idem prosequitur D. Chrystom. in historia Iacob. Animum nouerat hic frater sui Esau in se grauius vlceratam ob præceptam illi Patris benedictionem eidem vtrimogenito debitam, quam tamen Iacob sedula sua diligentia & præuentione licet minor, præcipuerat. Iram non ignorabat in corde Esau feruentius excitatam, qua commotus eum graui persecutione premebat, vt de accepta iniuria vindictam sumeret, quam possit, atrociorum. Ex Melopœtami reuertitur Iacob coniugibus & liberis lociatus, opibus copiosissime diues. Intelligit obuiam sibi prodire fratrem militari manuinctum, spirantem minarum & caedis: quocirca obuios præmittit illi famulos suos, illum Dominum suum agnominans. Ite, dicit illis, ad Dominum meum illumque nomine meo salutate pacifice, ipse vero fratri occurrens, septies illum prostratus in terra adorauit, iubeatque vt uxores & filij sui illum pariter adoret, omnesque serui totaque familia Esau vt Dominum excipiant, & venerentur. Pacificè saluat illum, Domine mi, Angele mi, sic enim interpretor verba Spiritus S. quibus Iacob fratrem Esau salutauit: *Vidi faciem tuam, quasi viderim vultum Dei.* An contrarium non erat verum? Iacob nonne ipse Dominus ob præceptam illi primogenituram, & per consequens ipse qui debebat adorari? *Dominum tuum illum confestus & omnes fratres eius seruaturus illius subingam:* sic Patet Isaac ad Esau referens illi benedictionem, quam fratri illius Iacob impetierat, & quando suam illi dabat sic ait: *Seruam tibi populi & adorent te tribus, esto Dominus fratrum tuorum, &c.* Quomodo ergo Iacob fratrem suum Esau vocat Dominum suum, eum adorat & à tota vult adorari familia & obsequijs honorari? an ignoras ergo, hoc Iacob verti in honorem: quandoquidem: *Dedit illi Deus scientiam sanctorum.* Est autem hæc scientia sanctorum, vt ignem extinguant voracissimum frigidam iniiciendo aquam: hæc est illa peritia: *Nihil mansuetudine violentior: nam sicut*

VI. **Exemplo.** *Eccl. 28. 14*
 Iacob
 Gen. 33. 20
 Gen. 27. 12
 Gen. 27. 29
 Sap. 10. 20
 Ffff 3
 rogum

D. Ch. *rogum cum valde accenditur, aqua iniecta restin-*
Ho. inc. gni: ita & animus camino magis exardescens,
33. Gen *verbum cum mansuetudine prolatum extinguit. Et*
in illud duplex inde nobis luctum accersit, non quod nos
Prace- *mansuetudinem d. claramus, tum quod fratris in-*
da: Do *signationem cessare facimus, & mentem eius à tur-*
minis. *batone liberamus: non potest igne extingui: au-*
To. 1. *get ignis ignem. Hæc omnia ex Divo Chryso-*
stom.

VII. Deinde, vni responder Dominus, opprobrio
Distim- & non alteri (sic D. Gregor.) ut nos instruat,
laudæ sūt quod non omnibus committit, & iudicij nobis
calumniar- obiectis sit respondendum: etenim multæ sunt
distimulandæ & amore Dei perferendæ, & ali-
quid omittendum est Deoque committendum.
Turbabatur non parum Palladius Presbyter te-
ligiosus ob crimen aliquod sibi impositum ex
quo in tantam decidit mentis pusillanimitatē, ut
ditumpi videretur. Est autem hoc in mundo fre-
quentissimum. Hoc dolore pœnaque pressus à
D. Gregor. solamen peti & consiliū, qua ra-
tione præfatis satisfecerit calumnijs. Hinc a-
page Palladii, respondet D. Gregor. an ergo
arbitraris, quod omnibus que tibi obijciuntur,
sit respondendum? Tuam seruate conscientiam
& eius lude nitenti, hoc te soletur, quod ait

3. Cor. 1. 12 *Apost. Gloria nostra hæc est, testimonium conscien-*
tia nostra. Et in mentem tibi veniat quod Iob
minimè responderit committis omnibus sibi ab æ-
mulis propositis: omni tamen sic rationi contra-
rijs, & in grave sui dedecus; sed in pluribus sibi
obiectis oculos in Deum coniiciens sic ait: Do-
mine mi, tu horum omnium nostri veritatem: In

Job. 16. 10 *caelo testis meus.*
VIII. In detrimentum honoris illustrissimæ Matr-
nae nomine Theopistæ sparsit quidam crimina
satis graua, saltem eo tendentia an fides eius
Gregor. esset bona, ipsæque mulier Catholica, ut decebat,
Theopi- an vero hæresi infecta. His afflicta calumnijs
stam. D. Gregor. scripsit postulans tantæ calamitati
L. 9. p. 39. & solamen & remedium. Cui sic Pontifex: mi-
rator vehementer illustrissima Matrona quod cum
cor tuum in celum fixeris, tantopere sentias
& inique patiaris impetus, quibus te terrenis
oppugnant. Si verè cor tuum in celestibus thæ-
reret, parum te turbarent ea que contra te in
terra maledici machinantur. Quidquid enim ho-
mines hic moluntur, cæli stellas non potest ob-
fuscare. Numquid tu forsitan leuis arundo, ut
quolibet vento huc & illuc inconstanti agiteris,
& quilibet turbo detractionis te tantopere tur-

batam exagitet? non omnia te debent commo-
uere nec in omnibus studere te oportet qua ratio-
ne satisfacias: ea namque de causa Redemptor
noster ad mille tacuit opprobria, & taciturnus
obmutuit: *Qui cum malediceretur non ma-*
ledicibat. 1. Pet. 2. 23

Appositè nobis occurrit sanctissima & sapien-
tissima vita spiritualis magistra D. Theresia de Sic & Ma-
Iesu in libro quem inscripsit de via perfectionis et The-
quem merito manibus terant omnes etiam do-
ctissimi; hoc igitur capitulo thema proposuit adhorta-
quantum sit bonum seipsum non excusare, li-
cet se videat quis sine culpa condemnari. At-
que inter alias rationes hanc adducit Christi-
Saluatoris nostri exemplo roboratam. An ergo
filia mea (ait illa) vobis periuadecis, quod
quamvis vos ipsas non excusetis, nullus fururus
sit, qui pro vobis respondeat causamque ve-
stram tueatur? Perpendite qualiter Christus in
domo Pharisæi defensor pro Magdalena stete-
rit, & similiter dum à fotore Martha negligenti-
æ culparetur. Non te eo rigore quo se tracta-
bit: eo namque tempore, quo latro quidam eius
propugnabat innocentem, in cruce patiebatur.

Quinimo consiliū est D. Chrysostom. dum X.
tibi vera interrogatur iniuria valde tibi molesta, non I. de nobis
tamen te defendas sed ex amore Dei feras illam consult
patienter: nihil enim magis congruum est quo D. Chry.
Deus tibi tua remittat peccata. Confirmat autem
hoc exemplo publican., atque Redemptorē no-
strum in hoc exitum nobis præmisisse specu-
lum patientiæ illique orationem suggestisse, qua-
tenus illam tu quoque deoptemeres: *Deus propi-*
tius esto mihi peccatori. Memento nos audiamus
D. Chrysostom. Dicamus ergo & nos, *Deus pro-*
pitiuus esto mihi peccatori, aut potius non solum di-
camus, sed etiam sentiamus: ac si quis nos appel-
let, & acuset, no succensemus. Audiuisti ille,
quod nos sumus similis huic Publicano, nec concitatus
est, sed magis compunctus. Probrum accepit, & pro-
brum elicit, vulnus illo aperuit, & hic remedium
petiuit. Ad rem perpendit hic paruum quam de
nostris habemus criminibus cognitionem. E-
nigma est hoc inquit quod de teipso dicis. Pec-
cator sum ignorans, infirmus: etsi quis hoc ti-
bi obiecerit, ita commoueris: Nosmet ipsos pecca-
tores dicimus indignos sexcentisque etiam eiusdem
generis: ac si quis vnum horum criminum nobis
obijciat, succensemus atque facimus. Quid est hoc?
id quod dicis sed non ex corde dicis aut vera fi-
de: Ad

de: *Admittit hoc non esse confessionem, nec gratiam voluntariam. Teipsum talem esse dixisti, ne acerbe seras cum ab alijs audis. Et reprehenderis. Ita denique peccatorum tibi lenonem afferitur, si alijs tibi aliqua crimina obijciant: sibi enim pontius grauioremque addunt, te vero ad sapientiam introducunt. sicut in Pharisaeo & Publicano patet.*

XI.
Exemplo
confirmat
Publicanum

Exemplum adducit Davidis dum à Semei non tolerandis Rex laceratur opprobrijs: dum enim taciturno hæc patitur animo, suam prodit mentis constantiam & occasionem habuit qua storum à Deo criminum speraret indulgentiam: etenim alijs remittens iniurias sibi factas, certo certius confidebat eandem à se Deo illatarum obtinere remissionem. Illas autem nolle perficere, signum est pusillanimitatis: *Si nos*

Hon. post explicat. Epist. ad Hebr. Tom. 4. Epist. 137.
ipsum in eos innumerabilia crimina conferimus, & ab alijs audientes grauius ferimus, nonne est hoc animi abiectio? Hæc omnia ex D. Chrysolom. in qua grauius expendit nostro congruenter proposito illa verba Apolloli: Voluntarie peccatis vobis.

Ad rem hic profertur quod expendit D. Augustinus ad verbum Iaiæ valde mirabile quo moiachos suos sibi que intimos solabatur, non parum afflictos, ob testimonium quoddam in quendam e-rum falso prolatum, de quo superius egimus. Duae sententias dictauit Spiritus S. quæ sibi videntur repugnare: Prima est, responde stulto, qui tibi male dicit & honori tuo detogat, ut forte credat aliquis quod te tacentem stultus supplantauerit: *Responde stulto iuxta fruitiam suam, ne sapiens sibi videatur.* Secunda hanc immediate sequitur: *Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne similibus ei videaris.* Quomodo hoc fieri potest? Responde stulto tibi detrahenti & non respondeas stulto tibi detrahenti. Numquid hæc sibi contradicunt? qua ratione poteris ambas veras efficere? sunt indubie ambe veræ

XII.
Dux sen-
tentia Sa-
lomonis
concilia-
tur.
Eron. 26. 4
& 5.

In cap. 1.
Ezech.

XIII.

Aliquando
tacendum
aliquando
respondendum
iniurijs.

(inquit D. Hieronymus.) & ratio est: etenim in multis iustum est respondere; quando scilicet honor tuus notabili exponitur periculo, & silentium tuum alteri præbet maioris fastus occasionem, efficacique ut contra tuam alter triumphet bonitatem: similiter quando est verisimile illud quod alter tibi imponit, vel quando aliquam detrahit occasionem ut ea, quæ dicta sunt, decerentur: sed in multis alijs stultum est respondere: nam omnium velle iatis facere linguas, est te stultum reddere & ostendere iudicio te mente que captum: & multis quæ passim obijciuntur

debes respondere silentio: etenim tunc tacere non est fateri factum, sed ostendere id quod obijcitur sic omni repugnare rationi, nullum ut mereatur responsum: præsertim cum multa diuino sive committenda tribunali, iuxta Apostolorum Petri & Pauli consilium: *Non reddentes malum pro malo, neque maledictum pro maledicto: sed date locum ira: scriptum est enim: michi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus.*

1. Pet. 3. 9.
Ro. 12. 19.
1. Thess. 5.

Hoc est quod Dominus agit: etenim primo tota respondet comes mansuetudine tam in fami sibi inulce calumnie, quam à se manifestè repellit: ostendens ea quæ obijciuntur, veritati contradicere: nam diabolus hoc solum intendit, eique aduicitur, quod in diuini nominis credit iniuriam: ego vero, respondet Christus, nihil ago, nihil intendo, quod non sit ad diuinæ gloriæ incrementum: *Ego demonium non habeo, sed honorifico Patrem meum.* Quam rationi consona est, ut mansuetè respondeas oblata occasione calumnijs, in tui dedecus ab æmulis impropertatis, dans de moribus tuis vitæque rationem. Secundum: adiungit, ne crederent eo quod tanta patientia tantas perferret iniurias blasphemias, illi supplicium omni immunis effugerent: quoniam causam hanc æterno suo Patri committebat: etenim certum erat, quod eam ipse defenderet illisque pro ratione castigaret: *Est qui quarat & iudicet.* Correspondent sibi Pater & filius eleganter: filius non querit, nec intendit, nisi sui gloriæ Patri: *Honorifico Patrem meum.* Pater nihil in se sic suscipit, quam filij sui honorem seruare illitatum: nec vllis seuerius plectet peccatores, quam qui fuerint vel sunt diuinæ eius personæ contumeliosi.

§. 20. *Vindicat Deus iniurias filio suo suisque seruis illas. Hæc Principum horum confundit Samaritana; & merito illos deseruit Saluator noster.*

E Si qui quarat & iudicet. Retundere voluit Dominus noster furorem illorum Principum Diabolicum his verbis: & si quid intelligo, memoriam illis renouare voluit eius, quod Deus Noë dixit egredienti de Arca, cui cum filijs suis mandauit multiplicare terram: quia verò per aduicium corrupta fuerat, sicut in mundi primordio, quando creauit Adam, destinauit illi in alium

mentum herbas terræ & arborum fructus ;
 sic illis nunc alligat in cibum carnes anima-
 lum : *Omnis quod movetur & vivit, erit vo-*
Gen. 8. 3. *his in cibum, quasi olera virentia tradidi vo-*
 I. *his omnia, q. d. commune sit vobis aimentum*
 Quale animalium caro, sicut usque modo fuerunt
 Deus ho- cetera virentia, arborumque fructus. Nunc hinc
 mino pra- in quaestione vertamus, utrum ante dilu-
 scripserit vium carnes ederentur: quamvis enim non
 alimentu. noli hoc opinentur sicut noster Cardinalis
 In Gen. c. Caetanus & Victor & Dinus Thom. Porro
 9. Dicit Chrysolom. arbitratur, quod licet po-
 Relect. de tuerint, non tamen comederint, cuius conten-
 Temperat. tit Theod.
 De iust. q. Ordinauit Deus ut illa communiter vesce-
 l. ar. 1. rentur, essetque cibus & alimentum ordina-
 II. rium sicut est: exterum præcipit, ut nullo
 Cur san- modo sanguine pascerentur, nec quidem in
 guinis e- ipsa carne: *Carnem cum sanguine non come-*
 lum in- detis, sub pena capitis. Quamobrem? tes-
 terdixit pondet Dnus Chrysolom. cum Theod. ut
 homines pat. tim eo duceret, ut à sanguine
 abhorrent, q. o fieret ut supra modum exe-
 crarentur homicidium. Et hoc ipse Deus de-
 claravit: subiungit enim: *Sanguinem anima-*
rum vestrarum requiram de manu cunctarum
bestiarum, & de manu hominis, & de manu
viri & fratris eius requiram animam hominis.
 Ab omni abstinete sanguine bestiarum, ne
 quidem carnem cum sanguine comederis:
 etenim illum requiram ab ijs bestis, quæ be-
 liarum effuderint sanguinem. Si tanto rigo-
 re serva in animalia rationis & omnis scien-
 tiæ expertia: quanto magis in homines audi-
 cio scientiaque præditos: *Sanguinem anima-*
rum vestrarum requiram de manu cunctarum
bestiarum. Non cap. o Domine mi, nunquid
 diem ledi in dies vel lupo hominis interfecto-
 nis itemque intendes sanguinariam? verba
 sunt hæc non parvæ difficultatis: ad eorum
 enim explicationem SS. Patres ad sensus con-
 fugiunt mysticos. Sed Abulensis & noster O-
 leaster autumant hoc indicari quod Deus in-
 tantam exhorrescat humani sanguinis pro-
 fusionem ut etiam legem decernat, quæ mo-
 riantur animalia quæcumque hominem occi-
 derint, sicut in Exodo præf. ripit de boue, ut
 examini subiciatur: qua ratione illum in-
 terfecerit & in homicidii poenam, ipse mo-
 riat. Si ab ipsis animalibus humani san-
 guinis requirat effusione[m] (omnis licet cul-

pe incapabilis) quanto strictius ab homi-
 nibus exiget, quibus cum de culpa conset,
 & illam in eius effusione, ac peregrini oc-
 cisione contrahant, quanto magis & stri-
 ctius tenet in fatidiam? *Mibi vindicta, &*
ego retribuam. Hoc eis Christus reducit in-
 memoniam: *Est qui querat & iudicet.* Qui-
 bus ibidem reddat rationem. *Quia ad imagi-*
nem Dei factus est homo. Quid igitur erit
 ipsam imaginem propriumque eius filium
 interimere? Potestis equidem liberè excla-
 mare mortalium infelicissimi: *Sanguis eius su-*
per nos & super filios nostros: etenim licet hic
taceat: Est qui querat & iudicet. Hoc, ait
 Euchem. apud Lip. solatur Sanctos, quod
 Deus in se suscipiat iniuriarum & conuicio-
 rum vindictam à calumniatoribus expeten-
 dam se Saul David: *Iudicet Dominus inter me*
& te & vlescat me Dominus ex te. Domi-
 no totum committo. Et Zacharias: *Vi-*
deat Dominus & requirat. Pariter Macha-
 bei tyranno dixerunt Anthiocho: *Domnus*
Deus aspiciet veritatem, videbis magnam potesta-
tem Dei, qualiter te & semen tuum torquet
&c. Tu non effugies manum Dei.
 III.
 Habes hic patientiæ fulcrum Sanctorum in-
 contumelias & iniurijs sibi dictis atque interrogatis: Deus in
 quâ de causa illa summâ perferunt patientiâ: se suscipit
 norunt etenim, quod tacentibus illis, Deus ar-
 natus ad vindictam properabit perfectamque Sanctoru-
 referet, de quibus fufius egimus. ubi varia vlcisci.
 Sacra Scriptura loca declarauimus. Quanto si *Tract. 4. n.*
 lentio iusti Dei seuiissimi: autri à peccatoribus *111. & 174*
 ignominijs obmutuerunt? *Estimatis seruis sicut*
ones occisionis. Sic David interprete Dno Paulo *Ps. 43. 12.*
 loquitur: Porro non hoc te lateat: quod si pa-
 tiantur illi & obmutescant: non deerit qui lo-
 quatur & iniurias illis illatas acriter vlescat.
 Exemplo tibi sunt Herodes, qui Christi præcuro-
 sorem & Baptistam capite obruncavit: Nero-
 Imperator, qui Diuum Petrum crucifixit & ca-
 put Diuo Paulo prædicat: Valerianus, qui Di-
 uum Lamentum in craticula assavit: Maximus,
 qui rotis acerrimis præpeditis nouacu-
 lis corpus subiecit virginis Catharinæ: & quam
 obstinato tacent illi silentio? verumtamen no-
 animam induxeris, nullam de his sumendam
 aliquando vindictam: *Est qui querat & iudi-*
cet.
 Præteritis diebus sententiam illam S. Spiritus
 expendimus. Intuetur nos velut atronicos luc-
 cillus

Exod. 21. 28.

cessus cernentes in mudo sic omni rationi repugnantes: ut mali pedibus istos proteant: quod hic opes illis deprædatur: alter honori deroget: alter cruce figat illos: illi verò taceant: requiramus autem cum Davide. *Numquid est scientia in excelsis? An nouit ista Deus? An videt? Quomodo ista paritur? Qui fieri potest ut tam impetuosus transeat inulta petulantia? ne conuerteris, ait Spiritus S. qui tacet, lapides cõgregat ut reos percutiat & certum tibi sit quod non sic impunita abibunt iniuria: etenim in se suscipit ille pro ratione & aequitate vindicare in honorẽ & gloriã Sanctorum: Non est dicere quid est hoc aus quid illud: omnia enim in tempore suo quærentur. Confer illud, ei quod Christus hic ait: Est qui querat & iudicet. Tibi ne persuasus rem tibi feliciter cum egeni facultatibus euasisse, ex fraudulento iniquoque contractu, & sic omnia operatum habere sine metu verò gaudio tripudias quia puelam tuam libitum acquisivisti nullam in eo passus molestiam: tu verò quia iudicio vim intulisti illudque petiurij, dolisque deieicisti quodque iam omnem effrons cucilli formidinem: hoc ergo tibi confert: Est qui querat & iudicet, est qui iticã cum solutione exigat à te rationẽ.*

Admiratus sum verba, quæ congruenter huc dixit Moyses ad viliam properans metam: hæc etenim hora est, quã veritas digna memoratu & creditu declaratur: quibus vitur D. Paulus quatenus electos, Dei à malis afflictos & iniurijs appetitos consoletur: illos autem timore petrela: agit Deus: de peccatis populi sui, qui iam omnem exuerant peccandi formidinem, eò quod sibi prospero viderent omnia successu prouenie. Quid cogitatis, inquit Deus, an quia taceo, sic hæc multa transibunt: multum fallimini: *Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris musticæ: est vltio, & ego retribuam in tempore. Iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora. Iudicabit Dñs populum suum, illud verbum Condita sunt apud Hebr. significat rem valde latentem & obvolutam: sic ut nec perdi possit nec antecir: unde sic alij transferunt: *Nonne hæc recondita sunt apud me?* Et magis exponitur per illud quod sequitur: *Signata in thesauris meis.* Quod sumo studio seruare contendis: nedũ tuo includis vestigio: sed insuper occulte parã reponis arcuã obsecra sigilloque cõsignata. Ita loquitur Deus: an ergo vobis persuadetis quod peccata vestra sic omnẽ effugient punitionẽ? Illa mihi reposita in scrinij meis, ita securẽ seruata, ut perdi minime possint: illa meis conclusi cõstitis, nedũ obsecrata,*

Hieron. Bapt. de Lantz Tom. III.

sed insuper sigillis obfirmata. An ergo Dñe, mortalium flagitia tuas interponis seruanda deuitias ceteris æstimabiliotes? hæc in tuis includis custodita serinij? an ergo gemmæ sunt pretiosæ: tan magni valoris ducationes? non hoc idcirco dicit, sed quatenus intelligas certũ esse: quod sicut tu trãfire nec perdere permittes thesauros tuos ditiores, nec ea quæ sũt maioris pretij: sic nec ipse peccata tua abire patietur impunita, imo ne horum etiam vel minimũ. Nec hoc tantopere miretis: mei namque muneris meaq; cura est horũ omnium vindicta flagitiorum. *Mea est vltio, & si modo taceã, hæc ratio est, quod illa suo referuem tempore castiganda: Et ego retribuam eis in tempore.* Nec in multa differam tempora: dies etenim imminet supplicij: tali namque festinatione tempora præteruolant: ut videãtur ad hoc tanto properare celerius: *Adesse festinant tempora:* & sic erit tribunal enim ascendam stricillimum: *Iudicabit Dominus populum suum:* Hoc est quod Dñs nunc ait: *Est qui querat & iudicet.*

Conueniunt hæc verba illis, quæ Proph. Hieremias protulit in persona ciuitatis Hierusalem: *Vigilauit iugum iniquitatum mearum, in manu eius conuoluta sunt, & imposi, a collo meo.* Obscura sũt hæc verba. Verbum hoc *Vigilauit* in Hebræo significat etiam in Latino *Impressit*, ut aduertit diuinus Vatablus & ait hanc esse Hebræorum explicatõnem: sic enim legitur, *Impressum est iugum iniquitatum mearum in manu eius.* Et quod ista dicitur nomine vibis Hierusalẽ, quasi lumens à sigillo methaphorã, diceret, quodeumque peccatũ meũ reposuit in manu sua, velut impressũ sigillum: sicut enim nihil est, quod tibi frequentius versatur ab oculis quã illud quod signatum habes & manibus tuis impressum, sic nihil magis diuinos versatur ob oculos, quã peccatorũ tuorum cum grauitate numerus & cum numero grauitas. Declarant hoc apertis sequentia verba quæ Vatablus legit: *In manu eius perplexa sunt, q. d. iniuities meæ: hic manibus eius inueniuntur, & implicantur: ut eas illis excidere sit impossibile.* Quãdo rei alicuius non vis tibi memoria pereat, digitus tuis memoriale intexis, aut manibus tuis aliquid alligas, quatenus nihil tibi do, rei illius eripiat memoriã, cuius nõ cupis oblitisci. En quales metaphore, quibus intelligas Christi sententiam: *Est qui querat & iudicet.*

Cæterum pariter arbitror sumi Metaphoram, VIII. ex eo, quod index facit, qui in mulo suo omnes habet processus causarũ facinorosorum, qui do, carceribus vincti detinentur: di imus enim, quod

G G G G multi

61

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

VI.

multi illorum obdormierint quanto tempore
index illis suam non impedit, nec fert pro qua-
litate sententiam: unde per hoc reus ille omnem
abiecit à se formidinem cui index nihil loquitur.
Quando minus hoc ille cogitat apprehendit iudex
processum euoluti inspicit, fertque sententiam,
furem de ergastulo producit, per publicas cædit
plateas, furto ad collum alligato, ut omnibus
pateat, quam condigna sit tanto crimine poena
delinquenti. Hoc, inquit Hierusalem, mihi
contigit: nullis enim turbabat curis meis im-
mersa vanitatibus: omnem mihi videbar posse
polliceri securitatem: quandoquidem se nullis
sannibus meis facinoribus opponebat aduersa-
rium: processus meus quasi dormiebat: etenim
meas Deus patiens dissimulabat iniquitates. verum
enimvero cum iam omnem proorsus exuissem
anxietatem, expersicetur ille, manibus causam
meam arripit, discutit, terminat, & cõdemnat,
publico me exponens opprobrio, sic ut mûdius
ex penarum mearum gratitate, culpæ mearum
agnoscat acerbitatem. Nunc igitur tua
sectare diuerticula, & effraus inflas equi perditionis
percurrere vias, iustum supprime, pauperem
aspernare, viduam inhonorare: tuus etenim pro-
cessus in tempore stricto strictius examinabitur:
Est qui querat & iudicet.

Hoc argumento conatus est David; fratrum
injicere peccatoribus: Dixi iniquis: nolite inique
agere, & delinquentibus: nolite exaltare cornu.
Locutus sum hominibus flagitiosis, ut suis tandem
finem imponerent flagitijs: & superbis ne tanto
fastu & potentia inflati superbirent, ut tantum
indomiti, nunc hunc, nunc illum in petendo. Quid
hoc sanctissime David: an tibi forsasse persuas-
des quod à suis se cohibebunt iniquis actibus
tua solummodo monitione correptionem tantum
hoc illis dixi, sed ipis representavi, quod licet
sibi persuadeant neminem eis ad manum adesse,
non idcirco immunes esse à st pplicio: nam in
divinas incident aliquando manus iudicis stri-
ctissimi, de quibus non est qui reus eripiat: nec
illis iustitiæ illius patet effugium: ut hic quan-
doque contingit: etenim si quis in Regem offe-
derit lætæ maiestatis reus ad aliud potest trans-
fugere regnum & se iustitiæ subtrahere: Quia
neque ab oriente neque ab occidente, neque à desper-
tu montibus quoniam Deus iudex est.

In particulari dicere poterat hoc Saluator no-
ster: etenim prima Dei cura hæc erat: Vi omnes
honorificent filium sicut honorificant Patrem. Ad
boldem hic cadit quod narrat Nicephorus Ca-

lillus de sanctissimo & notissimo viro Amphilo-
chio Antistite Iconij intimo familiari & laterali
socio D. Basilij & D. Greg. Nazianz. ut doctrina
ita pietate præclarissimorum: quem idem Div.
Greg. intulit: *Pere atque orthodoxa doctrina patro-
nem;* & D. Basil. *O Sacrum caput Amphilocho, quæ
pra cæteris facio plurimi.* Venit hic vir sanctissi-
mus die quadam Constantinopolim Imperato-
rem Theodosium magnam iniuriam, cui libel-
lum obtulit supplicem, quo dignaretur Imperij
sui terminis hæreticos eliminare Arianos Chri-
sti blasphematores, hunc docentes puram esse
creatoram, & Patre suo inferiorem. Cum autem
ad primum alloquium eius petitioni Theodosius
non annuisset altero die tenerus est multis
suspatus Episcopis, Imperatoris adit presentiam,
quo tempore filius illi aderat Princeps Arcadius,
iam Imperatoris titulo insignitus: salutavit
Amphilochus Patrem Theodosium summam
quæ potuit reverentiã, velut supremum terræ
Monarcham: porro filium illius Arcadium ex-
cepit ut lituam impositis illius capiti manibus
ac benedicens: Deus te salvet fili mi. Credidit
Theodosius hanc imbrantem ex eo nasci,
quod Amphilocho nihil amplius de puero cre-
deret: quocirca eum plenius instruit, sic ait:
Optimè lenex quicumque filium meum hono-
rat Arcadium meipsum honorat, & tantã re-
verentiã filius meus, quantã ego, colendus est: quã-
doquidem iam sicut ego, sit proclamatus Im-
perator. Cui sic Amphilocho: filium tuum Im-
perator debito honorari colique obsequio. Sto-
machatur vehementer Imperator: ita ut exclamare
coepit: Procul hinc, procul a filium abigite
vetulum. Animum ô Cæsar, compone, res-
ponderet Episcopus, notumque tibi sit, non ex igo-
rantia hæc profusus sile meam ut accusas in-
urbanitatem: etenim optimè novi quo respectu
venerandus sit Arcadius enim tuus sit filius, ubi-
que compar Imperator: datã sicut feci operã: qua-
tenus intelligas, quod si contemptum filij tui fe-
ras permoleste, & hoc te grauius irriter crimen,
quod in eius committitur opprobrium: quã
iniquo feret animo Pater æternus hæreticos A-
rianos, omnesque qui filium suum Iesum Chri-
stum contempserint illam ei denegando reveren-
tiam, quæ ut talis Patris filio iure detur opti-
mo, sed ut puram creaturam exhibendo: Admi-
ratus Imperator Theodosius Sanctissimi sapien-
tiam Antistitis ad eius prostratus pedes veniam
delicti supplex expostulat: atque ex eo tempore
feruentiori cæpi Zelo Arianos insectari hære-
ticos,

X.
Historia
de S. Am-
philochio.

If 74.
IX.
Nellum
erit pec-
catoribus
à divina
iustitia
effugiũ.

62

teios, honoris Christi factus propugnator acerimus intelligens, quam acerbos Pater aternus illos pateretur inimicos, qui blasphemis linguis eius conatur honori derogare: quodue sic nihil cordi haberet, quam illatas filio vindicare calumnias.

XI. Pater iniurias viciscitur filio suo illatas.

Dent. 18. 18.

Hoc ipse Deus verbis illis praelatis contestatus est, quæ aliis expofuit: dum Moyfi promittit, quod filium suum efflet missurus factum hominem: præmonens, vt scirent omnes, quanto illum honore deberent excipere venientem in hunc mundum, eius personam tueret, doctrinam eius & veritatem acceptare: quoniam illis præcauebat, se constituendum iudicem & scuisimum iniuriarum ac contemptuum vicij eorum qui filio suo essent inferendi: *Prophetam suscipite de gente tua, &c. nec contemnendum putetis &c. qui autem verbum dicit quæ loquitur in nomine meo audire noluerit, ego visitabo existam, ad hoc alludit Christus: Ego honorifico Patrem meum & vos in honorasti me &c. Est qui querat & iudicet. Ite nunc, & illum contemnite, eius conculcate sanguinem, eum de vno veltis vltis crucifigite concupiscentis, eius vili expidite verba, Sancti eius Euangelij statuta prævaricamini, templa prophæta, seruos eius persequimini, hoc autem notum sit vobis: Est qui querat & iudicet.*

Pf. 86 11. XII. Christi etiam misericordia notatur.

2. Reg. 14. 14.

Terribile fuit hoc terculamenrum, quod Dominus illos amodo declaret vt condemnatos & caelestis Patris sui vindictæ traditos: etenim suos adeo severe punit inimicos, vt hæc David mente tenuens totus ossibus contremisceret: etenim exclamat: *Quis nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Nihilominus statim ad misericordiam Christus inflectitur, eis præscribens formam, qua terribilem adeo euadant liberi sententiam: & quana hæc? vt audirent verba sua, quæ illis nomine Patris sui caelestis prædicabat: quia erat ipse, ille Propheta de quo prædixerat: *Pone verba mea in ore eius. Atque illis, atque iuramento confirmat, vt omnem adimat ambiguitatem: Amen dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum. Quia vitam consequetur sempiternam.**

Habes hic illam misericordiam, quam sapientissima declarauit olim mulier illa Thecutis Dauidi Regi collocuta: *Deus non vult animam perire: sed retrahat cogitanti, ne peritus pereat, qui abiectus est. O Rex Dei perpende misericordiam: non enim perditione delectatur animarum: & si*

quandoque suis illum obstringant sceleribus, vt peccatores morte pateret: ipse super hoc reflectit, & quasi ab illis se minis retrahens, quas intentauit, formam præferbit, qua se possunt a prædicta sibi perditione liberare. Metaphoram sumit a Patre clementissimo, quem licet filij sui eò sæpe contumacia perdoeat, vt eum adibus eliminet: attamen super hanc reflectit resolutionem, & considerans quod filius suus sit, eam retractat & annihilat formam proponens, qualiter non pereat, si ad vitæ frugem velit respicere meliorem: de hoc latius proximo die Mercurij.

XIII. Similitudo.

63

Indicant præteritis diebus Iudæis terribilem valde sententiam: *In peccato vestro moriemini. Et confestim reflectitur, illis modum prælegens, quo raris eripiantur malis incolunt, docens & exhortans: vt in eum pro salute sua crederent: *Nisi crederitis, quia ego sum, moriemini in peccatis vestris. Sic hodie facit: postquam enim illis minatus fuisse, eosque filios diaboli declarasset, quodque ira caelestis Patris sui pertinaces illos opprimeret: retractat, modum illis ostendens, quæ ratione damnum illud in salutem illis vertatur sempiternam: si nimirum, diuina eius verba audirent, & morum seruarent integritate: *Amen dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit, mortem non vidabit in æternum. Porro tanta erat perditionum hominum non ferenda contumacia, vt ex oblata sibi medicina venenum elicerent, & ex eo quod illis temperare & sedare debuerat cordis intemperiem, magis obfirmatur, & inde nouam parant Saluatori calumniam: quocirca proflicentes vt serpentes, aspides, & viperæ atrox in illum, ne in faciem illi contulerit vix sibi temperant. Quid est hoc quod an? licet nihil aduersus te ex præmissis haberemus actionibus: hoc ipsi, quod modo dicis, in nostra nec confirmas præsentione redditque tanto certiores, quod diabolam patiaris arcepticium, tuque accepit Lucifer possessionem: *Nunc cognouimus quia dæmonia habes. Abraham mortuus est, & Propheta mortui sunt & tu dicis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non vidabit in æternum. Numquid tu maior es Patre nostro Abraham: cæterosque superas Prophetas? Quem teipsum facis? Quem teipsum nobis vendis?****

XIV. Ex verbis Christi Iudæi petiores sunt.

In sua perseuerat Christus blaudus mansuetudine, & cum illi mererentur vt in penam tæte calumnie terra os suum aperiret: viuos illos absolberet, quandoquidem heretice eorum blasphemie extra omnem controuersiam malitia superaret illas quibus Dathan & Abiron Aaroni

roni & Moyfi insulauerunt; vel ignis de celo descenderet multo iustis; quam olim descendit, & iniurias vindicauit à ducibus illis illatas Eliæ Prophete; verum tamen nedum hoc non agit, sed illis portam (a) latissime aperit misericordiae: diuinæ suæ illis representans personæ celsitudinem, & (b) vela explicans, breuiter illis ait: Mihi hoc concedite vt omnem auferam larnam, vobis etenim dico atque iureiurando confirmo: *Antequam Abraham fieret ego sum.* Verbis illis diuinam suam essentiam exposuit & æternitatem. O quantam illis proponit ante oculos lucem: *Ego sum adeo clarum vt ad salutem totius prouinciae Samaritæ suffecerit iustaurandam.*

(a) De par-
en par.
(b) Cor-
riendo las
corituan.

Ma. 30. in
Ioan. ver-
sus finem.

In mentem tibi veniant (cum D. Chryl.) verba, quæ Christus habuit cum muliere illa Samaritana; etenim cum illa in disputationem incidit, cum enim illi insinuaret, quod aquas haberet diuinis adeo commendabiles qualitatibus; vt si quis ex eis biberet, non sitiret in æternum, & illa nominasset magnum illum Patriarcham Iacob qui puteum illum effoderat, & cuius operâ viuis illis potirentur aquis, atque ea occasione à

Ioan. 4. 12

Christo percunctaretur: *Namquid tu maior es Iacobi nostro Iacob, qui dedit nobis puteum istum etc.* Respondit illi Christus & declarauit quod sicquidmo ex occasione verbum explicauit, se quo manifestè Messiam verumque Deum asseuerauit, dicendo; *Ego sum qui loquor tecum.* Quibus

verbis tantam mulier ex hoc sole lucem illustrata concepit, vt reuersa Samaritanam, lucis huius fausta nuntiaret, quo factum est vt tota pariter ciuitas eodem lumine colustraretur.

O periduelles (inquit D. Chryl.) non enim vobis cum illo: *Ego sum* minor dixit; & ipsam verbis auditis, nedum vos illi submittitis, sed corpus inclinatis, vt lapides, quibus eum horridæ profocetis apprehendatis Iure merito vobis: *Saluator ait: Meretrices precedat vos in regno Dei.* *Matth. 23.*

Regnum Dei dicit hic diuinitatis lux & sacratissimæ mysteria incarnationis. q. d. Meretrices vos precedunt in eorum cognitione mysteriorum. Samaritana illa meretrix illo verbo solâ instar illuminatur; illi verò denovo obsecantur. Fuitque lux ista celestis velut pepum quoddam & vitæ grossior oculis eorum obducta; & sicut vespertilionibus, tanta obfuscati & obtenebrati luce, cum illam cognoscere debuissent, conantur eam extinguere; quocirca ad lapides se demittunt, quibus Redemptorem opprimant, & velut blasphemum interficiant. Exemplo discedit Dominus locum illis non permitteus, quo fetalem suam expleant voluntatem, sed noctem illis relinquit in delictis. Vt nam suâ nos misericordiâ illuminet, vt illum agnoscetes & verba eius seruantes mortem exadamus & vitâ persequamur sempiternâ. Amen.

S V M M A R I V M

HOMILIÆ TRIGESIMÆ QVINTÆ SEQVENTIS.

Elebrem refert D. Euangelista victoriam, quam Christus de Principibus & Phariseis retulit, inimicis suis mortalibus, proprijs illos armis superans. a. Ad tria puncta conuoluitur. Primum Principum illorum aperit peruersitatem, quæ paruo tempore facta latuerat, sed non mortua. b. Et hæc magna nimis. Primò: comprehendere enim volebant eum à quo non nisi beneficia receperant. c. Secundò: cum illis incumberet disponere, vt Christus acceptaretur ipsi sint obstaculo. d. Tertiò: qui iustitiæ esse debebant protectores, sint oppugnatores. e. Quartò: quia ipsi dem Dei donis, illi bellum inferunt: & scelera committunt atrociora. f. Quintò: nedum illi peruersi sunt, insuper & suos volunt ministros esse peruersus. g. Secundum punctum potentiam Christi manifestat, & amplius suam cum illis misericordiam in tribus. Primò: quia cohibet illos, ne progrediantur ulterius pro mala sua voluntate: hæc enim singularis est misericordia, qua Deus quosdam præuenit

a. 1. 2.

b. 3.

c. 4.

d. 5.

e. 6.

f. 7. 8.

g. 9. 10.